

Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta
Katedra českého jazyka a literatury

Diplomová práce

**Úroveň znalosti češtiny žáků-cizinců
v českých školách
(se specifikací na čtení s porozuměním)**

**Czech language competence among foreign pupils
in Czech schools
(focus on reading comprehension)**

Vedoucí DP: PhDr. Eva Hájková, CSc.

Autor DP: Zuzana Brumlichová

ČJ – ZSV

prezenční studium

Praha 2010

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury.

Prohlašuji, že odevzdaná elektronická verze práce je identická s její tištěnou podobou.

V Praze dne 16. 4. 2010

Zuzana Brumlichová

Na tomto místě děkuji vedoucí práce PhDr. Evě Hájkové, CSc. za odborné vedení diplomové práce.

Poděkování patří také vyučujícím základních škol, kteří se podíleli na mém výzkumu.

Obsah

Úvod	1
1 Vymezení pojmu žák-cizinec.....	3
1.1 Geodemografická charakteristika cizinců v České republice	3
1.1.1 Vymezení pojmu cizinec a typů jeho pobytu v České republice	4
1.1.2 Geodemografické aspekty života cizinců v České republice.....	5
1.2 Žák-cizinec v české škole	7
1.2.1 Kategorie žáků-cizinců v české škole	8
1.2.2 Integrace žáků-cizinců v české škole	13
2 Legislativní pozadí problematiky vzdělávání žáků-cizinců	15
3 Evropská a národní jazyková politika	20
3.1 Společný evropský referenční rámec pro jazyky	20
3.2 Evropské jazykové portfolio	23
3.3 Referenční úrovně pro češtinu jako cizí jazyk.....	24
4 Čtení s porozuměním.....	27
5 Výzkum úrovně čtení s porozuměním žáků-cizinců na základních školách ...	31
5.1 Stanovení hypotézy.....	32
5.2 Výzkumná metoda	33
5.3 Výzkumný vzorek žáků	34
5.4 Situace v jednotlivých školách	38
5.4.1 Základní škola Brigádníků 510/14, Praha 10.....	38
5.4.2 Základní škola a Mateřská škola Jaroslava Seiferta, Vlčkova 31, Praha 3	39
5.4.3 Základní škola Mezi školami 2322, Praha 5 – Nové Butovice.....	40
5.4.4 Základní škola Olešská 18/2222, Praha 10.....	41
5.4.5 Základní škola a Mateřská škola Sdružení 1080/2a, Praha 4	42
5.4.6 Základní škola Vodičkova 683/22, Praha 1	42
5.5 Skladba testu	43
5.5.1 Testovací úlohy.....	45
5.5.2 Celkové bodové hodnocení testu	55
5.6 Výsledky výzkumu	57
5.6.1 Celková úroveň čtení s porozuměním	57

5.6.2	Věk žáků	58
5.6.3	Délka pobytu žáka v českém prostředí	59
5.6.4	Mateřský jazyk žáků	60
5.6.5	Realizace výuky češtiny pro cizince	61
5.6.6	Úroveň čtení s porozuměním žáků-cizinců podle hlavních faktorů	62
5.6.7	Úroveň čtení s porozuměním žáků – rodilých mluvčí češtiny.....	65
5.6.8	Hodnocení testu	65
5.7	Celkové zhodnocení výzkumu.....	68
Závěr	.....	71
Seznam použité literatury	.....	74
Přílohy	.....	81

Úvod

Diplomová práce se zaměřením na češtinu jako cizí jazyk vychází z mého dlouhodobého zájmu o problematiku vzdělávání cizinců v České republice. Jako učitelka češtiny pro dospělé cizince, ale také pro cizince předškoláky, se téměř denně setkávám s překážkami ve zvládnání češtiny jako jazyka cizího, resp. druhého. Právě zvládnutí češtiny je jedním z předpokladů úspěšné integrace cizinců do české společnosti, ať už se jedná o školní prostředí, pracovní trh nebo situace každodenního života. Již podle staré řecké filozofie byl člověk *zoon politikon*, bytost společenská, která je člověkem jen ve společenství. Člověk je prostě bytostí, která ke svému životu potřebuje komunikovat, vzdělávat se, potřebuje vědět, jaký je svět, v němž žije. A to samozřejmě platí i pro děti, které přicházejí do České republiky se svými rodiči, aby zde začaly nový život, získaly vzdělání.

Právě při procesu vzdělávání spatřuji jako jednu z klíčových kompetencí pro život, jak je v souvislosti s nedávnou školskou reformou vymezují Rámcové vzdělávací programy, dovednost čtení s porozuměním. S potřebou umožnění dalšího studia a uplatnění jedinců v pracovním procesu, nabírá na důležitosti právě schopnost rozumět textu, vyhledávat v něm informace, následně je třídit, interpretovat a znalosti z textu získané uplatňovat. Takovými kompetencemi by měli být žáci vybaveni již v době jejich povinné školní docházky. Žáci čtou pro radost a také, aby se učili. Čtení s porozuměním je proto podstatné i při studiu cizích jazyků, v případě zaměření této diplomové práce při studiu češtiny.

Cílem mé diplomové práce je zmapovat problematiku žáků-cizinců v českých školách a především zjistit úroveň jejich znalosti češtiny, konkrétně dovednosti čtení s porozuměním, a dané úrovně hodnotit v souvislosti s vymezením úrovně znalosti jazyka ve Společném evropském referenčním rámci pro jazyky.

Práce je rozdělena do dvou částí, teoretické a výzkumné. Teoretická část práce v jednotlivých kapitolách pojednává o vymezení statutu žáka-cizince s ohledem na všeobecnou charakteristiku cizinců v České republice a shrnuje legislativní ukotvení problematiky jejich vzdělávání. Podrobnější zpracování legislativních norem zařazují vzhledem k mému druhému aprobačnímu předmětu základy společenských věd.

Dále se věnuji jazykové politice, jak na národní, tak především mezinárodní úrovni. Zde uvádím stručnou charakteristiku dokumentů, jako je Společný evropský referenční rámec pro jazyky, Evropské jazykové portfolio a popisy referenčních úrovní Čeština jako cizí jazyk. Konkrétní specifikace jazykových úrovní řečové dovednosti čtení s porozuměním spolu s jejím vymezením a významem je zahrnuta do poslední kapitoly teoretické části diplomové práce.

Výzkumná část práce představuje její hlavní náplň. Za účelem zjištění úrovně čtení s porozuměním u žáků-cizinců byl jako výzkumná metoda zvolen didaktický test. K jeho vytvoření byly použity různé inspirační zdroje, vlastní nápady, materiály z výuky češtiny pro cizince a především výše zmíněné dokumenty umožňující hodnocení jednotlivých úrovní znalosti jazyka. Osloveno bylo kolem deseti pražských základních škol, z nichž bohužel některé nevyšly mé práci vstříc z různých důvodů. V konečném počtu šesti škol se testování zúčastnili žáci-cizinci ve věku 10–17 let, kteří na území České republiky pobývají trvale či dlouhodobě nebo se zde již narodili. Jednotlivé podkapitoly výzkumu stanovují hypotézy výzkumu, charakterizují test a zejména shrnují výsledky výzkumu, které jsou hodnoceny na základě různých kritérií ovlivňujících začleňování žáků-cizinců do výuky českého jazyka. Celkové zhodnocení výzkumu je v konfrontaci s výsledky náhodně vybraného vzorku žáků, kteří jsou rodilými mluvčími češtiny.

V závěru diplomové práce jsou pro ilustraci uvedeny přílohy prací vybraných žáků-cizinců podle jednotlivých vyhodnocených úrovní znalosti češtiny.

Jednotlivé školy zapojené do výzkumu požádaly o zpracování závěrečné zprávy, která vlastně kopíruje výsledky výzkumu dle jednotlivých kritérií a na jejímž základě budou mít učitelé přehled o tom, s jakou mírou porozumění žáci-cizinci navštěvující jejich třídy dovedou pracovat s textem, a tyto poznatky budou moci využít v konkrétní výuce. Výstupy práce mohou být samozřejmě rovněž přínosem i ostatním učitelům, kteří se ve svých hodinách setkávají s žáky s odlišnými mateřskými jazyky či s různou délkou jejich pobytu na českém území.

1 Vymezení pojmu žák-cizinec

1.1 Geodemografická charakteristika cizinců v České republice

V současné době si stále více cizinců vybírá Českou republiku za místo svého trvalého nebo dlouhodobého pobytu. Cizinci zde hledají zaměstnání, podnikají nebo se do České republiky uchylují z politických důvodů.

Migrace neboli „*pohyb obyvatelstva z místa na místo, z jedné země do druhé*“ (Šišková, 1998, 38), je trvalým jevem ve většině vyspělých zemí. Na počátku 21. století žilo podle odhadů OSN mimo svou mateřskou zem více než 190 milionů lidí. Tato celosvětová migrační komunita představuje přibližně 3 % celkové světové populace. Každým rokem počet migrantů roste o 2–4 miliony (Drbohlav, 2001, 6). Právě díky neustále rostoucí dynamické migrační situaci se migrace stává jedním z nejdiskutovanějších témat jak na národní, tak na mezinárodní úrovni. Téměř každý stát Evropské unie (EU) je v současné době možnou cílovou zemí mezinárodní migrace. I se vstupem České republiky do EU, s novou politickou situací, bylo potřeba zaujmout nové stanovisko. Česká republika přestala být tranzitní zemí, jakousi dočasnou zastávkou při migraci na Západ, jak tomu bylo zejména po roce 1989. Jako země cílová nemá Česká republika s dlouhodobou imigrací velkou zkušenost, ale pokusila se přijmout tento narůstající fakt jako výhodu, kterou dokáže pozitivně ovlivnit ekonomické, kulturní a sociální aspekty státu. Česká republika se tak postupně stává zemí nových studijních a pracovních příležitostí. Právě migrace za prací je nejčastějším důvodem příchodu cizinců do České republiky. Podle výzkumu Zaměstnanosti cizinců v ČR nelze bez výjimky potvrdit obecně panující povědomí o tom, že ze zemí EU přicházejí za prací osoby na dobře placená místa, tj. na výše kvalifikovanou práci a vyšší posty v průmyslu i ostatních odvětvích, a že ze zemí bývalého východního bloku či asijských států přicházejí spíše manuální pracovníci. Na místech vyžadujících vysokoškolské vzdělání a další schopnosti a dovednosti sice jednoznačně dominují migranti ze zemí EU, Američané či Japonci, v posledních letech však vykazují značné procento i pracovníci z Ruska a Číny. Ze studie rovněž vyplynulo, že cizinci převážně obsazují specializovaná či tuzemskou pracovní silou nevyužitá místa, a tudíž nedochází k vytlačování českých pracovníků. (Pavel, 2007, 21n)

1.1.1 Vymezení pojmu cizinec a typů jeho pobytu v České republice

Vymezení pojmu cizinec a okolnosti jeho pobytu v České republice je zakotveno v zákoně č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky, a částečně také v zákoně č. 325/1999 Sb., v zákoně o azylu (Sbírka zákonů, 1999b):

Cizincem se všeobecně rozumí fyzická osoba, která není státním občanem České republiky, tzn., která nemá české státní občanství (resp. ani jedno z jejích občanství není české), včetně občana Evropské unie.

Vstup a pobyt na území České republiky je v působnosti Policie České republiky, Ministerstva vnitra a Ministerstva zahraničních věcí. Cizinec může na území České republiky pobývat přechodně, na základě uděleného krátkodobého nebo dlouhodobého víza, nebo trvale, na základě uděleného povolení k pobytu. Důvody pro neudělení víza nebo povolení k pobytu jsou vymezeny zákonem.

Nabývání a pozbývání občanství České republiky se řídí zákonem č. 40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky (Sbírka zákonů, 1993), a dále zákonem č. 193/1999 Sb., o státním občanství některých bývalých československých státních občanů (Sbírka zákonů, 1999a). Státní občanství České republiky nabývají cizinci udělením Ministerstva vnitra České republiky, nebo narozením, pokud alespoň jeden rodič je státním občanem České republiky nebo pokud jsou oba rodiče osobami bez státního občanství, a alespoň jeden z nich má trvalý pobyt na území České republiky a dítě se na jejím území narodí. Dále lze občanství u dětí nabýt osvojením státním občanem České republiky, určením otcovství či nalezením na území České republiky.

Podle zákona č. 326/1999 Sb. (ve znění pozdějších předpisů) lze rozeznat následující kategorie cizinců pobývajících na území České republiky:

- občané zemí EU, Norska, Švýcarska, Islandu a Lichtenštejnska (zkráceně občané EU) a jejich rodinní příslušníci bez povolení k přechodnému či trvalému pobytu;
- občané zemí EU a jejich rodinní příslušníci s povolením k přechodnému pobytu;
- občané zemí EU a jejich rodinní příslušníci s povolením k trvalému pobytu;
- občané třetích zemí pobývajících v ČR krátkodobě bez víz;

- občané třetích zemí pobývajících v ČR na základě krátkodobých víz do 90 dní;
- občané třetích zemí pobývajících v ČR na základě víz nad 90 dní;
- občané třetích zemí s povolením k dlouhodobému pobytu;
- občané třetích zemí s povolením k trvalému pobytu;
- cizinci s platným azylem;
- registrovaní žadatelé o azyl;
- cizinci pobývajících v ČR v rámci dočasné ochrany;
- cizinci nelegálně pobývajících v ČR.

1.1.2 Geodemografické aspekty života cizinců v České republice

Ředitelství služby cizinecké policie Ministerstva vnitra ČR a Odbor azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra ČR eviduje počty cizinců pobývajících na území České republiky legálně i nelegálně dle jednotlivých typů pobytu.

K 28. 2. 2010 je uveden údaj o počtu cizinců pobývajících na území České republiky 431 587 cizinců, z toho 182 856 cizinců s trvalým pobytem a 248 731 cizinců s ostatními typy pobytu. Podle údaje k 31. 12. 2008 pobývá na území České republiky 2 110 cizinců s platným azylem a 1 656 registrovaných žadatelů o azyl; rovněž je k tomuto datu evidováno 3 829 případů nelegální migrace cizinců, z toho nedovoleným způsobem překročilo státní hranici, resp. vnější schengenskou hranici České republiky, 168 cizinců a u 3 661 osob bylo zjištěno porušování pobytového režimu¹.

Počet cizinců se u nás od roku 1989 stále zvyšuje. Výjimkou byl rok 2000, kdy vstoupil v platnost nový restriktivní zákon o pobytu cizinců, který zapříčinil významný pokles počtu cizinců v České republice (přibližně o 30 tisíc osob). Zákon mj. zpřísnil získání pobytových víz a pracovních povolení a zamezil prodlužování platnosti víz získaných na základě zákona o pobytu cizinců z roku 1992, resp. 1994 (ČSÚ, 2007, 12). Podle údajů Českého statistického úřadu lze však i v posledních měsících zaznamenat malý pokles počtu – k 31. 12. 2008 je uveden počet 437 565 cizinců, k 30. 9. 2009 počet 437 251 cizinců a k 28. 2. 2010 počet 431 587 cizinců. Jako možný důvod mírného

---

¹ Informace dostupné na internetových stránkách Českého statistického úřadu: http://notes2.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_pocet_cizincu

poklesu se nabízí celosvětová ekonomická krize, a tedy určitá nejistota získání zaměstnání v cizí zemi.

V posledních letech se pořadí nejpočetnějších skupin cizinců v České republice podle státního občanství výrazně nemění. Z celkového počtu více než 431 tisíc cizinců žijící legálně ke konci února 2010 v České republice tvoří 30 % občané Ukrajiny, 17 % občané Slovenska, 14 % občané Vietnamu, 7 % občané Ruska a 4 % občané Polska. Dále jsou to např. občané Německa, Moldavska, Bulharska, Spojených států amerických, Mongolska, Číny a Běloruska.

Z hlediska věku dominuje věková kategorie mladšího produktivního věku (20–29 let). Jedná se o populaci, která přichází do České republiky za výdělkem či za studiem. Další dominantní skupinou je věková kategorie 30–39 let. Tato populace většinou přichází do České republiky s dětmi ve věku školní docházky nebo se jí rodí děti, které se do školní docházky na území České republiky brzy zapojí. Naopak velmi nízké podíly v porovnání se strukturou populace České republiky připadají na děti a osoby v postproduktivním věku.

Vedle věku a státního občanství je dalším dělicím znakem pohlaví. Muži tvoří 59 % z celkového počtu 431 tisíc cizinců. Ženy ve většině případů přicházejí za účelem sloučení rodiny. Z početněji obsazených státních občanství byl vyšší počet žen než mužů zjištěn u Mongolska, Kazachstánu, Polska, Ruska či Slovenska.

Z hlediska migrace v jednotlivých regionech České republiky patří mezi regiony s největší koncentrací cizinců Praha (34 % z celkového počtu cizinců v ČR) a další velká města jako Brno (5 %), Plzeň, Ostrava, Mladá Boleslav. V rozmístění cizinců lze vidět rozdíly podle státního občanství. Praha je atraktivním regionem pro Číňany, Američany, Ukrajince a Rusy. Občané sousedních zemí se většinou usazují v příhraničních regionech a občané Vietnamu jsou významněji zastoupeni jak v Praze, ale také v česko-německém pohraničí.

Podle odhadů by měly počty cizinců v České republice nadále stoupat, v roce 2065 by mohlo představovat zastoupení imigrantů a jejich potomků v populaci České republiky až 28 %. Tito imigranti by měli pocházet ze sousedních zemí, hlavně ze Slovenska, z bývalých republik Sovětského svazu a dále pak z Vietnamu a Číny. (Drbohlav, 2008, 1)

1.2 Žák-cizinec v české škole

Velká část cizinců, kteří migrují do České republiky s cílem najít si zde nový domov, přivádí s sebou i své děti ve věku školní docházky. Pro děti cizinců příchod do České republiky představuje učení se novému jazyku, hledání nových přátel a místa ve školním kolektivu. Převážná část žáků-cizinců jsou děti, které přišly se svými rodiči (pracovními migranty) nebo za nimi. Malou část tvoří děti azylantů nebo žadatelů o mezinárodní ochranu a téměř nepatrnou část tvoří nezletilí, kteří se na území České republiky nacházejí bez doprovodu zákonných zástupců. (Hlavničková, 2009)

Ve školním roce 2008/2009 studovalo v České republice na všech typech škol 2 083 142 žáků a studentů, z toho 55 908 bylo cizinců, kteří tvořili 2,7 % všech studujících. Více než polovinu z nich (56 %) tvořili studenti-cizinci vysokých škol, 24 % cizinců navštěvovalo základní školu, 14 % střední školu a 6 % školu mateřskou. Nejvíce studentů pochází z Vietnamu, Ukrajiny, Slovenska a Ruska. Zatímco vysoké školy navštěvují převážně studenti ze Slovenska, v mateřských, základních a středních školách se jedná o občany Vietnamu a Ukrajiny. Většinou jsou to žáci-cizinci s trvalým pobytem, pouhých 570 bylo žáků-azylantů.² Statistiky však uvádějí jako cizince pouze osoby jiného státního občanství, neuvažují o imigrantech, kteří již získali české státní občanství, přesto se jejich identita projevuje na jejich dětech, kteří navštěvují české školy (např. Vietnamci, Ukrajinci aj.). Další možnou, hůře vyčíslitelnou položkou jsou žáci-cizinci pobývající v České republice ilegálně, většinou bez platného povolení k pobytu. Je tedy možné shrnout, že ve skutečnosti jednotlivé úrovně školství navštěvuje ještě vyšší počet cizinců, než je uváděn ve statistikách.

Jak již bylo řečeno, základní školy v České republice navštěvuje přibližně 24 % všech studujících cizinců, čemuž odpovídá údaj 13 583 žáků-cizinců, z toho 291 žáků-cizinců se speciálními vzdělávacími potřebami. Celkově je zastoupeno více než 105 etnických skupin, a to i kulturně velmi vzdálených (např. občané afrických a latinskoamerických států či států východní Asie).³

---

² Informace dostupné na internetových stránkách Českého statistického úřadu: http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_vzdelavani

³ Statistická ročenka školství pro rok 2008/2009, Ústav pro informace ve vzdělávání, dostupné na internetu: <http://toiler.uiv.cz/rocenka/rocenka.asp>

Z hlediska území nejvíce žáků-cizinců navštěvuje pražské základní školy (4 098 cizinců). Až 2 154 žáků je z ostatních evropských států mimo Evropskou unii, 1 306 žáků jsou občané třetích zemí a 638 žáků jsou občany Evropské unie, z toho 423 občanů Slovenska. Další hojně zastoupené regiony jsou Středočeský kraj a Ústecký kraj.

1.2.1 Kategorie žáků-cizinců v české škole

V českých školách, zejména základních je možné zaznamenat určité kategorie žáků-cizinců, resp. žáků, pro něž není čeština mateřským jazykem. Žáky-cizince lze klasifikovat dle typu jejich pobytu a z jazykového hlediska, tj. podle typu jejich mateřského jazyka.

1.2.1.1 Klasifikace žáků dle typu pobytu

Podle typu pobytu na území České republiky lze žáky-cizince klasifikovat následovně⁴:

- příslušníci národnostních menšin trvale žijící na území ČR,
- cizinci s povolením nebo bez povolení k trvalému či přechodnému pobytu na území České republiky po dobu delší než 90 dnů,
- azylanti a žadatelé o azyl.

Zákon č. 273/2001 Sb., o právech **příslušníků národnostních menšin** vymezuje pojem národnostní menšiny jako „*společenství občanů České republiky žijících na území současné České republiky, kteří se odlišují od ostatních občanů zpravidla společným etnickým původem, jazykem, kulturou a tradicemi, tvoří početní menšinu obyvatelstva a zároveň projevují vůli být považováni za národnostní menšinu za účelem společného úsilí o zachování a rozvoj vlastní svébytnosti, jazyka a kultury a zároveň za účelem vyjádření a ochrany zájmů jejich společenství, které se historicky utvořilo. Příslušníkem národnostní menšiny je občan České republiky, který se hlásí k jiné než české národnosti a projevuje přání být považován za příslušníka národnostní menšiny spolu s dalšími, kteří se hlásí ke stejné národnosti.*“ (Sbírka zákonů, 2001, § 2)

---

⁴ srov. Čechová, Zimová. Multietnická komunikace, zvláště ve škole. *Naše řeč*, 2001, roč. 84, č. 2, s. 58; zákon č. 343/2007 Sb.; Pokyn MŠMT čj. 21 836/2000-11

Při sčítání lidu, domů a bytů k 1. 3. 2001 se k jiné než české národnosti (včetně národnosti moravské a slezské) přihlásilo 588 931 osob. Za národnostní menšiny v České republice lze jmenovat početnou polskou menšinu, německou, romskou, slovenskou, ukrajinskou, ruskou, rusínskou, maďarskou či menšinu vietnamskou. (Šišková, 2008, 93) Příslušnost k národnostní menšině dítěte do 15 let se řídí podle rodičů. Za nejpočetnější zastoupení příslušníků národnostních menšin v českých školách se považuje romská, slovenská, ukrajinská a vietnamská menšina.

Mezi žáky se ve školách vyskytují **cizinci s povolením nebo bez povolení k trvalému či dlouhodobému pobytu** na území České republiky po dobu delší než 90 dnů. Žáci jsou v tomto případě buď občany jiného státu Evropské unie, resp. rodinnými příslušníky takového občana, nebo jsou občany třetích zemí. Cizinci s jedním ze jmenovaných typů povolení k pobytu tvoří převážnou část žáků-cizinců českých škol.

V devadesátých letech tvořily ještě další skupinu děti českých rodin repatriovaných z Kazachstánu, Ukrajiny či Rumunska (Čechová, 2001, 2) a v současné době tvoří značnou část státních občanů České republiky také děti ze smíšených manželství vyrůstající v bilingvním prostředí.

Poslední skupinou, kterou lze v rámci žáků-cizinců navštěvujících české školy vymezit, jsou **děti azylantů a děti žadatelů o mezinárodní ochranu formou azylu nebo doplňkové ochrany na území České republiky**. Azylem se rozumí pobyt, který poskytuje stát na svém území cizímu státnímu příslušníku za účelem ochrany před zásahem státu, jehož je státním občanem, z důvodu pronásledování či z rasových a náboženských důvodů.⁵ K 31. 12. 2008 bylo nejvíce azylantů z Ruska, včetně bývalého Sovětského svazu, dále z Běloruska, Afghánistánu, Rumunska či Iráku.⁶

Ve školním roce 2008/2009 se na základních školách v České republice vzdělávalo 419 žáků-azylantů, nejčastěji z Ukrajiny, Ruska, Čečenska, Vietnamu, Kazachstánu, či Mongolska, zpravidla na základních školách v blízkosti uprchlických táborů či integračních středisek (např. Základní škola v Bělé pod Bezdězem).

---

⁵ Petráčková a kol. *Akademický slovník cizích slov*. Praha, Academia, 2001, s. 87

⁶ Informace dostupné na internetových stránkách Českého statistického úřadu: [http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/690038ADF5/\\$File/c03t17.pdf](http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/690038ADF5/$File/c03t17.pdf)

1.2.1.2 Klasifikace žáků z jazykového hlediska

Vedle kritéria typu pobytu lze při klasifikaci žáků-cizinců v českých základních školách zohlednit také jazykové hledisko. Jak již bylo řečeno výše, v českých základních školách je celkově zaznamenáno více než 100 etnických skupin, z čehož však nemůžeme předpokládat, že bude toto číslo odpovídat počtu mateřských jazyků, jimiž žáci přicházející do českých školních lavic mluví. Příkladem toho můžou být děti pocházející z afrických států, resp. bývalých kolonií, jako např. Alžírsko, Kamerun, či Kongo, mluvící plynule jedním z oficiálních jazyků (francouzsky, anglicky nebo arabsky) a také domorodým jazykem (např. fulbsky v Kamerunu či jazykem kikongo v Kongu). Učitelé by proto při začleňování žáků do výuky češtiny měli mít přehled o typologii jazyků, aby byli schopni ukázat na shody a rozdíly mezi češtinou a mateřským (příp. mediačním) jazykem žáka-cizince (Hájková, 2001, 94) a s ohledem na vzdálenost či naopak příbuznost těchto jazyků volit vhodné výukové postupy.

Pro jakési prvotní zařazení jazyka poslouží genealogická klasifikace jazyků, tedy třídění podle příslušnosti do jazykových rodin, popř. čeledí. S ohledem na frekvenci výskytu žáků v českých základních školách je níže uveden přehled jazyků zařazených do jazykových rodin, popř. čeledí (Čermák, 2004, 65n):

- indoevropské jazyky:
  - slovanské jazyky:
    - jižní (chorvatština, srbština, makedonština, bulharština),
    - západní (slovenština, polština),
    - východní (ukrajinština, ruština, běloruština),
  - germánské jazyky (angličtina, němčina),
  - románské jazyky (rumunština, moldavština),
  - arménština,
- tibetočínské jazyky (čínština),
- semitohamitské jazyky (arabština),
- altajské jazyky (kazaština, mongolština),
- austroasijské jazyky (vietnamština),
- izolované jazyky (korejština).

Z hlediska typologie jazyků, zvláště strukturní, lze jazyky třídit do pěti typů podle převládajícího rysu, resp. dle vyjadřování gramatických funkcí. Rozlišujeme tedy typ aglutinační, flektivní, introflektivní, polysyntetický a izolační. Výše zmíněné v českých školách početně zastoupené jazyky jsou nyní přiřazeny ke konkrétnímu typu včetně stručné charakteristiky daného typu a jazyka. Žádný z jazyků však do daného typu nepatří zcela výlučně, často dochází k míšení typů nebo i k možnosti zařazení jednoho jazyka do více typů. (Čermák, 2004, 203)

Gramatické funkce jsou v **aglutinačním typu** vyjadřovány afixy (předponami či příponami) připojenými ke kořenu/kmeni, kdy každý afix má jen jednu funkci. Do aglutinačního typu patří korejština, jež se dále vyznačuje flexí a slovoslednou kombinací subjekt-objekt-verbum, a altajské jazyky, jako je mongolština a kazaština, které se rovněž vyznačují flexí, slovoslednou kombinací SOV a vokálovou harmonií (přípona nebo koncovka musí mít stejné samohlásky jako základové slovo).

V **typu flektivním** jsou gramatické funkce opět vyjadřovány koncovkami/afixy připojenými ke kořenu/kmenu (s častou alternací), kdy koncovka může mít více funkcí najednou. Takovým typem jsou slovanské jazyky, dále charakterizované slovoslednou kombinací SVO a rozlišováním vidu, albánština a arménština vyznačující se přítomností členu, slovoslednou kombinací SVO a postpozicí (např. pozicí přívlastku za substantivem).

Jazykový **typ introflektivní** vyjadřuje gramatické funkce rovněž flexí, k níž však dochází uvnitř kořenu. Charakteristickým typem může být arabština, jež je dále specifikována užíváním členu, vidu a slovosledem VSO.

Vyjadřováním gramatických funkcí slovosledem plnovýznamových slov/kořenů spojených v jediné slovo se vyznačuje **polysyntetický typ**, do něhož lze řadit čínštinu či vietnamštinu, vyznačující se klasifikátory (slovní druh k určení či zpřesnění substantivních tříd), slovosledem SVO, tóny (odlišování významu stejně znějících slov použitím různé tónové výšky) a v případě čínštiny ještě přítomností vidu. Tyto dva jazyky však primárně patří do **typu izolačního (analytického)**, který vyjadřuje gramatické funkce pomocnými slovy. Do izolačního typu dále patří germánské jazyky, a to zejména angličtina, která se vyznačuje pevným slovosledem SVO a užíváním členu, a němčina, která se ještě navíc vyznačuje flexí. Pevným slovosledem, členem

a flexí slovesa jsou charakterizovány románské jazyky, v našem případě rumunština s moldavštinou.

Podle naznačené typologie je čeština jazykem flektivním s působením značné homonymie a synonymie afixů, zvláště koncovek, a pokud uživatel češtiny jako jazyka cizího (a druhého) rezignuje na používání flexe, mohou z toho plynout významné komunikační bariéry. Zároveň se v češtině oproti ostatním neslovanským jazykům ukazuje vyšší míra slovtvorné motivovanosti, tudíž i větší míra významové specifikace slova. V tomto ohledu je možné uvědomovat si různé významové souvislosti slov (př. souvislosti slov *čtenář, číst, čte, čtení* apod.).

Pro zvládnutí češtiny žáky-cizinci, ale také dospělými studenty v České republice, z toho lze vyvodit závěr, že nejvíce kompetentní se jeví žáci, jejichž mateřštinou je jeden ze slovanských jazyků. V případě, že se do výuky má zapojit žák s např. mongolštinou jako mateřským jazykem, učitel dle typologie může při výuce využít toho, že žák na základě své mateřštiny umí používat pády (ovšem s jistými rozdílnostmi než známe pády v češtině). Je samozřejmé, že nebude v kompetenci každého učitele studovat systém jednotlivých jazyků, s nimiž žáci mluví, a využitelnost charakteristických rysů těchto jazyků pro zvládnutí češtiny.

Z hlediska ortografické kompetence žáků-cizinců k užívání češtiny musí učitelé rovněž přihlídnout i k tomu, zda systém písma mateřštiny žáka vychází z principu abecedy a hlavně latinky. Z výše jmenovaných nejpočetněji zastoupených jazyků právě latinku používají západní slovanské jazyky, chorvatština, germánské a částečně románské jazyky a vietnamština. Ostatní slovanské jazyky, moldavština a altajské jazyky používají cyrilici, popř. azbuku. Na základě hláskového písma je vystavena i arménština, která však používá vlastní arménské písmo. Systém písma čínského a korejského jazyka vychází z ideografického principu, z tzv. logogramů.

Dle výše zmíněných kritérií lze žáky-cizince, kteří přicházejí do českých škol, zařadit do jistých významových kategorií, avšak pro jejich začlenění do školní výuky a kolektivu je důležitým momentem zvládnutí češtiny, jakožto vyučovacího jazyka. A právě díky příbuznosti či naopak vzdálenosti mateřského jazyka a češtiny se budou žáci vyrovnávat se získáním komunikační kompetence s různou rychlostí a v různých okolnostech.

1.2.2 Integrace žáků-cizinců v české škole

V problematice vzdělávání cizinců v českých základních školách je klíčovým momentem především úspěšná integrace žáka-cizince do třídního a školního kolektivu. Většina žáků-cizinců má se začleněním do vzdělávacího systému značné obtíže, zejména z důvodu jazykové i kulturní odlišnosti. V prvních dnech po nástupu žáka-cizince do školy může pro ředitele a pedagogy nastat problém s jeho zařazením do konkrétní třídy. Ve školách se často nabízí možnost zařadit žáka do třídy s pouze českými žáky, či do třídy s jiným cizincem, popř. krajanem. (Průcha, 2006, 124) Třída, v níž jsou pouze čeští žáci, může žáku-cizinci napomoci v urychlení integrace vzhledem k větší snaze porozumět okolí a vyučovaným předmětům. V okamžiku, kdy je žák-cizinec umístěn do třídy, kde se již vzdělává jiný cizinec, umožňuje žáku snadnější sociální integraci, protože třída je již zvyklá respektovat jisté kulturní, sociální a především historické odlišnosti. Pokud danou třídu navštěvuje krajan či žák s příbuzným mateřským jazykem, který dosáhl dostatečné úrovně znalosti českého jazyka, může být usnadněna role učitele ve smyslu dorozumívání a předávání informací ve výuce. Nevýhodu lze pak spatřovat v tom, že nově příchozí žák-cizinec příliš spoléhá na pomoc jiného žáka-cizince a nesnaží se rozvíjet vlastní dovednost dorozumět se.

Důležitými prvky při integraci žáka-cizince je seznámení českých žáků se zemí a kulturním prostředím, odkud žák pochází, a naplňování cílů multikulturní výchovy jako je *„poznání vlastního kulturního zakotvení a porozumění odlišným kulturám, rozvíjení smyslu pro spravedlnost, solidaritu a toleranci, /.../ chápání a respektování neustále se zvyšující sociokulturní rozmanitosti.“* (RVP ZV, 2007, 97) Dále se doporučuje maximální počet 3-4 žáků-cizinců v jedné třídě, průběžné zapojování do výuky, školních aktivit a mimoškolních činností třídy. Podle Průchy (2006, 125) se zároveň osvědčuje výběr jakéhosi patrona z řad českých žáků, který bude žáku-cizinci nápomocen při orientaci ve škole i mimo ni.

Podle zjištění České školní inspekce (Šel, 2008, 4) školy při přijímání žáků-cizinců přihlížejí k věku žáka, jeho prospěchu v předchozích školách a zejména znalosti češtiny. Právě zmíněné zvládnutí českého jazyka alespoň na nejnutnější komunikační úrovni je předpokladem úspěšné integrace žáků-cizinců. V případě nedostačující znalosti českého jazyka zařazují školy žáka do nižšího ročníku, než odpovídá jeho věku.

Tento postup má žákům-cizincům usnadňovat zvládnutí českého jazyka, neboť se jej učí na již známém učivu. (Kalábová, 2003, 4) Na druhou stranu se tato metoda užívá zejména kvůli nedostatečnému zajištění jazykové přípravy žáků-cizinců ze strany státu, která by umožnila zařazování žáků do tříd odpovídajících jejich věku a znalostem. Velký věkový rozdíl (vyšší než dva roky) mezi žákem-cizincem a ostatními spolužáky navíc může způsobovat problémy sociálního charakteru. (Šindelářová, 2006, 181)

Školy v procesu integrace uplatňují v podpoře žáků-cizinců, zejména v oblasti jazykové způsobilosti, nejrůznější postupy a metody, jako je vypracování individuálních vzdělávacích plánů, nabídka nepovinného předmětu nebo zájmového kroužku českého jazyka, dělená výuka českého jazyka, doučování v českém jazyce či individuální přístup učitelů k žákům během vyučování. (Šel, 2008, 6)

Začleňování žáků-cizinců ovlivňuje řada faktorů – jazyková příprava, motivace k učení, připravenost školy, sociální inteligence (vyspělost) jak žáků, tak i učitelů apod. Oblastí, které by šlo takto zmínit je skutečně mnoho a jen to dokazuje, jak je integrace cizinců do českých škol citlivým a komplikovaným tématem.

2 Legislativní pozadí problematiky vzdělávání žáků-cizinců

Vzhledem k neustále narůstajícímu počtu migrantů v České republice bylo nutné se na konci 20. století zaměřit na různé legislativní úpravy týkající se právě cizinců. Pokud chce naše společnost využít potenciálu budoucí inteligence z řad nynějších žáků a studentů, jejichž mateřským jazykem není čeština, musí začít reagovat na jejich potřeby ve vzdělávání už v době plnění povinné školní docházky.

Právními dokumenty zmiňujícími přístup ke vzdělávání osob jsou mezinárodně uznávané deklarace Organizace spojených národů, a to *Všeobecná deklarace lidských práv* z roku 1948, podle níž má na vzdělání právo každý a podle níž má být vzdělání v základních stupních povinné a bezplatné, a dále *Úmluva o právech dítěte* z roku 1989, která opět vyzdvihuje právo na vzdělání dítěte na základě rovných možností, zejména zavedením bezplatného a povinného základního vzdělání pro všechny děti.⁷ Obsahy těchto deklarací jsou závaznými východisky pro legislativu jednotlivých členských států Evropské unie i v otázce vzdělávání cizinců, přestože ta v členských státech jednotnou politiku neuplatňuje.

Vzdělávání cizinců v České republice je v kompetenci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT), které danou problematiku řeší vydanými zákony, pokyny či projekty. Ministerstvo navíc sleduje, jak vzdělávání cizinců ve všech úrovních školství probíhá, a shromažďuje data o počtu žáků-cizinců a studentů-cizinců podle občanství, mateřského jazyka a druhu pobytu.

Prvním stěžejním dokumentem upravujícím vzdělávání žáků-cizinců na základních, středních a vyšších odborných školách, včetně škol speciálních, v České republice je Pokyn MŠMT čj. 21 836/2000-11, který cizincům pobývajícím na území České republiky zaručuje stejné podmínky pro vzdělávání jako občanům České republiky, především bezplatné základní a střední vzdělání. Na školách se mohou

---

⁷ *Všeobecná deklarace lidských práv*, článek 26, odstavec 1, dostupné na internetu: <http://www.detskaprava.cz/nactileti/download/deklarace.pdf>
Úmluva o právech dítěte, článek 28, odstavec 1, písmeno a, dostupné na internetu: <http://www.detskaprava.cz/nactileti/download/umluva.pdf>

vzdělávat osoby, které jsou vymezeny zákonem 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky, a zákonem o azylu, č. 325/1999 Sb.⁸

Vzdělávání cizinců se v současné době uskutečňuje podle školského zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (Sbírka zákonů, 2004), a podle následné novely školského zákona, zákonu č. 343/2007 Sb. (Sbírka zákonů, 2007). Školský zákon a jeho pozdější novela rozlišuje žáky-cizince na občany Evropské unie a jejich rodinné příslušníky, kteří mají přístup ke vzdělání a školským službám za stejných podmínek jako státní občané České republiky, a na žáky-cizince z třetích zemí. Původní povinnost žáků-cizinců z třetích zemí prokázat řediteli školy nejpozději při zahájení vzdělávání oprávněnost pobytu na území České republiky uvedená ve školském zákoně (§ 20) byla v novele zákona kvůli rozporu s Úmluvou o právech dítěte, jež má v českém právním systému přednost před zákonem, uplatněna jen pro žáky-cizince a studenty-cizince předškolního, základního uměleckého, středního, vyššího odborného a jazykového vzdělávání. Základní škola má tedy povinnost přijmou žáka-cizince bez ohledu na to, zda na území České republiky pobývá legálně, či nikoliv.

Školský zákon (§ 22) dále ustanovuje zákonným zástupcům dítěte a nezletilého žáka přihlašovací povinnost a povinnost péče o pravidelnou a včasnou školní docházku. Zanedbání této povinnosti je přestupkem, proto je nezbytné dítě přihlásit do základní školy co nejdříve po příjezdu do České republiky. Tuto povinnost nemají cizinci pobývající na území České republiky přechodně na krátkodobé vízum do 90 dnů. (Bobysudová, 2008, 11)

Pro úspěšnou integraci cizinců v dalších oblastech života společnosti byla vypracována Koncepce integrace cizinců, jež stanovuje specifická opatření plněná různými ministerstvy podle pole jejich působnosti. Ze čtyř klíčových předpokladů uvedených v Koncepci integrace cizinců se jeden z nich přímo dotýká problematiky vzdělávání žáků-cizinců, a to *znalost českého jazyka*. Znalost češtiny, jakožto vyučovacího jazyka, má totiž zásadní význam nejen pro začlenění žáků-cizinců do vzdělávacího procesu, ale také pro jejich budoucí zařazení na trh práce či možnost

---

⁸ viz podkapitola Vymezení pojmu a pobytu cizince v České republice, s. 4n

dalšího vzdělávání, pro poznání jejich práv a povinností a dodržování zákonů. V dříve zmíněném Pokynu MŠMT ke vzdělávání cizinců v základních a středních školách je stanoveno, že „škola nemá povinnost žáka-cizince doučovat českému jazyku mimořádnou formou studia.“ (Pokyn MŠMT, 2000a, čl. 3, odst. 5) Vzhledem k tomu, že žáci-cizinci neznalostí českého jazyka limitují svůj školní prospěch a navíc individuálním přístupem učitele k žákovi-cizinci je narušována běžná výuka, MŠMT i jednotlivé školy byly nuceny hledat doplňující řešení.

Jak již bylo řečeno, školský zákon i jeho novela vyděluje kategorii žáků-cizinců, kteří jsou občany či rodinnými příslušníky občana jiného členského státu Evropské unie. Pro tyto žáky je prostřednictvím rozvojového programu MŠMT zajištěna bezplatná příprava v českém jazyce k začlenění do základního vzdělávání. Možnost vzdělávání ve třídách pro jazykovou přípravu je uzákoněno ve Vyhlášce o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky. Tuto bezplatnou sedmdesátihodinovou jazykovou přípravu pro děti občanů zemí Evropské unie zajistí krajský úřad v místě pobytu žáka ve spolupráci se zřizovatelem školy. Jazyková příprava může být otevřena kdykoliv během roku pro maximálně 10 žáků na dobu nejvýše 6 měsíců a je vedena proškolenými pedagogickými pracovníky dle vypracované metodiky začleňování žáků-cizinců do takové výuky. Na závěr jazykové přípravy je žákovi vydáno osvědčení o absolvování kurzu a o stupni znalosti češtiny. (Sbírka zákonů, 2005, § 10, 11) Podle možností zřizovatele lze ve spolupráci se zeměmi původu žáků v rámci jazykové přípravy podporovat i výuku mateřského jazyka a kultury jejich původu. (Šindelářová, 2006, 180)

Na základě Státního integračního programu, deklarovaného v zákoně o azylu, poskytuje MŠMT azylantům a osobám požívajícím doplňkové ochrany v rámci naplňování Koncepce integrace cizinců bezplatnou výuku českého jazyka dle Pokynu MŠMT čj. 21 153/2000-35. Výuka se týká dospělých cizinců a probíhá ve skupinových kurzech s časovou dotací 150 hodin nebo v kurzech individuálních s dotací 100 hodin s maximální dobou trvání kurzu 10 měsíců (Pokyn MŠMT, 2000c, písm. c). O speciální jazykové přípravě dětí azylantů zákon nehovoří. Zato v případě dětí žadatelů o azyl je Pokynem MŠMT čj. 10 149/2002-22 zabezpečena základní jazyková příprava nezbytná pro jejich začlenění do výchovně-vzdělávacího procesu. Spádové základní školy pro

děti žadatelů o azyl zřizují ve škole nebo v prostředí pobytového střediska vyrovnávací třídy s maximálním počtem 12 žáků. Děti se ve třídách vzdělávají minimálně 3 měsíce a poté jsou podle úrovně znalostí zařazeny do příslušného ročníku. Školám jsou k tomuto účelu přiznány vyšší finanční příspěvky, zejména na mzdové účely. (Pokyn MŠMT, 2000b)

V současné době zatím není systémově zajištěna příprava v českém jazyce k začlenění do základního vzdělávání pro žáky-cizince z třetích zemí. Jednotlivé školy mohou využívat projekty v rámci dotačního řízení MŠMT na integraci cizinců, ať už na výuku češtiny pro cizince, tak na tvorbu metodických a učebních materiálů. Ve Zprávě o realizaci Koncepce integrace cizinců v roce 2008 byl v návrhu pro rok 2009 vznesen požadavek na legislativní opatření k zajištění bezplatné přípravy pro děti-cizince z třetích zemí. (KIC, 2009, 14)

Zvláštní skupinu ve vzdělávání tvoří žáci národnostních menšin. Ti sice nemají výuku českého jazyka garantovanou státem, mají však ze zákona právo na vzdělávání v jazyce národnostní menšiny. Dle zákona je možné zřizovat soukromé školy či školská zařízení s vyučovacím jazykem národnostní menšiny nebo s výukou tohoto jazyka jakožto vyučovacím předmětu. Žáci těchto škol absolvují mimo jiné i výuku českého jazyka. (Beranová, 2006, 50) V mnohých případech početnější národnostní menšina ani vlastní školy nezřizuje (u romské menšiny je důvodem neexistence spisovné romštiny).

Na zvládnutí českého jazyka se u žáků-cizinců i dospělých cizinců klade velký důraz také proto, že ověření znalosti češtiny je součástí řízení o udělení státního občanství České republiky a podmínkou pro udělení trvalého pobytu na území České republiky.

Vedle náročné jazykové přípravy se učitelé vyučující žáky-cizince potýkají s problémem hodnocení žáků. Dle již zmíněného Pokynu MŠMT čj. 21 836/2000-11 mají cizinci na základní škole možnost úlevy ohledně předmětu český jazyk a literatura. Při hodnocení se přihlíží k dosažené úrovni znalosti českého jazyka. Kvůli závažným nedostatkům v tomto předmětu nemusí být dokonce žák-cizinec v průběhu prvního roku docházky ve škole v České republice z tohoto předmětu klasifikován. Je možné využívat pro klasifikaci prospěchu žáků-cizinců také slovní hodnocení, které umožňuje hodnotit žáka i při nedostatečné znalosti českého jazyka.

Jako poslední závazný dokument v oblasti vzdělávání žáků-cizinců na základních školách se nabízí Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, resp. Školní vzdělávací program. Ten kromě zohledňování národnostní odlišnosti žáků umožňuje vypracování speciálních vzdělávacích plánů, které by vyhovovaly konkrétním potřebám žáků. Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (RVP ZV) formuluje cílové požadavky na vzdělávání v cizích jazycích, které vycházejí ze Společného evropského referenčního rámce pro jazyky. Vzdělávání v cizím jazyce, a tedy i výuka českého jazyka pro žáky-cizince, je určeno očekávanými výstupy vzdělávacího oboru Cizí jazyk a směřuje k dosažení úrovně A2 podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky. (RVP ZV, 2007, 21)

Jednotlivé zákony a pokyny MŠMT věnované problematice vzdělávání žáků-cizinců na základních školách dávají spíše legislativní rámec; negativní stránkou věci zůstává, že problematika vzdělávání žáků s řečovým znevýhodněním, jakou je právě nedostatečná znalost českého jazyka, není zatím ze strany MŠMT řešena metodicky, školy postrádají zejména odpovídající učebnice. Odpovědnost za řešení otázky vzdělávání cizinců je tím přesunuta na jednotlivé školy a pedagogy.

3 Evropská a národní jazyková politika

V souvislosti s integrací Evropské unie a rostoucí migrací se prohloubila potřeba zlepšit jazykovou komunikaci mezi různými národnostmi a zejména vytvořit vhodné evaluační nástroje společné pro všechny cizí jazyky. Cílem evropské jazykové politiky je tedy to, aby dosažená úroveň komunikační dovednosti jednotlivce byla definována jasně a srozumitelně a byla mezinárodně uznatelná.

3.1 Společný evropský referenční rámec pro jazyky

První ucelený projekt pro výuku angličtiny jako jazyka cizího, resp. druhého s názvem Threshold level⁹ vznikl již v roce 1975 a stanovil prahovou úroveň znalostí nutných pro každodenní komunikaci v daném jazyce. (Hádková, 2001, 61) Zpracování i ostatních úrovní a zejména vypracování společné osnovy pro studenty se ujala Divize moderních jazyků Rady Evropy. Ve smyslu účelnosti, hodnocení a ověřování jazykového vzdělávání v Evropě byl vypracován projekt Common European Framework, který v roce 1996 vyústil ve vytvoření Společného evropského referenčního rámce pro jazyky. V roce 2000 Rada Evropy ve Štrasburku vydala dokument s názvem *Společný evropský referenční rámec pro jazyky – Jak se učíme jazykům, jak je vyučujeme a jak v jazycích hodnotíme* (SERR), který byl v roce 2002 přeložen do českého jazyka zásluhou pedagogů Univerzity Palackého v Olomouci. Ve Společném evropském referenčním rámci (dále jen Rámec) jsou definovány tři úrovně znalosti jazyka, jež se dále dělí vždy na nejméně dva stupně (SERR, 2002, 23):

A – uživatel základů jazyka (A1 – Breakthrough, A2 – Waystage),

B – samostatný uživatel jazyka (B1 – Threshold, B2 – Vantage),

C – zkušený uživatel jazyka (C1 – Effective Operational Proficiency, C2 – Mastery).¹⁰

Pro jednotlivé úrovně jsou v Rámci vymezeny tzv. deskriptory, které přesně stanovují, co má student umět, aby byl komunikačně úspěšný v konkrétních situacích. Vytvořením deskriptorů je možné odstranit těžko specifikovatelné úrovně, jako např.

---

⁹ Projekt byl vypracován lingvisty J. L. M. Trimem a J. A. van Ekem.

¹⁰ Breakthrough („Průlom“), Waystage („Na cestě“), Threshold („Práh“), Vantage („Rozhled“), Effective Operational Proficiency („Účinná operační způsobilost“ a Mastery („Zvládnutí“)

mírně a více pokročilý student, které odkazují spíše k ověření ovládnutých pravidel gramatiky než k tomu, co student s pomocí jazyka dovede.

Tabulka základních deskriptorů - globálně pojatá stupnice (SERR, 2002, 24):

A1: *Uživatel rozumí známým každodenním výrazům a zcela základním frázím, jejichž cílem je vyhovět konkrétním potřebám, a umí tyto výrazy a fráze používat. Umí představit sebe a ostatní a klást jednoduché otázky týkající se informací osobního rázu, např. o místě, kde žije, o lidech, které zná, a věcech, které vlastní, a na podobné otázky umí odpovídat. Dokáže se jednoduchým způsobem domluvit, mluví-li partner pomalu a jasně a je ochoten mu/jí pomoci.*

A2: *Uživatel rozumí větám a často používaným výrazům vztahujícím se k oblastem, které se ho/jí bezprostředně týkají (např. základní informace o něm/ní a jeho/její rodině, o nakupování, místopisu a zaměstnání). Dokáže komunikovat prostřednictvím jednoduchých a běžných úloh, jež vyžadují jednoduchou a přímou výměnu informací o známých a běžných skutečnostech. Umí jednoduchým způsobem popsat svou vlastní rodinu, bezprostřední okolí a záležitosti týkající se jeho/jejích nejnaléhavějších potřeb.*

B1: *Uživatel rozumí hlavním myšlenkám srozumitelné spisovné vstupní informace (input) týkající se běžných témat, se kterými se pravidelně setkává v práci, ve škole, ve volném čase atd. Umí si poradit s většinou situací, jež mohou nastat při cestování v oblasti, kde se tímto jazykem mluví. Umí napsat jednoduchý souvislý text na témata, která dobře zná nebo která ho/ji osobně zajímají. Dokáže popsat své zážitky a události, sny, naděje a cíle a umí stručně vysvětlit a odůvodnit své názory a plány.*

B2: *Uživatel dokáže porozumět hlavním myšlenkám složitých textů týkajících se jak konkrétních, tak abstraktních témat včetně odborně zaměřených diskusí ve svém oboru. Dokáže se účastnit rozhovoru natolik plynule a spontánně, že může vést běžný rozhovor s rodilými mluvčími, aniž by to představovalo zvýšené úsilí pro kteréhokoli účastníka interakce. Umí napsat srozumitelné podrobné texty na širokou škálu témat a vysvětlit své názorové stanovisko týkající se aktuálního problému s uvedením výhod a nevýhod u různých možností.*

C1: *Uživatel rozumí širokému rejstříku náročných a dlouhých textů a rozpozná implicitní významy textu. Umí se plynule a pohotově vyjadřovat bez zjevného hledání výrazů. Umí jazyka užívat pružně a efektivně pro společenské, akademické a profesní*

účely. Umí vytvořit srozumitelné, dobře uspořádané, podrobné texty na složitá témata, čímž prokazuje ovládnutí kompozičních útvarů, spojovacích výrazů a prostředky koheze.

C2: *Uživatel snadno rozumí téměř všemu, co si vyslechne nebo přečte. Dokáže shrnout informace z různých mluvených a psaných zdrojů a přitom dokáže přednést polemiku a vysvětlení v logicky uspořádané podobě. Dokáže se spontánně, velmi plynule a přesně vyjadřovat a rozlišovat jemné významové odstíny, a to dokonce i ve složitějších situacích.*

Při posuzování úrovně zvládnutí jazyka daného studenta ovšem nelze vycházet pouze z této shrnující stupnice, ale je zejména potřeba využívat podrobných tabulek deskriptorů jednotlivých řečových dovedností a kritérií z hlediska kvalitativních aspektů užívání mluveného jazyka, jako je rozsah, gramatická správnost, plynulost, interakce a koherence (SERR, 2002, 28). Zmíněné řečové dovednosti jsou v Rámci definovány následovně (SERR, 2002, 26n):

- poslech s porozuměním,
- čtení s porozuměním¹¹,
- ústní interakce (mluvení),
- samostatný ústní projev,
- písemný projev (psaní).

Takto vymezené dovednosti jsou dále jednotlivě specifikovány modelovými deskriptory pro hodnocení i s přihlédnutím na různé potřeby využití ze strany uživatele (např. poslech hlášení a pokynů, souvislý monolog, argumentace, čtení korespondence). Deskriptory sloužící k určení referenční úrovně komunikační kompetence jsou však především určeny dospělým studentům. U studentů mladšího (6–11/12 let) a staršího školního věku (12/13–15 let) je potřeba vzít v úvahu specifické cíle používání jazyka, které reprezentuje výukový dialog.

Rámcem vedle popisu konkrétních úrovní znalosti jazyka také zohledňuje vnější kontext užívání jazyka, neboť *„potřeba a touha komunikovat pramení z konkrétní*

---

¹¹ Vzhledem ke specifikaci zaměření předkládané práce je podrobnější vymezení řečové dovednosti čtení s porozuměním v Rámci a jejích deskriptorů k hodnocení úrovně uvedeno v kapitole Čtení s porozuměním, s. 29, a následně při charakteristice testu v kapitole Výzkum úrovně čtení s porozuměním žáků-cizinců na základních školách.

situace“ (SERR, 2002, 47). V tomto smyslu jsou vymezeny čtyři oblasti užívání jazyka (osobní, veřejná, pracovní a vzdělávací), které se dále dělí podle sedmi typů okolností, v nichž je jazyk používán, neboli ke kterým se situace vztahuje (místo a čas, instituce, osoby, předměty, události, úkony, texty). Na základě kombinací jednotlivých sfér a okolností lze přesně definovat, co osoba v daném prostředí potřebuje umět, aby byla v komunikaci úspěšná. Pro ilustraci lze uvést příklad kontextu užívání jazyka se specifikací na okolnost textů, tj. s jakými texty je student/žák cizího, resp. druhého jazyka v kontaktu (Hádková, 2007, 16).

- *Texty (oblast osobní): návody; romány, časopisy, noviny; reklamní materiály; osobní dopisy; vysílané a nahrané mluvené projevy.*
- *Texty (oblast veřejná): orientační značení; veřejná oznámení a vyhlášky; nálepky a obaly; letáky; lístky, jízdní řády; programy, jídelníčky; kázání, církevní písně.*
- *Texty (oblast pracovní): bezpečnostní varování, popis práce.*
- *Texty (oblast vzdělávací): původní texty (viz výše); učebnice, čítanky, příručky; texty na tabuli, na zpětném projektoru, na obrazovce počítače; videotexty; cvičné materiály; slovníky.*

Společný evropský referenční rámec pro jazyky tedy přináší obecný základ pro tvorbu obsahů a výstupů výuky (mj. jej respektuje RVP ZV v oboru Cizí jazyk a Další cizí jazyk), zkoušek a učebnic v celé Evropě. Vychází z principu celoživotního jazykového vzdělávání, který přispívá k mezinárodní spolupráci, ale především k osobnímu a profesnímu rozvoji jedinců.

3.2 Evropské jazykové portfolio

V návaznosti na Společný evropský referenční rámec pro jazyky a potřebu sebehodnocení vzniklo Evropské jazykové portfolio (dále Portfolio), osobní dokument, který umožňuje studentům jazyka „*zprůhlednit proces jazykové výuky, rozvíjet schopnosti reflexe a sebehodnocení*“ (Little, 2001, 3). Portfolio se skládá ze tří důležitých částí: jazykový pas (doklad dosažené úrovně znalosti jazyka podle SERR), jazykový životopis, do kterého si studenti zapisují své jazykové a kulturní zkušenosti a znalosti učeného jazyka, a konečně sbírka prací a dokladů studenta.

Hlavním cílem Portfolia je motivovat studenty k učení se cizím jazykům, což s sebou přináší úspěchy v oblasti uplatnění na trhu práce i zapojení do výuky v zahraničí.

Portfolio již zohledňuje uživatele jazyka podle věkových kategorií a modifikuje pro něj deskriptory úrovní ve všech řečových dovednostech. Radou Evropy byla schválena a následně v České republice vydána tato portfolia:

- Evropské jazykové portfolio pro žáky do 11 let v České republice
- Evropské jazykové portfolio pro žáky a žákyně ve věku 11–15 let v České republice
- Evropské jazykové portfolio pro studenty ve věku 15–19 let v České republice
- Evropské jazykové portfolio pro dospělé studenty v České republice

Portfolio lze rovněž využít i v jednotlivých stupních ve výuce češtiny jako cizího, resp. druhého jazyka, neboť lze díky němu vhodně plánovat výuku, hodnotit dosažené pokroky či dokumentovat úrovně konkrétní prací.

3.3 Referenční úrovně pro češtinu jako cizí jazyk

Ke konkretizaci cílů Společného evropského referenčního rámce pro jazyky ve formě vymezení souboru jazykových prostředků se obrací tzv. popisy referenčních úrovní, tedy „*standardizované sylaby specifikující rozsah učiva pro jednotlivé úrovně podle Rámce*“ (Hádková, 2006, 17).

Pro češtinu jako cizí jazyk byly doposud vypracovány čtyři popisy v tomto pořadí: Prahová úroveň – čeština jako cizí jazyk (B1, 2002), Čeština jako cizí jazyk úroveň A1, A2 a B2 (2005). Jejich koncepce vychází z anglických pilotních verzí a je kompatibilní s úrovněmi znalosti jazyka vymezeného v Rámci. Popisy referenčních úrovní rozhodně nesuplují učebnice či metodické příručky, učitelé mohou pomoci při přípravě výuky a kontrole jejích výstupů, neboť v nich lze najít již zmíněný podrobný výčet jazykového materiálu a požadovaných rolí, pro něž má být student na dané úrovni kompetentní. Referenční popisy byly sestavovány bez přihlédnutí k různým věkovým kategoriím studentů, a proto je třeba danou úroveň následně specifikovat věku studenta, vybírat vhodné jazykové prostředky, celkově přizpůsobit zájmům a potřebám studenta.

Jednotlivé popisy referenčních úrovní se nesou v podobném duchu, obsahují charakteristiku daných úrovní, formulace komunikativních cílů, strategie učení se a vyučování, sociokulturní kompetence (realie a specifika České republiky, jako např. neverbální komunikace, užívaná měnová jednotka apod.), kompenzační strategie (základní fráze, které mají studentovi pomoci v konkrétních situacích), jazykové funkce, obecné pojmy a popis řečových dovedností (poslech, čtení a psaní). Zároveň je zde zahrnut popis zvukové stránky češtiny a dle jednotlivých úrovní gramatika se stoupající obtížností.

Jak bylo výše zmíněno, jako první byla zpracována úroveň B1 (Prahová úroveň – Čeština jako cizí jazyk, 2002), jejímž cílem je poskytnout studentům obecný teoretický základ, aby dokázali učit se jazyk používat pro své vlastní účely. Pro ilustraci lze uživatele, který ovládá češtinu jako jazyk cizí, popř. druhý na prahové úrovni, vymezit tak, že je schopen se dorozumět ve většině situací běžného života na základě systematického seznámení s jazykem včetně gramatických pravidel a jejich základních výjimek. Uživatel jazyka se samozřejmě může dopouštět chyb, které však nebrání celkovému porozumění jeho jazykové produkce. (Hádková, 2007, 9)

V letech 2003–2004 vznikly paralelně tři další popisy jazykových úrovní, úroveň A1, A2 a B2. Cílem úrovně A1 „*není znalost gramatických pravidel, ale dovednost dorozumět se v žádané situaci a roli.*“ (Hádková, 2005, 2) Uživatel češtiny na dané úrovni tedy ovládá základy jazyka bez gramatické správnosti, ale je schopen na základě kontextu, resp. situace užívat různé fráze, díky nimž se dokáže jednoduchým způsobem zapojit do interakce. Úspěšná interakce s rodilým mluvčím češtiny však předpokládá určitou úpravu jeho promluvy, a to zejména zpomalení mluvního tempa či opakování vyřčených slov. (Hádková, 2007, 9)

Rovněž na úrovni A2 není cílem uživatele ovládnutí systému jazyka, ale především schopnost orientovat se v základních komunikačních situacích každodenního života. Uživatel, který ve všech řečových dovednostech dosahuje úrovně A2, je schopen zapojit do užívání jazyka širší repertoár lexikálních prostředků než uživatel jazyka na úrovni A1. Opět se zde ale předpokládá ze strany komunikačních partnerů jistá tolerance gramatické nesprávnosti, trpělivost a spolupráce. (Hádková, 2007, 9)

Zatím poslední a zároveň nejvyšší popsanou referenční úroveň pro češtinu jako cizí jazyk je úroveň B2, která navazuje na popis prahové úrovně. Uživatel úrovně B2 je ale již schopen vyrovnat se s komplikacemi různých situací, se složitějšími promluvami či širším okruhem textů díky větší slovní zásobě, systematickému užívání nejrůznějších jazykových prostředků s gramatickou správností, přesností vyjadřování a také plynulostí. (Holub, 2005, 2n)

V závislosti na takto podrobně popsané referenční úrovni češtiny jako cizího jazyka by měla být vedena nejen výuka dospělých cizinců, ale také výuka češtiny pro děti-cizince, realizovaná v rámci jednotlivých úrovní školství či mimoškolních aktivit. Pro potřeby výuky češtiny pro děti-cizince by dále bylo nutné vytvořit reprezentativní soubor učebnic, které budou plně v souladu s danými standardizacemi, resp. Společným evropským referenčním rámcem pro jazyky, a které budou respektovat potřeby žáků ve výuce i ostatních předmětů. Jistý soubor učebnic více či méně odpovídající referenčním úrovním a Rámci existuje právě pro výuku češtiny pro dospělé cizince. Některé učebnice češtiny se specifikací pro žáky mladšího a staršího školního věku sice na českém knižním trhu existují, ale z hlediska kompatibility s požadavky Rámce a relevantního popisu referenční úrovně nevyhovují. Učitelé se proto uchylují k používání nejrůznějších materiálů, zejména ze speciální pedagogiky, díky nimž však nelze systematicky rozvíjet jednotlivé řečové dovednosti češtiny jako cizího jazyka.

4 Čtení s porozuměním

V dnešní době plné technických zařízení všelijak usnadňující život narůstá u žáků základních škol problém nejen s elementární dovedností číst, ale zejména problém s porozuměním přečteného.

Nejčastěji je čtení charakterizováno jako schopnost písmena poskládaná do skupin podle určitých pravidel převést do hlasové podoby, vyslovit svázaně, tedy jako slova. Slova následně vstupují do vzájemných vztahů a vytváří věty, odstavce, kapitoly a dále celý text. K osvojení prvopočátečního čtení a také psaní se na prvním stupni školní docházky uplatňují nejrůznější metody výuky čtení, zejména syntetická, analytická nebo typologická metoda. Avšak samostatná dovednost čtení a psaní není cílem vzdělávání, společně s myšlením se hlavně stává nástrojem k rozvíjení čtenářské gramotnosti. Slova totiž nelze jen číst a neuvědomovat si významy, které jsou v nich ukotveny.

Čtenářská gramotnost je společně s gramotností matematickou, přírodovědnou, občanskou a v blízké budoucnosti i počítačovou jednou ze složek obecné funkční gramotnosti, jež je v obecném pojetí „*považována za fenomén jednoznačně ovlivňující úroveň vzdělávání jedince*“ (Wildová, 2005, 9).

Právě rozvoj čtenářské gramotnosti je v současné době jedním z cílů politiky vzdělávání všech vyspělých zemí. „*Čtenářská gramotnost – angl. reading literacy, je komplex znalostí a dovedností jedince, které mu umožňují zacházet s písemnými texty běžně se vyskytujícími v životní praxi (např. železniční jízdní řád, návod k zacházení s automatickou pračkou, úvodník v novinách aj.). Jde o dovednosti nejen čtenářské, tj. umět texty přečíst a rozumět jim, ale také dovednosti vyhledávat a zpracovávat informace obsažené v textu, reprodukovat obsah textu.*“ (Průcha, 2003, 40) Takto definovaná dovednost čtenářské gramotnosti se úzce podílí na začlenění jedince do společnosti a zejména na pracovní trh. Její nízká úroveň může být důvodem nezaměstnanosti a osobních neúspěchů.

V závislosti na podpoře rozvoje čtenářské kompetence na úrovni základního vzdělávání bylo na mezinárodní úrovni realizováno několik výzkumů. Česká republika se v letech 2000 a 2001 zapojila do dvou výzkumů, a to výzkumu PISA a PIRLS.

Mezinárodní výzkum čtenářské gramotnosti PISA (Programme for International Student Assessment – Program pro mezinárodní hodnocení žáků) vznikl pod záštitou Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) na konci 90. let 20. století, byl realizován v roce 2000 a zjišťoval úroveň čtení s porozuměním patnáctiletých žáků bez ohledu na to, ve které škole či ročníku se nacházeli. (Kramplová, 2002, 5) V České republice se výzkumu zúčastnilo zhruba 250 škol různých typů. Žáci ve srovnání s vrstevníky z ostatních zúčastněných zemí (celkem 32 zemí) prokázali mírně podprůměrnou úroveň čtenářské gramotnosti.

Mezinárodní výzkum čtenářské gramotnosti PIRLS (Progress in International Reading Literacy Study) organizován v roce 2001 Mezinárodní asociací pro hodnocení výsledků vzdělávání (IEA) zjišťoval čtenářskou gramotnost žáků 4. ročníků základních škol v 35 zemích světa. Tento ročník byl zvolen proto, že ve vývoji dítěte jako čtenáře představuje zásadní mezník. Žáci po zvládnutí technické stránky čtení jej totiž začínají používat jako nástroj svého dalšího vzdělávání. (Kramplová, 2005, 9n) Čeští žáci ve výzkumu celkově dosáhli lepších výsledků, než byl mezinárodní průměr. Mezinárodní výzkum PIRLS také počítal se zastoupením dětí, kteří přicházejí z rodin přistěhovalců nebo patří k národnostním menšinám dané země. Žáci, kteří jazykem testu mluví doma s dospělými jen někdy nebo jím nemluví nikdy, dosahovali horších výsledků než žáci, kteří jím mluví vždy nebo téměř vždy. (Kramplová, 2005, 22)

Od žáků se v souvislosti s Rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání (RVP ZV) požaduje aktivní přístup k vlastnímu vzdělávání, který je možný právě na základě schopnosti číst s porozuměním, tedy čtené texty pochopit, získávat z nich informace, následně je zpracovávat a tím prohlubovat vlastní vědomosti a dovednosti. Čtení s porozuměním je v RVP ZV základním předpokladem k naplnění všech klíčových kompetencí, především kompetence k učení a řešení problému. Rozvoj této dovednosti předpokládají jednotlivé vzdělávací oblasti RVP ZV, ale především oblast Jazyk a jazyková komunikace jak ve vzdělávacím oboru Český jazyk a literatura, tak i v oboru Cizí jazyk, pod který lze zahrnout také výuku češtiny jako jazyka cizího (a druhého). V očekávaných výstupech RVP ZV právě pro obor Cizí jazyk je kladen důraz na porozumění textu, schopnost vyhledávat informace a reprodukovat obsah textu.

Konkrétní specifikaci řečové dovednosti čtení s porozuměním ve výuce cizího jazyka nabízí Společný evropský referenční rámec pro jazyky (dále Rámec). Ten vymezuje čtení jako zrakovou recepci, kdy uživatel (čtenář) při činnostech s ní spojených „přijímá a zpracovává psané texty, které pocházejí od jednoho nebo více pisatelů“. (SERR, 2002, 70) Tyto činnosti zahrnují čtení za účelem celkové orientace v textu, informativní čtení, čtení a plnění pokynů či čtení pro zábavu. V Rámci jsou dále pro dovednost čtení s porozuměním uvedeny modelové deskriptory jednotlivých úrovní, a to všeobecná stupnice čtení s porozuměním, čtení korespondence, orientační čtení, čtení pro informaci a pro pochopení argumentace, čtení pokynů a tabulka pro sebehodnocení. Jak již bylo řečeno, deskriptory v Rámci vymezené jsou především určeny dospělým uživatelům jazyka. U žáků studujících daný jazyk je nutné ze strany pedagoga uvážit, „k jakým účelům bude student potřebovat nebo si bude přát užívat čtení s porozuměním“ (SERR, 2002, 73).

Čtení s porozuměním – tabulka pro sebehodnocení (SERR, 2002, 26n):

A1: Rozumím známým jménům, slovům a velmi jednoduchým větám, například na vývěskách, plakátech nebo v katalogích.

A2: Umím číst krátké jednoduché texty. Umím vyhledat konkrétní předvídatelné informace v jednoduchých každodenních materiálech, např. v inzerátech, prospektech, jídelních lístcích a jízdních řádech. Rozumím krátkým jednoduchým osobním dopisům.

B1: Rozumím textům, které obsahují slovní zásobu často užívanou v každodenním životě nebo které se vztahují k mé práci. Rozumím popisům událostí, pocitů a přání v osobních dopisech.

B2: Rozumím článkům a zprávám zabývajícím se současnými problémy, v nichž autoři zaujmají konkrétní postoje či stanoviska. Rozumím textům současné prózy.

C1: Rozumím dlouhým složitým textům, a to jak faktografickým, tak beletristickým, a jsem schopna/schopný ocenit rozdíly v jejich stylu. Rozumím odborným článkům a delším technickým instrukcím, a to i tehdy, když se nevztahují k mému oboru.

C2: Snadno čtu všechny formy písemného projevu, včetně abstraktních textů náročných svou stavbou i jazykem, jako jsou např. příručky, odborní články a krásná literatura.

Následné modifikace deskriptorů Rámce dovednosti čtení s porozuměním uvádí rovněž Evropské jazykové portfolio se specifikací pro dané věkové skupiny a s možností vztahení na vyučování různých světových jazyků. Pro češtinu jako cizí jazyk vymezují dovednost čtení s porozuměním s přehledem základních jazykových prostředků a očekávaných cílů teprve popisy referenčních úrovní A1, A2, B1 a B2.

Vzhledem k tomu, že při výuce češtiny pro cizince se v první řadě rozvíjí ústní projev a schopnost mu porozumět (Čechová, 1999–2000, 216), rozvoj dovednosti čtení s porozuměním přichází na řadu později. A to v mnohých případech až když žáci projdou důsledným procesem alfabetyzace (Čechová, 2001, 60), tedy poznávají písmena české abecedy.

Podle Hrdličky (2002, 129n) je však potřeba pracovat s různými texty od počátku výuky. Texty přiměřené věku žáka, jazykové úrovni, zájmu a potřebám studentů jsou „*motivujícím činitelem, usnadňují osvojování slovní zásoby a mluvnice, přispívají (při hlasité četbě) k procvičování výslovnosti atd.*“ Zařazování textů do výuky a práce s nimi, zejména jejich pochopení a vytváření je předpokladem pro komunikaci, a tedy, jak již bylo řečeno, cílem jazykového vyučování.

Důležitost zaměření na praktické procvičování dovednosti čtení s porozuměním na základních školách ve všech předmětech tkví v tom, že žák, který rozumí přečtenému textu, najde si v něm podstatné informace a takto získané poznatky dokáže uplatnit, tím rozvíjí svou osobnost, obohacuje svůj život a zvyšuje možnost svého budoucího vzdělávání či uplatnění v pracovním procesu.

5 Výzkum úrovně čtení s porozuměním žáků-cizinců na základních školách

Hlavní náplní této diplomové práce je zjištění úrovně řečové dovednosti čtení s porozuměním žáků-cizinců na českých základních školách s ohledem na vymezení úrovní ve Společném evropském referenčním rámci a ostatních výše uvedených dokumentech.

Zmapování výzkumného pole je významnou fází každého výzkumu. Výzkumným polem neboli tématem tohoto výzkumu je tedy řečová dovednost čtení s porozuměním u žáků-cizinců. Do základního souboru respondentů patří žáci-cizinci druhého stupně a 5. tříd základních škol, pobývající na území České republiky na základě dlouhodobého či trvalého povolení k pobytu, popř. ilegálně¹². Do výzkumu se tedy nezapojili žáci-azylanti, resp. děti žadatelů o azyl¹³, ani žáci, kteří jsou příslušníci romské národnostní menšiny¹⁴.

Hlavním cílem výzkumu bylo zjištění úrovně čtení s porozuměním. Předpokládaná úroveň znalosti jazyka v dovednosti čtení s porozuměním žáků-cizinců byla pro účel tohoto výzkumu a této diplomové práce stanovena jako tzv. prahová úroveň B1 dle Společného referenčního rámce pro jazyky (dále Rámec). RVP ZV sice uvádí jako možnou dosaženou úroveň vzdělávání v cizím jazyce úroveň A2, ale konkrétní vyučované cizí jazyky nejsou až na výjimky v českých základních školách jazyky vyučovacími. V Rámci jsou specifikována kritéria dovedností pro oblast Studium, podle kterých žáci-cizinci až na úrovni B1 chápou bez značných obtíží pokyny učitele k vyučovacím hodinám a zadaným úkolům, dokážou porozumět hlavním myšlenkám o běžných tématech, se kterými se setkává ve škole, pokud jsou vysloveny spisovným jazykem, v dovednosti čtení rozumí základním instrukcím a v dovednosti psaní si žáci dokážou zapsat informace z výkladu, pokud jsou víceméně diktovány. (SERR, 2002, 68, 256)

---

¹² Vedení školy musí žákovi umožnit vzdělávání na základě Úmluvy o právech dítěte, tudíž nemá oprávnění zjišťovat legálnost žákova pobytu.

¹³ Školy zapojené do výzkumu nejsou spádovými školami azylových zařízení.

¹⁴ Na rozdíl od ostatních jazyků národnostních menšin či imigrantů se romština nemůže opírat o vzdělanost a zázemí „mateřského“ státu. (Nekvapil, 2009, 33)

Dílními cíli výzkumu pak bylo ověření či vyvrácení hypotéz a porovnání s testy žáků, kteří jsou rodilými mluvčími českého jazyka.

Následující podkapitoly jsou uspořádány jako jednotlivé fáze pedagogického výzkumu, tj. stanovení hypotézy a výzkumné metody, výzkumného vzorku, skladba testu, výsledky a celkové zhodnocení výzkumu.

5.1 Stanovení hypotézy

Na základě stanovení výzkumného pole a cíle si je v tomto výzkumu možné stanovit následující hypotézy:

Hypotéza č. 1: Žáci-cizinci 5. ročníků dosahují častěji úrovně znalosti jazyka B1 než žáci-cizinci druhého stupně.

Hypotéza č. 2: Žáci-cizinci, kteří v České republice žijí kratší dobu než 2 roky, dosahují většinou maximálně úrovně A2.

Hypotéza č. 3: Žáci-cizinci, jejichž mateřský jazyk patří do rodiny slovanských jazyků, dosahují většinou minimálně úrovně A2 a častěji vyšší úrovně (B1 – C) než žáci-cizinci s jiným mateřským jazykem.

Hypotéza č. 4: Žáci-cizinci, kteří navštěvují výuku češtiny pro cizince realizovanou na základní škole, dosahují častěji úrovně B1, resp. B2 a C než žáci-cizinci, kteří výuku češtiny pro cizince nenavštěvují.

Stanovené hypotézy lze samozřejmě ověřovat z hlediska všech řečových dovedností, ale pro potřeby tohoto výzkumu jsou vztaženy na oblast čtení s porozuměním.¹⁵

Uvedené hypotézy zčásti vycházejí z výsledků výzkumu Začleňování žáků jinojazyčného původu do výuky češtiny¹⁶, zejména ze specifikace faktorů, které souvisejí se znalostí českého jazyka cizinců v českých školách.

---

¹⁵ V hypotézách uvedený pojem *úroveň znalosti jazyka* je tedy chápán jako úroveň znalosti řečové dovednosti čtení s porozuměním.

¹⁶ Čechová, Zimová. Začleňování žáků jinojazyčného původu do výuky češtiny. *Český jazyk a literatura*, 1999–2000, roč. 50, č. 9–10, s. 215

Komentář k hypotéze č. 1: Hypotéza byla zformulována na základě faktoru *věk dítěte* vymezeného ve zmíněném výzkumu. Děti-cizinci zapojené do institucionální výchovy v předškolním věku se s přechodem na komunikaci v českém jazyce rychle ztotožní. Žáci mladšího školního věku (6–12 let) mívají s tímto přechodem potíže, které však rychle překonají. Zato největší potíže mají žáci staršího školního věku (13–15 let) a středoškoláci.

Komentář k hypotéze č. 2: Hypotéza vychází z faktoru *délka pobytu dítěte v českém prostředí, než začne navštěvovat českou školu*, podle něhož je potřeba dvouletý pobyt v českém prostředí, aby žáci komunikovali bez potíží.

Komentář k hypotéze č. 3: Podle faktoru *mateřský jazyk dítěte* mají nejmenší komunikační potíže žáci se slovenským mateřským jazykem a také žáci, jejichž mateřštinou je některý z ostatních slovanských jazyků.

5.2 Výzkumná metoda

Výsledky výuky, popřípadě zjištění úrovně znalostí, lze získávat různými způsoby – zkoušením, zadáváním písemných prací, didaktických testů apod. Didaktický test jako „*nástroj systematického zjišťování (měření) výsledků výuky*“ (Byčkovský, 1984, 9) je používán nejen v přímé pedagogické praxi učitelů, ředitelů škol či inspektorů k ověření praktických výsledků vyučovacího procesu, ale může sloužit i jako významný diagnostický a výzkumný nástroj. Didaktický test, stejně jako ostatní pedagogické či psychologické testy, má i stanovené normy, podle kterých se výsledky testu vyhodnocují, takže jsou výstupy srovnatelné a kvantifikovatelné. Právě z tohoto důvodu byl didaktický test využit k výzkumu úrovně znalosti češtiny žáků-cizinců v českých školách.

Dle třídících kritérií didaktických testů lze didaktický test vytvořený k samotnému výzkumu úrovně znalosti češtiny žáků-cizinců v českých základních školách charakterizovat jako kvazistandardizovaný polytematický test úrovně. Ke kvazistandardizovaným testům patří testy sestavené k výzkumným účelům a používané na určitém souboru, nebo vzorku. Tyto testy kvůli menší velikosti vzorku, na němž byly ověřovány, a přípravě na neprofesionální bázi mají menší obecnou platnost závěrů, které jsou z nich vyvozovány. Polytematické testy mohou obsahovat různorodější učivo

či mohou být kombinací učiva několika tematických okruhů téhož předmětu. Test úrovně je testem, který je složen z tzv. baterie jednotlivých úkolů od nejjednodušších položek až po nejsložitější s postupně rostoucí náročností. (Pelikán, 2004, 173) Jednotlivé úkoly mají rovněž vnitřní rostoucí náročnost. Test není limitován časem.

Test pro zjištění úrovně znalosti češtiny žáků-cizinců obsahuje uzavřené úlohy, kde je testovaným nabídnuto několik možností odpovědí. Jedná se zde o úlohy dichotomické, které nabízejí vždy dvě varianty odpovědí, z nichž jedna je pravdivá, druhá nikoli. Dále se jedná o úlohy s výběrem odpovědí, kde je testovaným nabídnuto několik variant odpovědí (v tomto případě 4 možnosti, tzv. multiple choice), z nichž jen jedna je správná, a konečně úlohy přiřazovací, kdy testovaný přiřadí vyhovující odpověď k danému textu. Test také obsahuje úlohy otevřené, kde testovaný odpovídá sám na základě přečteného textu, bez možnosti výběru určitých variant odpovědí. Úlohy otevřené jsou v testu zastoupeny úlohami se stručnou odpovědí, které vyžadují od testovaného jednoslovnou až víceslovnou odpověď. Tyto úlohy se dají dále rozčlenit na úlohy doplňovací, kdy testovaný doplní chybějící údaj do nedokončené věty, a na úlohy produkční, kdy musí testovaný uvést všechny potřebné složky odpovědi. V testu se nachází také otevřená široká úloha, která předpokládá samostatnou širší odpověď.

Podle typů činností, jež mají žáci se vstupními texty výzkumného testu provádět, lze definovat dovednosti porozumění textu jako získávání explicitních informací, vyvozování přímých a nepřímých závěrů, vytvoření interpretace a posouzení textu. Z hlediska klasifikace vstupních textů se jedná o souvislé typy textů (dopis, vyprávění, popis) a zejména nesouvislé typy textů, jako jsou např. formuláře, výzvy a reklamy či obrázky. (Kramplová, 2002, 10, 25)

5.3 Výzkumný vzorek žáků

Výzkum byl proveden na šesti pražských základních školách: ZŠ Brigádníků, ZŠ a MŠ Jaroslava Seiferta, ZŠ Mezi školami, ZŠ Olešská, ZŠ a MŠ Sdružení a ZŠ Vodičkova v období prosinec 2009 až březen 2010. Celkem bylo testováno 102 žáků-cizinců, z toho 83 žáků druhého stupně, 19 žáků 5. ročníku. Výzkum je

zaměřen na žáky-cizince ve věku 11–15 let¹⁷. Pro srovnání mentální vyzrálosti ke schopnosti zvládnout test byl vybrán náhodný vzorek 50 žáků, kteří jsou rodilými mluvčími českého jazyka (z každého ročníku 10 žáků).

Někteří žáci-cizinci, kteří školy zapojené do výzkumu navštěvují, se testování z důvodu dlouhodobé nemoci nezúčastnili. Nutno také podotknout, že většina oslovených škol, se k mému výzkumu postavila vstřícně a s pochopením.

Výzkumný vzorek žáků-cizinců je v následujících přehledech uveden dle těchto kritérií – navštěvovaná škola, věk, délka pobytu v českém prostředí a mateřský jazyk. Informace o daných faktorech byly získány vyplněním formuláře, který byl součástí testu (úloha 1).

Přehled škol s počty žáků-cizinců a žáků-rodilých mluvčí češtiny zapojených do výzkumu uvádí tabulka č. 1.

Tabulka č. 1

Škola	Počet žáků- cizinců	chlapci	dívky	Počet žáků (rodilých mluvčí)
ZŠ Brigádníků	10	5	5	
ZŠ a MŠ Jaroslava Seiferta	9	4	5	
ZŠ Mezi školami	40	21	19	20
ZŠ Olešská	19	12	7	
ZŠ a MŠ Sdružení	9	7	2	
ZŠ Vodičkova	15	7	8	30
Celkem	102	56	46	50

Věkové rozmezí testovaných žáků-cizinců je 10–17 let. Nejpočetnější věkovou skupinou byli jedenáctiletí žáci, kteří s věkově nejbližšími desetiletými žáky tvořili více než 22 % z celkového počtu žáků. Početnou skupinou byli též čtrnáctiletí žáci (téměř 19 %), třináctiletí a patnáctiletí žáci (téměř 18 %) a dále dvanáctiletí žáci (více než 13 %). Nejméně zastoupenou věkovou kategorií byla skupina sedmnáctiletých žáků,

¹⁷ Tato specifikace odpovídá Evropskému jazykovému portfolio pro žáky a žákyně ve věku 11–15 let v České republice.

kteřá čítala pouze jednoho žáka. Následující tabulka (tabulka č. 2) uvádí počty žáků-cizinců s konkrétním zařazením do tříd. Při podrobnější analýze věku žáků a jeho začlenění do ročníku lze vidět hojně využívaný postup škol, a to zařazování žáků o ročník níže.

Tabulka č. 2

Škola	5. ročník	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník
ZŠ Brigádníků	2	3	2	3	
ZŠ a MŠ Jaroslava Seiferta		2	1	5	1
ZŠ Mezi školami	7	7	14	8	4
ZŠ Olešská		9	10		
ZŠ a MŠ Sdružení		3	1	3	2
ZŠ Vodičkova	10		4		1
Celkem	19	24	32	19	8

Délka pobytu žáků v českém prostředí se pohybuje ve velkém rozpětí od dvou měsíců až po jedenáct let. Nejpočetnější skupinou jsou žáci, kteří v českém prostředí pobývají šest měsíců až jeden rok (téměř 22 % z celkového počtu), a dále žáci, kteří se již v České republice narodili (téměř 17 % z celkového počtu žáků).

Pro klasifikaci mateřských jazyků žáků zapojených do výzkumu byla základem položka Národnost v testové úloze 1 – Formulář. Při nejednoznačném zařazení mateřského jazyka u několika žáků byly poskytnuty vyučujícími či vedením školy dodatečné konzultace. Z hlediska genealogické klasifikace jazyků byly ve výzkumu zastoupeny tyto mateřské jazyky:

- indoevropské jazyky:
  - slovanské jazyky:
    - jižní (srbština, makedonština, bulharština),
    - západní (slovenština, polština),
    - východní (ukrajinština, ruština, běloruština),
  - románské jazyky (moldavština),
  - arménština a albánština,
- tibetočínské jazyky (čínština),
- austroasijské jazyky (vietnamština),

- semitohamitské jazyky (arabština),
- altajské jazyky (mongolština),
- kavkazské jazyky (gruzínština),
- izolované jazyky (korejština).

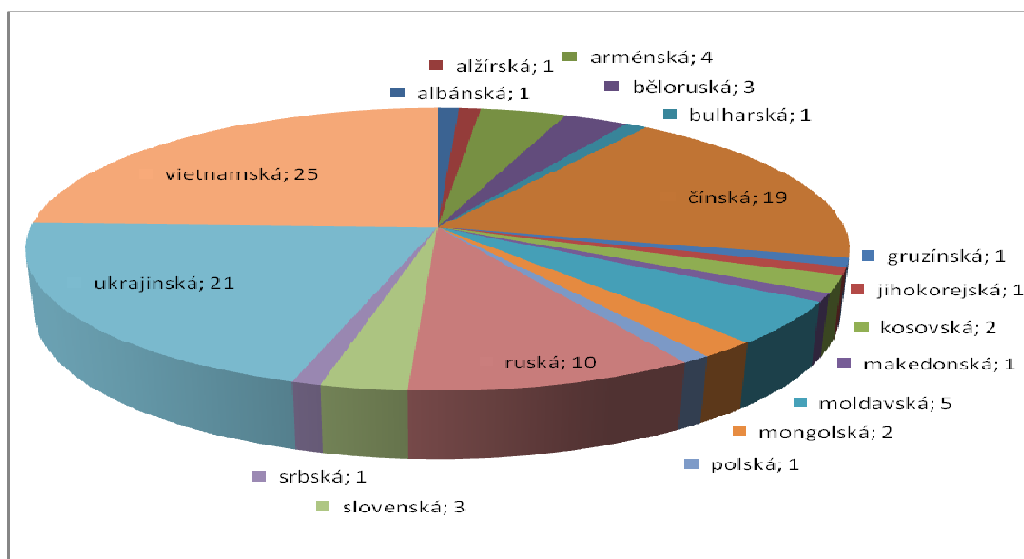
Nejpočetněji zastoupenými jazyky výzkumu jsou vietnamština (více než 24 % z celkového počtu žáků), ukrajinština (více než 20 %) a čínština (téměř 19 %).¹⁸

Přehled národností vzhledem k celkovému počtu žáků zapojených do výzkumu uvádí tabulka č. 3 a graf.

Tabulka č. 3

národnost žáků	počty žáků	národnost žáků	počty žáků
albánská	1	makedonská	1
alžírská	1	moldavská	5
arménská	4	mongolská	2
běloruská	3	polská	1
bulharská	1	ruská	10
čínská	19	slovenská	3
gruzínská	1	srbská	1
jihokorejská	1	ukrajinská	21
kosovská	2	vietnamská	25

Graf č. 1

¹⁸ srov. typologie jazyků v podkapitole Klasifikace žáků z jazykového hlediska, s. 11n

5.4 Situace v jednotlivých školách

Při zadávání výzkumu ve vybraných školách byla při rozhovoru s vedením školy či vyučujícím češtiny pro cizince zjišťována stávající situace úrovně znalosti češtiny žáků-cizinců a organizace jejich výuky, celkově situace péče o žáky-cizince. Otázky byly formulovány na základě vlastního zájmu o problematiku a inspirovány dotazníkem pro ZŠ (péče o žáky-cizince), vytvořeným pro potřeby Střediska integrace menšin (Hádková, 2007, 48).

Následující shrnutí situace v jednotlivých školách zahrnuje informace o počtu a národnosti žáků druhého stupně a 5. tříd, pro něž není český jazyk mateřským jazykem, o jejich vstupní znalosti jazyka, tj. o úrovni jazyka, se kterou do školy přicházejí, resp. o případném ověřování vstupní znalosti. Vstupní znalost jazyka lze vyjádřit jako:

- nedostačující,
- nízká (žáci znají pouze základní česká slova),
- dostačující (žáci dokážou komunikovat v jednoduchých větách),
- vyhovující (žáci používají souvislá slovní spojení a souvětí),
- výborná.

Další informace byly poskytnuty o postupech a metodách školy k začleňování žáků do výuky, o používání mediačního (zprostředkovacího) jazyka a o učebních materiálech.

Z celkového počtu 102 žáků-cizinců bylo pouze 5 žáků ze zemí Evropské unie. V žádné z dotazovaných škol nebyla pro tyto žáky využita možnost bezplatné jazykové přípravy k začlenění do základní školy¹⁹.

5.4.1 Základní škola Brigádníků 510/14, Praha 10

Základní škola Brigádníků má na druhém stupni 8 žáků-cizinců, národnosti spíše ukrajinské a vietnamské, v 5. třídě pak 2 žáky-cizince národnosti vietnamské. Při nástupu dítěte do školy probíhá pohovor, ve kterém se zjišťuje úroveň znalosti češtiny.

---

¹⁹ podle §20 odst. 5 zákona č. 561/2004 Sb.

Zkušenost je taková, že žáci nastupující do první třídy mají výbornou vstupní znalost češtiny, zatímco žáci nastupující na druhý stupeň spíše nízkou až nedostačující. Žáci jsou následně zařazeni většinou do nižší třídy. Podle jejich schopností je možné výuku v třídách prolínat, tzn., že žák 8. třídy navštěvuje předmět matematiky v 8. třídě a předmět český jazyk v 7. třídě apod. Někdy se jedná o prolínání výuky i v rámci prvního a druhého stupně.

Škola realizuje za podpory grantu MŠMT výuku češtiny pro cizince v podobě hodinového odpoledního kroužku českého jazyka, který je vyučován speciální pedagožkou jednou týdně. V případech nutnosti se speciální pedagožka věnuje jednotlivcům i v odpoledním individuálním doučování. Výuka byla dokonce navštívena školní inspekcí.

Při výuce nepoužívají mediační jazyk, ale hlavně pantomimu, obrázky. Jelikož žádná stávající učebnice dotazované pedagožce nevyhovuje (jmenována byla učebnice *Učíme se česky*)²⁰, tvoří si vlastní materiály, zejména inspirované speciální pedagogikou. Dle potřeby vybírá témata i z odborných předmětů, např. v matematice geometrické tvary, úsečka apod.

5.4.2 Základní škola a Mateřská škola Jaroslava Seiferta, Vlkova 31, Praha 3

Základní škola Jaroslava Seiferta v současné době pracuje na druhém stupni s 10 žáky-cizinci, vietnamské, čínské, moldavské a ukrajinské národnosti.

Při nástupu žáka do školy není vstupní znalost češtiny zjišťována. Úroveň zvládnutí češtiny je učiteli hodnocena jako nedostačující. Žáci jsou většinou zařazeni o ročník až dva níže.

Škola realizuje pro žáky-cizince kurz v podobě hodinového dobrovolného kroužku jednou týdně, který je veden učitelkou českého jazyka. Kurz je pro žáky prvního a druhého stupně dohromady. Neboť je kroužek nepovinný a v odpoledních hodinách, kdy například žáci čínské národnosti navštěvují čínskou školu, není hojně navštěvován.

---

²⁰ Hanzová, Marie. *Učíme se česky. Jazykový kurs českého jazyka pro cizince 1. díl*. Úvaly: Albra, 2002

Při výuce češtiny pro cizince nepoužívají jednu konkrétní učebnici, paní učitelka připravuje materiály z učebnic *Učíme se česky*, *Czech Step by Step* a *Český den*²¹. Žáci, kteří se kroužku zúčastňují, mají většinou slovní zásobu vyhovující, proto se v kurzu zaměřují hlavně na zvládnutí gramatiky. Při výuce využívají anglický jazyk, pokud je to možné, jako jazyk mediační a dále internacionalismy.

5.4.3 Základní škola Mezi školami 2322, Praha 5 – Nové Butovice

Základní škola Mezi školami uvádí údaj o 33 žácích-cizincích na druhém stupni a údaj o 7 žácích-cizincích v 5. ročníku. Z celkového počtu asi 400 žáků celé školy je ve škole asi 100 žáků-cizinců, a to díky velkému množství cizinců bydlících v této spádové oblasti. Nejvíce žáků je národnosti ruské, ukrajinské, čínské a vietnamské.

Vstupní znalost jazyka není ověřována, žáci jsou zařazováni do tříd dle věku, zejména vzhledem k úspěšnější integraci žáků-cizinců mezi vrstevníky. Pouze na prvním stupni občas žáka 2. třídy umístí do 1. třídy. Úroveň zvládnutí češtiny je hodně individuální. Buď přicházejí žáci s nedostačující či nízkou znalostí češtiny nebo s výbornou, což je většinou případ rodin stěhujících se v rámci České republiky. V případě, že žáci mají nedostačující či nízkou znalost, podle zjištění učitelů během prvních dnů, je pro ně realizován kurz češtiny, který je zřizován grantem MŠMT pro speciální potřeby žáků. Kurz češtiny pro cizince má podobu částečně dělené výuky českého jazyka, tzn., učitelka kurzu si jednotlivé žáky dané třídy bere během hodin češtiny a někdy i odborných předmětů (hudební výchova, dějepis apod.), avšak nikdy ne z předmětů matematika a anglický jazyk, kde jsou žáci většinou hodně úspěšní. Dělené hodiny českého jazyka jsou v rozsahu dvou až tří hodin týdně, vždy pro stejnou věkovou kategorii. Pro nově příchozí žáky škola rovněž zřizuje čtrnáctidenní letní kurz, který dle zájmu navštěvují i již stávající žáci školy. Ze zkušenosti vyplývá, že za rok se většinou žáci v látce jednotlivých vyučovaných předmětů úspěšně orientují. Záleží však také na zázemí rodiny. Ve škole jsou žáci jak ze sociálně slabších rodin, kteří mají

---

²¹ Hanzová, Marie. *Učíme se česky. Jazykový kurs českého jazyka pro cizince 1. díl*. Úvaly: Albra, 2002
Holá, Lída. *New Czech Step by Step*. Praha: Akropolis, 2006
Matula, Ondřej. *Český den. Kurz českého jazyka pro azylyanty navazující na Manuál pro učitele českého jazyka pro cizince bez znalosti latinky*. Praha: Člověk v tísni, o. p. s., 2007

problémy s učením i integrací do třídy, tak žáci vzdělaných rodičů, kteří jsou jimi ve studiu podporováni a většinou jsou daleko úspěšnější než první jmenovaná skupina.

Při výuce češtiny pro cizince učitelka mediační jazyk nepoužívá, rovněž nepoužívá jednu konkrétní učebnici. K dispozici má vlastní materiály, materiály speciální pedagogiky, překladové slovníky či počítačové výukové programy speciální pedagogiky. Podle vedení školy by byla pro výuku potřeba především vhodná učebnice pro cizince s audio výstupem a více finančních prostředků na další učitele češtiny pro cizince.

5.4.4 Základní škola Olešská 18/2222, Praha 10

Na Fakultní základní škole Olešská je v současné době z celkového počtu 400 žáků vzděláváno přibližně 100 žáků-cizinců, z toho téměř 40 na druhém stupni. Počet žáků-cizinců se na základní škole začal zvyšovat po roce 2000 a dnes je ZŠ Olešská základní školou s největším zastoupením cizinců v Praze. Převládají zde žáci čínské a vietnamské národnosti (tvoří až 70% celkového počtu žáků-cizinců na škole). Dále jsou zde zastoupeni Ukrajinci (až 20%), Rusové a žáci ze zakavkazských zemí.

Žáci často přicházejí na základní školu s nedostačující znalostí českého jazyka, v mnohých případech neovládají latinku a nejsou schopni komunikovat s vyučujícími i spolužáky.

Na neustálý růst počtu žáků-cizinců škola nejdříve reagovala zavedením výuky češtiny jako odpoledního kroužku. S financováním zpočátku pomáhala obec, která hradila dvě hodiny týdně. Na základě velkého zájmu o tento kroužek a zkvalitnění výuky škola realizuje v období 1. 12. 2008 – 31. 5. 2011 v rámci programu Operační program Praha – Adaptabilita (OPPA) projekt *Šance zvládnout český jazyk pro děti cizinců*, který je spolufinancován Evropským sociálním fondem, rozpočtem hlavního města Prahy a státním rozpočtem České republiky. Celkové náklady projektu činí téměř 5,5 milionu korun. Peníze z grantu jdou na platy učitelů, na jejich vzdělávání, na pomůcky při výuce i na jazykové výjezdy žáků. Na projektu se podílí zhruba dvanáct učitelů a dále také čínský a vietnamský tlumočník, zejména kvůli komunikaci s rodiči.

Podstatou projektu je kombinace standardní docházky žáka-cizince do běžné ZŠ s velmi intenzivní každodenní jazykovou přípravou mimo rámec kmenové třídy. Výuka

probíhá v systému výkonnostních skupin (začátečníci, mírně pokročilí, pokročilí), v nichž se zohledňuje nejen jazyková úroveň, ale také věk. Skupiny jsou volně prostupné, proto rychleji učící se žák může brzy dohnat v češtině svou kmenovou třídu. Výuka probíhá až pětkrát týdně v maximálně desetičlenných skupinách.

Učitelé ve výuce nepoužívají mediační jazyk, v případě nepochopení využívají slovníků či pomoci zkušenějšího uživatele jazyka z řady žáků. Jednu konkrétní učebnici češtiny pro cizince neuvádějí. V hodinách učitelé využívají různé pracovní listy, obrázkové slovníky a zejména materiály pro práci s interaktivní tabulí. Výstupem projektu bude metodická příručka, jak výuku češtiny pro cizince realizovat, která bude přínosem pro ostatní základní školy.

5.4.5 Základní škola a Mateřská škola Sdružení 1080/2a, Praha 4

Na druhém stupni Základní školy Sdružení mají 9 žáků-cizinců, národnosti vietnamské, ukrajinské, moldavské, ruské a polské.

Škola vstupní znalost jazyka neověřuje, žáky umisťuje do třídy o rok nižší, zvláště vzhledem k nedostačující úrovni češtiny. Výuku češtiny pro cizince nerealizují, ale uvažují o jejím zavedení. Pro úspěšné zvládnutí češtiny využívají učitelé individuálního přístupu k žákovi během vyučování. Žáci navíc navštěvují soukromé doučování mimo školu, nejčastěji do jazykových škol.

Učitelé při výuce nepoužívají konkrétní učebnici pro cizince ani žádné speciální učební materiály.

5.4.6 Základní škola Vodičkova 683/22, Praha 1

Na Základní škole Vodičkova je v současné době 14 žáků (z toho 8 žáků v 5. ročníku), pro něž není čeština mateřským jazykem, převážně ukrajinské, ruské, běloruské národnosti. Dále jsou zde žáci z Mongolska, Bulharska, Slovenska, Moldavska či Jižní Korey.

Při příchodu žáků do školy vedení neověřuje znalost jazyka. Škola má tu zkušenost, že žáci již většinou v České republice chodí do mateřské školy či pokračují z prvního stupně. Pokud však přijdou žáci-cizinci až na druhý stupeň, vedení je zařadí do třídy dle věku. Stává se také, že rodiče si přejí zařadit své dítě do nižšího ročníku,

v čemž jim škola vychází vstříc. Protože většina žáků školy žije v České republice již delší dobu, jejich úroveň znalosti jazyka je na dostačující až výborné úrovni. Úroveň češtiny žáků, kteří přicházejí do české školy až na druhý stupeň, je hodnocena jako nízká. V případě špatné komunikace, učitelé a žáci používají anglický jazyk jako jazyk mediační.

Škola nezřizuje kurz češtiny pro cizince, každý žák-cizinec má individuální vzdělávací plán. Jednotliví učitelé prošli školením o výuce češtiny pro cizince, odkud čerpají materiály a nápady na vlastní tvorbu materiálů, konkrétní učebnici pro výuku cizinců nepoužívají.

5.5 Skladba testu

Pro výzkum úrovně čtení s porozuměním žáků-cizinců na základních školách byl sestaven test z úloh inspirovaných různými zdroji, a to modelovými testy Zkouška češtiny pro cizince – děti (11–15 let), Certifikovaná zkouška z češtiny pro cizince (Úroveň A2 podle SERR) a Zkouška z českého jazyka na úrovni A1 podle SERR pro trvalý pobyt v ČR²². Jazykový materiál ale především vychází ze vzorových deskriptorů Společného evropského referenčního rámce pro jazyky²³, dále z popisu referenčních úrovní Čeština jako cizí jazyk – úroveň A1, A2, B1 a B2 a z konkrétních specifikací v Evropském jazykovém portfoliu pro žáky a žákyně ve věku 11–15 let v České republice, popř. v Evropském jazykovém portfoliu pro studenty ve věku 15–19 let v České republice.

Test se skládá ze sedmi úloh, ve kterých se prolíná ověřování dovednosti čtení s porozuměním s dovedností psaní. Nebyl časově limitován, učitelé jej mohli rozdělit do více částí, resp. vyučovacích hodin.

---

²² Zkouška češtiny pro cizince – děti (11–15 let, úroveň A1 podle SERR) in Hádková, Marie. *Dítě-cizinec v české škole. Metodika tzv. komunikační strategie*. Praha: SIM SČ, 2007
Certifikovaná zkouška z češtiny pro cizince. Úroveň A2 podle SERR. Praha: ÚJOP UK, 2007
Zkouška z českého jazyka na úrovni A1 podle SERR pro trvalý pobyt v ČR. Praha: Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky hlavního města Prahy, 2009

²³ viz kapitola Evropská a národní jazyková politika, s. 21n, resp. Čtení s porozuměním, s. 29

Pro přehlednost jsou základní informace o jednotlivých úlohách testu zaneseny do tabulky.

Tabulka č. 4

Úloha	Rozsah textu	Počet úkolů	Forma úkolů	Úroveň
Úloha 1 Formulář	Produkováný text 5-10 slov	6	Stručné odpovědi (informace o sobě)	A1
Úloha 2 Ulice	7 krátkých textů (každý text 5-10 slov)	7	Výběr ze dvou možností (ano/ne)	A1, A2
Úloha 3 Informativní texty	5 krátkých až středně dlouhých textů (10-65 slov)	12	Výběr ze dvou možností (ano/ne) Stručné odpovědi	A1, A2, B1
Úloha 4 Dopis	1 dlouhý text (80-110 slov)	7	Výběr ze čtyř možností	B1
Úloha 5 Pozvánky a inzeráty	4 krátké texty (každý text 25-35 slov)	4	Přiřazování	B2
Úloha 6 Encyklopedie	4 středně dlouhé texty (každý text 20-50 slov)	4	Stručná odpověď	C
Úloha 7 Kniha	Produkováný text (max. 30 slov)	1	Široká odpověď	C

5.5.1 Testovací úlohy

V této podkapitole jsou představeny jednotlivé testovací úlohy, včetně komentáře o zdroji²⁴, referenční úrovni a deskriptorech Rámce (SERR), resp. o jejich modifikacích v Evropském jazykovém portfoliu pro danou věkovou skupinu, které byly východiskem pro tvorbu daných úloh. Komentář dále zahrnuje bodové ohodnocení a správné řešení úloh (klíč).

Úloha 1 – Formulář

Vyplňte následující formulář.

Jméno: _____

Věk: _____

Třída: _____

Pohlaví:

Národnost: _____

Jak dlouho žiješ v České republice? _____

Úloha 1 – Formulář odpovídá referenční úrovni A1. Vychází z kritéria pro dovednost psaní uvedeného v Evropském jazykovém portfoliu pro žáky a žákyně ve věku 11–15 let v České republice (dále EJP 11–15 let):

- *Umím vyplnit formulář (své jméno, bydliště, věk).*

Za každou odpověď, svědčící o pochopení dané položky, je žákovi přidělen jeden bod, vyjma Jména, jež není bodováno z důvodu zachování možnosti anonymity žáků, a položky Národnost, která je hodnocena dvěma body v případě použití formálně správného tvaru (např. Národnost: ukrajinská). U dotazu na věk není za správnou odpověď považováno datum narození. Celkem je tedy možné v úloze 1 získat šest bodů.

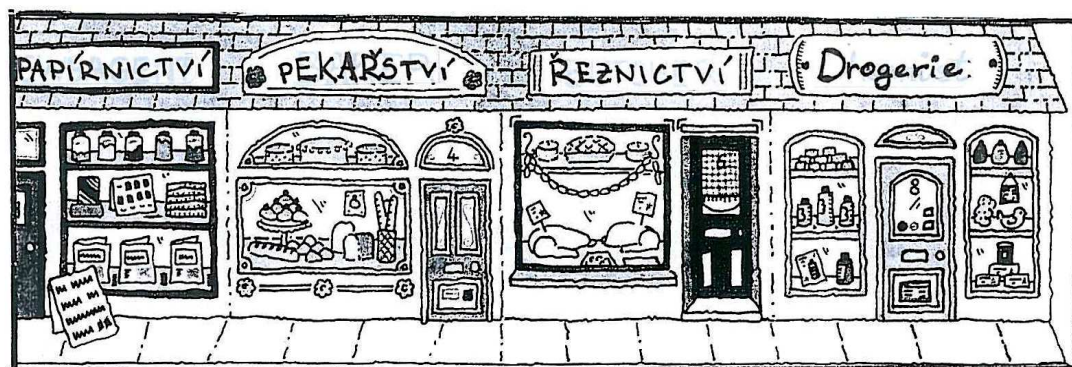
---

²⁴ Úlohy, resp. úkoly, u nichž není popsán inspirační zdroj, byly vytvořeny na základě vlastních nápadů a zkušeností z výuky češtiny pro cizince.

Úloha 1 má pro výzkum rovněž informativní význam, neboť fakta z ní získaná jsou použita při závěrečné analýze, resp. při hodnocení jednotlivých referenčních úrovní žáků-cizinců z hlediska věku, národnosti, pohlaví apod.

Úloha 2 – Ulice

Prohlédněte si obrázek. Řekněte, je to pravda ANO, nebo není to pravda NE.

Příklad:

V této ulici můžu koupit zubní pastu a kartáček.

ANO

NE

1. V této ulici můžu koupit sešit do školy.	ANO	NE
2. V této ulici můžu koupit nové boty.	ANO	NE
3. V řeznictví můžu koupit čtvrt kila kuřecí šunky.	ANO	NE
4. V této ulici je obchod, kde prodávají čerstvé housky.	ANO	NE
5. V drogerii nemůžu koupit hřeben.	ANO	NE
6. V této ulici nikde nekoupím ovoce ani zeleninu.	ANO	NE
7. V této ulici nikde neseženu novou žehličku.	ANO	NE

Úloha 2 – Ulice je inspirována první úlohou části Čtení s porozuměním z již výše zmíněné Zkoušky češtiny pro cizince – děti (11–15 let), konkrétně příklad a první dva úkoly. V úloze 2 se referenční úroveň stupňuje, první čtyři úkoly náleží úrovni A1 a následné tři úrovni A2. Úkoly na úrovni A1 respektují vymezení dovednosti v EJP 11–15 let:

- *Ve velmi krátkých jednoduchých textech dokážu poznat známá jména, slova a fráze.*
- *Dokážu pochopit, o čem jsou krátké články, zvláště když jsou u nich obrázky.*

Úkoly úrovně A2 se drží specifikace rovněž v EJP 11–15 let:

- *Rozumím krátkým jednoduchým textům.*
- *Rozumím běžným nápisům (například na ulicích a na nádražích).*

V úkolech 5–7 se předpokládá pochopení dvojitého záporu v češtině a pochopení otázky, zda věta je pravdivá, či nikoli.

V této úloze je žákovi přidělen jeden bod za každý správný výběr ze dvou variant ANO nebo NE, tj. 1. ANO, 2. NE, 3. ANO, 4. ANO, 5. NE, 6. ANO, 7. ANO. Celkem je možné získat pro úroveň A1 čtyři body a pro úroveň A2 tři body. Vzhledem k tomu, že žák má padesátiprocentní pravděpodobnost úspěchu, není eliminována možnost náhodného výběru bez ověření znalosti.

Úloha 3 – Informativní texty

Čtete a pracujete s texty. Řekněte, je to pravda ANO, nebo není to pravda NE.

Doplňte věty a odpovídejte na otázky.

1. Počasí:

Předpověď počasí na zítra:
bude oblačno, přeháňky, déšť.
Teplota kolem 15°C.

Zítra bude pršet. ANO NE

2. Jídelní lístek

Pondělí: Hrachová polévka
Hovězí pečeně s bramborem
Jahodový koláč
Ovocný čaj

Petr je vegetarián. Dnes nepůjde na oběd.
ANO NE

3. Plakát:

Studentský filmový klub
uvádí
Rytíř z budoucnosti
Promítání filmu od 16:00 do
18:00 v tělocvičně školy.
Omezený počet míst k sezení!

- Film začíná v _____
- Kde hrají film? _____
- Kvůli nedostatku míst bych
měl/měla přijít dřív. ANO NE

4. O filmu:

Rytíř z budoucnosti zachraňuje svět

Hrdina filmu přišel do současnosti z roku 2200, aby varoval lidstvo před rychlým rozvojem umělé inteligence. V budoucnosti totiž svět ovládají roboti a počítačové programy.

a) Hrdina filmu přišel z _____

b) Proč přišel hrdina filmu do současnosti? _____

c) Kdo řídí svět v budoucnosti? _____

5. Noviny:

V centru Prahy, v ulici K Nádraží 15, bylo dne 1. září otevřeno nové sportovní centrum pro děti a mládež. K dispozici jsou dvě tělocvičny, posilovna, bazén a horolezecká stěna. Během pracovního týdne je pro děti a mládež do 18 let vstup zdarma, o víkendu za symbolické vstupné 20 Kč. Sportovní aktivity budou v centru pod dozorem proškolených dospělých pracovníků různých organizací pro volnočasové aktivity.

a) Jaká je adresa nového centra? _____

b) Co všechno můžu v centru dělat? _____

c) Děti a mládež jsou v centru bez dozoru dospělých. ANO NE

d) O víkendu návštěvníci nemusí platit. ANO NE

Žák v úloze 3 – Informativní texty pracuje s různými články novinového charakteru, výjimkou je pouze jídelní lístek v druhém úkolu. Úkol 1 je převzat z modelového testu Zkouška z českého jazyka na úrovni A1 podle SERR pro trvalý pobyt v ČR a úkol 2 je zpracován podle Zkoušky češtiny pro cizince – děti (11–15 let). V úloze 3 se prolínají referenční úrovně A1, A2 a B1. Do úrovně A1 spadá úkol 1, 3a, 3b a 4a. Úroveň A2 představují úkoly 2, 3c, 4b a 4c. Úkol 5 celý patří do úrovně B1. Specifikace jazykové dovednosti pro úkoly úrovně A1 podle EJP 11–15 let jsou následující:

- *Ve velmi krátkých jednoduchých textech dokážu poznat známá jména, slova a fráze.*
- *Dokážu najít základní informace, například kde se hraje nějaký film a v kolik hodin začíná.*

Úkoly úrovně A2 odkazují k těmto kritériím (EJP 11–15 let):

- *Dokážu najít jednoduché informace v jídelních lístcích a na informačních letácích.*
- *V jednoduchých textech dokážu najít konkrétní informace.*

Poslední úkol úlohy 3 pro úroveň B1 byl vytvořen na základě úpravy deskriptoru (EJP 11–15 let):

- *V jednoduchých novinových článcích o známých věcech poznám důležité myšlenky.*

V úkolech 1, 2, 3 a 4a je každá správná odpověď ohodnocena jedním bodem. V úkolech se předpokládá správný výběr ze dvou možností ANO nebo NE, stručná odpověď na otázku a doplnění údaje do nedokončené věty. V případě bezchybného zodpovězení otázky v úkolu 4b a 4c jsou žákovi přiděleny dva body (odpověď by neměla obsahovat gramatické a pravopisné chyby). Jednotlivé části úkolu 5 jsou oceněny jedním bodem, kromě úkolu 5b, který pro získání dvou bodů vyžaduje v ideálním případě výčet 2–5 sloves odvozených z textu. Je zde opět použita forma produkce stručné odpovědi a výběru ze dvou možností ANO nebo NE. Celkem je tedy v úloze 3 pro úroveň A1 možné získat čtyři body, pro úroveň A2 šest bodů a pro úroveň B1 pět bodů.

Některé úkoly na úrovni A2 a B1 opět předpokládají logickou úvahu o pravdivosti či nepravdivosti otázky s ohledem na výskyt různých příslovcí, předložek, záporu apod.

Klíč k úloze 3 – Informativní texty: 1. ANO, 2. ANO, 3. a) 16:00, b) v tělocvičně školy, c) ANO, 4. a) roku 2200 (budoucnosti), b) Aby varoval lidstvo (před rychlým rozvojem umělé inteligence), c) roboti a počítačové programy, 5. a) K Nádraží 15, Praha, b) cvičit, posilovat, plavat, lézt na stěně, popř. sportovat, hrát, sportovní aktivity, c) NE, d) NE.

Úloha 4 – Dopis

Přečtěte si dopis od Aničky, který napsala své kamarádce Natálce.

Vyberte a zakroužkujte vždy jednu správnou možnost a, b, c nebo d.

Ahoj Natálko,
posílám Ti 1) _____ z Krkonoš od babičky. Všichni 2) _____ na Tebe už moc 2) _____. Každý den sleduju 3) _____ počasí a myslím, že příští týden, až přijedeš, bude hezky na výlety a na koupání.

V pátek bude velký den, teta má narozeniny. 4) **Její manžel** bude večer grilovat. Přijedou všichni příbuzní, takže 5) **se seznámíš s celou rodinou**.

Ještě Ti napíšu vlakové spojení. Nejlepší bude, když pojeděš v úterý odpoledne v 16:02. Nemusíš přestupovat, je to rychlík. U nás budeš v 17:40. S dědou na Tebe budu čekat na nádraží.

Měj se moc hezky.

Ahoj *Anička*

1. a) balík   b) pozdrav   c) sms   d) účet
2. a) se .... ptáme   b) si .... zvykáme   c) se .... těšíme   d) si .... všímáme
3. a) předpověď   b) stanici   c) stupeň   d) program

Vyberte stejný význam, kterým můžete nahradit:

4. **její manžel**

- a) jeho strýc   b) můj bratr   c) můj strýc   d) jejich bratr

5. **se seznámíš s celou rodinou**

- a) se rozejdeš s celou rodinou
b) poznáš celou rodinu
c) vyhledáš celou rodinu
d) se rozloučíš s celou rodinou

Vyhledejte v textu:

6. **Až pojedje Natálka vlakem ...**

- a) bude přestupovat
b) nesmí přestupovat
c) nebude přestupovat
d) musí přestupovat

7. **Na nádraží bude čekat ...**

- a) Anička a děda
b) děda s babičkou
c) maminka s dědou
d) děda

Úloha 4 – Dopis byla inspirována modelovým testem Certifikované zkoušky pro cizince a pro potřeby tohoto výzkumu jazykově i slohově upravena. Celá úloha vychází z vymezení dovednosti na úrovni B1 v EJP 11–15 let:

- *Popisům událostí, pocitů a přání v osobních dopisech rozumím natolik, že si mohu pravidelně dopisovat s kamarády.*
- *Dokážu najít podstatné informace v běžných materiálech, jako jsou dopisy a brožury.*

Testovaný žák v úloze 4 vybírá vždy jednu správnou odpověď ze čtyř variant. V úkolech 1, 2 a 3 doplňuje do textu vynechaná slova, jejichž význam lze odvodit z kontextu a na základě užitých gramaticko-syntaktických struktur. Úkol 4 a 5 předpokládá výběr vhodné lexikální jednotky a nakonec úkoly 6 a 7 ověřují porozumění základním informacím v korespondenci. Za každé správné řešení je udělen jeden bod, a tak lze v úloze 4 na úrovni B1 získat max. sedm bodů (klíč: 1b, 2c, 3a, 4c, 5b, 6c, 7a).

Úloha 5 – Pozvánky a inzeráty

Přečtěte si informace o Báře, Honzovi a dalších. Potom přiřaďte jméno k textu v rámečku, které k němu nejlépe patří. Jedno jméno nikam nepatří.

Příklad: Kryštof každý den sedí u videa. Zná všechno ze života slavných herců a hereček. → V sobotu kino Praha pořádá filmový maratón. → Kryštof

Bára je učitelka a hledá práci, nejlépe v Praze 10, kde bydlí. Ráda tancuje a zajímá se o historii.

Honza se zajímá o historii. Rád navštěvuje staré hrady a zámky a různé historické výstavy v muzeu.

Kamila pracuje jako účetní. Se svou kamarádkou pravidelně chodí na koncerty klasické hudby.

Karel hledá práci, ale protože nebydlí v Praze, musel by do práce dojíždět autem.

Karolína pracuje jako učitelka na základní škole. Učí hudební výchovu. Ráda sportuje a jezdí na různé vzdělávací pobyty.

1. Inzerát

Firma Kolečko přijme zaměstnance na pozici účetního do pobočky v Praze 10.

Pro mimopražské zaměstnance firma nabízí možnost parkování na firemním parkovišti.

Životopisy zasílejte do 30. září.

jméno: _____

2. Večer v muzeu

Srdečně vás zveme na klavírní koncert, který se bude konat 1. června v 19:00 hodin ve vstupní hale muzea.

Na programu jsou skladby starých klasických mistrů – W. A. Mozart a J. S. Bach.

jméno: _____

3. Víkend pro učitele

Radnice Prahy 10 organizuje zážitkový víkend pro učitele základních škol. Na programu jsou různé tematické přednášky, sportovní aktivity a večerní posezení s hudbou a tancem.

jméno: _____

4. Noční prohlídka

Náš hrad zve všechny zájemce o historii, mystiku a tajemství na netradiční noční prohlídku nově otevřených místností. K vidění bude i Bílá paní tančící za tónů středověké hudby.

jméno: _____

Testovaný žák v úloze 5 – Pozvánky a inzeráty má na výběr čtyři krátké texty informativního charakteru a pět položek, které popisují činnost a zájmy určitých osob. Úloha 5 vychází z modelového testu Certifikované zkoušky pro cizince, z něhož jsou převzaty a následně jazykově a slohově upraveny úkoly 2, 4 a některé položky se jmény.

Úloha 5 odpovídá referenční úrovni B2, pro niž však nejsou specifikovány deskriptory pro žáky ve věku 11–15 let. Při tvorbě testu se tedy vyšlo z popisu referenční úrovně Čeština jako cizí jazyk – úroveň B2 pro danou dovednost (Holub, 2005, 176, 179):

- *Student umí porozumět hlavní myšlence a důležitým detailům.*

- Student je schopen používat různé interpretační strategie, především rozlišovat to, co je hlavní, a to, co je vedlejší, a rozlišovat fakta od komentáře.

Cílem úlohy 5 je správné přiřazení jmen k jednomu z textů, kdy jedno jméno musí žák vyloučit, neboť nevyhovuje žádné z nabízených pozvánek a inzerátů. Za každou správnou odpověď je žákovi přidělen jeden bod, celkem je tedy na úrovni B2 možné získat čtyři body. Správné řešení je následující: 1. Karel, 2. Kamila, 3. Karolína, 4. Honza.

Úloha 6 – Encyklopedie

Přečtete si následující úryvky z encyklopedie a řekněte jedním slovem, o čem text mluví.

Příklad: Je to zařízení koupelny, které se používá k mytí rukou. Může být zabudováno do různých desek nebo skříněk. Nejčastějším materiálem je keramika. Napojení na kanalizaci je přes zápachovou uzávěrku, která se usazuje hned za odtokovým otvorem.

Umyvadlo

- a) Titul, kterým se označuje vedoucí organizace, obchodní společnosti nebo nejčastěji hlava státu v republice. Hlava státu je volena parlamentem, nepřímo či přímo obyvateli státu. V parlamentní republice je reprezentantem a symbolem státu navenek.

_____

- b) Den pracovního klidu, neděle nebo den věnovaný památce něčeho nebo někoho. Obecně slavnostní den. Jsou tak označovány také jmeniny.

_____

c) Jedno nebo několik pevně spojených vozidel, která se společně pohybují po železniční trati nebo jiné pevné dráze podle jízdního řádu nebo podle pokynů odborně způsobilé osoby. Dopravní prostředek pro přepravu lidí i nákladu s pravidelnými zastávkami na nádraží.

---

d) Jedna z lidských vlastností, která spočívá v touze po něčem, co má někdo jiný, a snaze získat předmět této touhy, někdy i za cenu zavrženíhodných činů. Opakem je přejícnost.

Úkoly v úloze 6 – Encyklopedie jsou typickými encyklopedickými texty, které mají výhradně naučný a poznávací charakter. Texty byly převzaty z internetové encyklopedie Wikipedie a následně jazykově a stylisticky upraveny. Mají zde zastoupit typ odborného článku, jehož pochopení je dle Rámce kritériem jazykové úrovně C1 a C2:

- *Rozumím odborným článkům a delším technickým instrukcím, a to i tehdy, když se nevztahují k mému oboru.*
- *Snadno čtu všechny formy písemného projevu, včetně abstraktních textů náročných svou stavbou i jazykem, jako jsou např. příručky, odborné články a krásná literatura.*

Toto vymezení úrovně C (z důvodu chybějících specifikací dále na úrovně C1 a C2 nečleněno) bylo pro daný výzkum zjemněno vzhledem ke zkoumané věkové kategorii 11–15 let.

V úloze 6 jde o vyvození vhodné lexikální jednotky na základě logicko-sémantických pravidel. Předpokládá schopnost zobecňování a pochopení implicitních vyjádření. Za každou správnou odpověď získá žák pro úroveň C jeden bod (klíč: prezident, svátek, vlak, závist). Maximální počet bodů je tedy čtyři.

Úloha 7 – Kniha

Napiš, jakou knihu v češtině jsi četl/četla naposledy a jestli jsi jí dobře rozuměl/rozuměla. Krátce popiš, o co v knize šlo.

Úloha 7 – Kniha reprezentuje dovednost psaní a čtení na úrovni C podle Rámce:

- *Rozumím dlouhým složitým textům, a to jak faktografickým, tak beletristickým a jsem schopen/schopna ocenit rozdíly v jejich stylu.*

Lze rovněž vyjít z vymezení dovednosti v Evropském jazykovém portfoliu pro studenty ve věku 15–19 let v České republice (dále EJP 15–19 let):

- *Mohu číst současnou cizojazyčnou literaturu.*
- *Umím číst literární texty nejrůznějších žánrů (poezie, próza, drama).*

Úloha 7 nebyla bodově hodnocena, měla spíše informativní charakter o čtenářství žáků-cizinců. Úloha však také předpokládá schopnost shrnutí hlavní myšlenky přečtené knihy. Zároveň byla pro možné hodnocení na úrovni C podmínka gramatické správnosti odpovědi.

5.5.2 Celkové bodové hodnocení testu

V komentářích jednotlivých úloh testu pro výzkum úrovně čtení s porozuměním u žáků-cizinců bylo již popsáno bodové hodnocení jednotlivých úkolů. Následující tabulka uvádí celkový počet možných dosažených bodů pro konkrétní jazykové úrovně.

Tabulka č. 5

Úroveň	Body
A1	14
A2	9
B1	12
B2	4
C	4

Při hodnocení testu byla pozornost věnována každé referenční úrovni zvlášť. Pro závěrečnou klasifikaci byla stanovena níže shrnutá kritéria. Každá referenční úroveň byla považována za úspěšně složenou v případě dosažení minimálně 65 %, resp. 100 %. Pro možný postup do vyšší úrovně bylo nutno dosáhnout minimálně 80 % výchozí úrovně.

- Dosažení úrovně A1 odpovídá získání 9 bodů. Pro postup je potřeba 11 bodů.
- Dosažení úrovně A2 odpovídá získání 6 bodů. Pro postup je potřeba 7 bodů.
- Dosažení úrovně B1 odpovídá získání 8 bodů. Pro postup je potřeba 10 bodů.
- Dosažení úrovně B2 odpovídá získání 4 bodů. Pro postup je potřeba 100% úspěšnost.
- Dosažení úrovně C odpovídá získání 4 bodů.

Před zadáváním testu žákům-cizincům byli všichni vyučující seznámeni se strukturou a stavbou jednotlivých testovacích úloh a s metodickými pokyny, které vyžadovaly především nenapomáhání ze strany učitele, ani při nepochopení zadání úloh. Samostatné pochopení zadání je totiž také jedním z prvků při ověření dovednosti čtení s porozuměním. Žákům byl poskytnut dostatek času pro vypracování předloženého testu, ve výzkumu nešlo o rychlost, ale o kvalitu vypracování. Nevyplněné úlohy, resp. úkoly byly tedy následně považovány za příliš obtížné pro žáka s danou jazykovou úrovní.

5.6 Výsledky výzkumu

Následující podkapitola shrnuje výsledky výzkumu úrovně dovednosti čtení s porozuměním žáků-cizinců v šesti pražských základních školách. Získaná data interpretovaná dle jednotlivých kritérií jsou uváděna v grafech s měřítkem počtu žáků v daných úrovních, s komentářem a procentuálním vyjádřením. Pro analýzu dat byly zvoleny faktory ovlivňující začleňování žáků-cizinců do výuky češtiny, a to věk žáka, délka pobytu žáka v českém prostředí, mateřský jazyk a realizace výuky češtiny pro cizince.²⁵

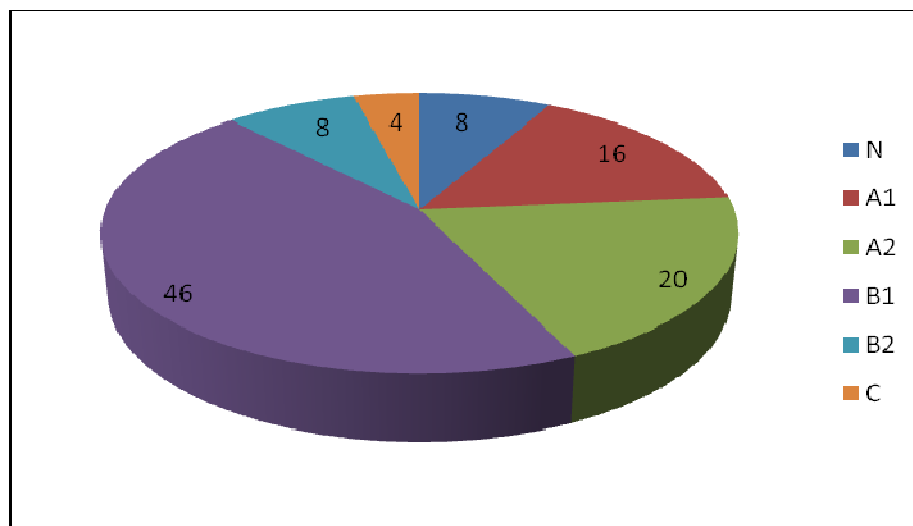
Na závěr kapitoly je uvedena tabulka shrnující hlavní ukazatele dohromady, včetně pohlaví. Pro porovnání s žáky, kteří jsou rodilými mluvčími češtiny, následuje také zhodnocení jejich úrovně čtení s porozuměním.

Pro označení jednotlivých dosažených úrovní je použito standardních označení A1, A2, B1, B2 a C a pro nedostačující jazykovou úroveň byla stanovena zkratka N („neuspěl/a“).

5.6.1 Celková úroveň čtení s porozuměním

Pro prvotní vhled do analýzy výzkumu je v grafu č. 2 uvedena celková úroveň čtení s porozuměním bez ohledu na výše zmíněné faktory.

Graf č. 2

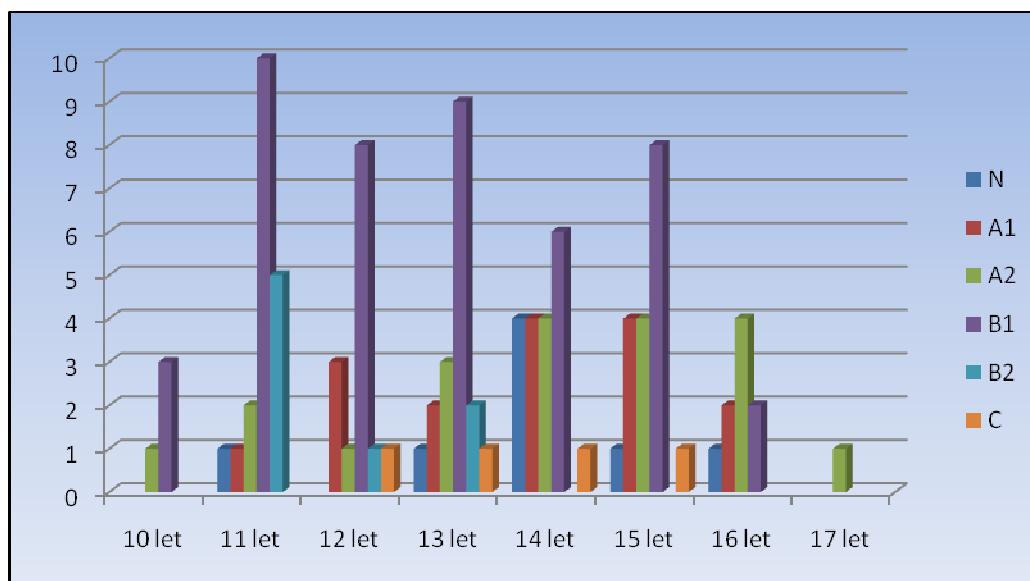

²⁵ viz podkapitola Výzkumný vzorek žáků, s. 35n

Nejzastoupenější referenční úrovní čtení s porozuměním žáků-cizinců je úroveň B1 (45 %), následuje úroveň A2 (19 %), A1 (téměř 16 %), B2 a nedostačující úroveň N (8 %) a nejméně zastoupenou úrovní byla úroveň C (4 %).

5.6.2 Věk žáků

Graf č. 2

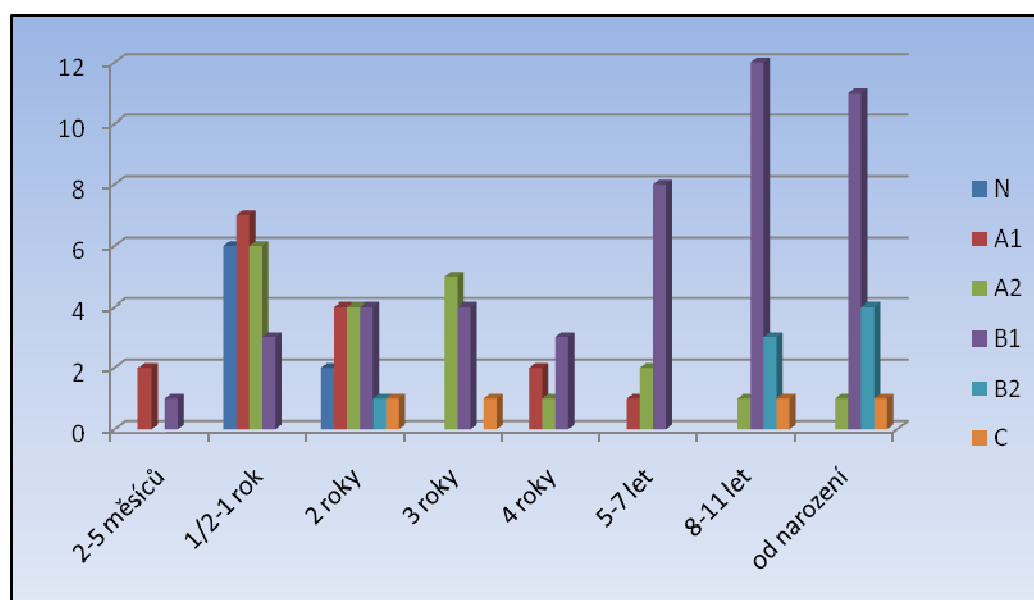
Z hlediska věku žáků se na neúspěšné úrovni pohybovali žáci zejména staršího školního věku, tedy žáci věkové kategorie 13–16 let, ale především žáci čtrnáctiletí (50 % neúspěšných žáků). Vedle nejpočetněji zastoupené tzv. prahové úrovně B1 se převážně na úrovni A1 a A2 umísťovali rovněž žáci staršího školního věku. Největší procento úrovně B1 tvořili žáci jedenáctiletí (s věkově nejbližšími desetiletými žáky tvořili okolo 28 % z celkové úrovně B1), dále žáci třináctiletí (téměř 20 %) a žáci dvanáctiletí a patnáctiletí (17 %). Referenční úrovně B2 opět dosáhli zejména žáci jedenáctiletí (62 % z celkové úrovně B2), zatímco úrovně C se pohybovala ve věkové kategorii 12–15 let. Jak již bylo řečeno výše, úrovně C dosáhli čtyři žáci-cizinci (4 % z celkového počtu testovaných žáků-cizinců). Pro srovnání byla testována kontrolní skupina žáků, kteří jsou rodilými mluvčími češtiny, z níž dosáhlo úrovně C 50 % z celkového počtu testovaných žáků.²⁶

²⁶ viz podkapitola Úroveň čtení s porozuměním žáků – rodilých mluvčích češtiny, s. 65

Analýza úvodního formuláře rovněž potvrdila, že školy při integraci dětí do tříd uplatňují možnost zařazení do nižšího ročníku, než odpovídá jejich věku. V některých případech šlo i o umístění o dva až tři ročníky níže (např. dva šestnáctiletí žáci, národnosti vietnamské a čínské, byli v Základní škole Olešská umístěni do 6. ročníku). Důvodem může být nedostatečné zvládnutí češtiny na úrovni vyššího ročníku (oba žáci odpovídají referenční úrovni A2), ale také možnost přítomnosti různých specifických poruch učení.

5.6.3 Délka pobytu žáka v českém prostředí

Graf č. 3

Z hlediska délky pobytu žáků v českém prostředí byla též vymezena kategorie žáků, kteří se již v České republice narodili, pravděpodobně se zapojili do předškolní institucionální výchovy, přesto v rodině udržují svůj mateřský jazyk a další kulturní hodnoty. Právě užívání mateřštiny mimo školu je příčinou toho, že zástupci této skupiny nedosáhli ve větší míře úrovně B2, resp. C, která by měla odpovídat většině žáků, kteří jsou rodilými mluvčími češtiny.

V závislosti na krátkodobost pobytu se skupina žáků, kteří v českém prostředí pobývají šest měsíců až jeden rok, společně se skupinou dvouletého pobytu umístili převážně na úrovních N, A1, A2. Úrovně B1 a B2 dosáhli zejména žáci s osmiletou až jedenáctiletou dobou pobytu (26 % z celkové úrovně B1 a 38 % z celkové úrovně B2)

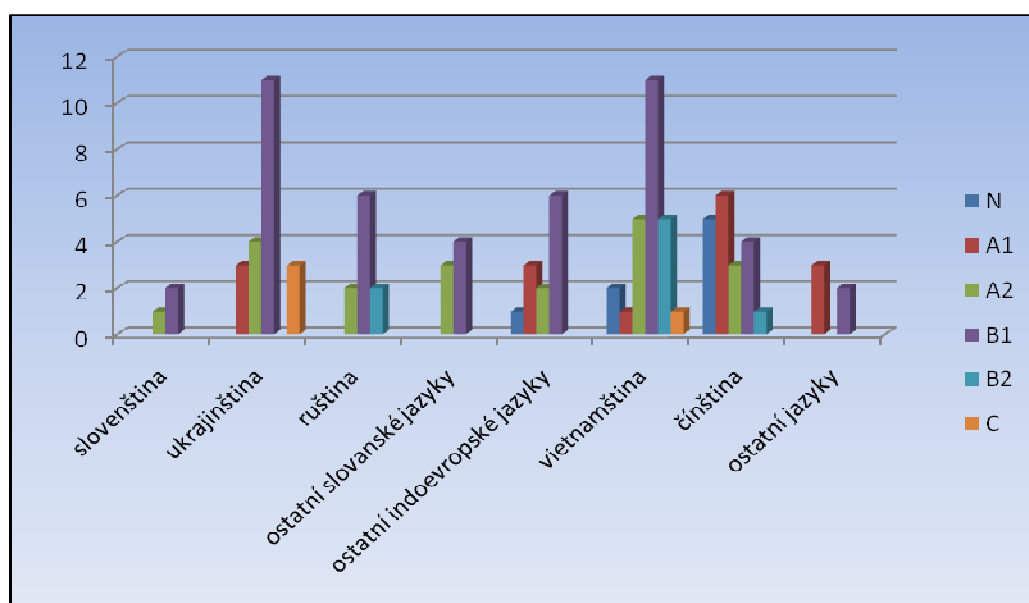

a dále žáci, kteří v České republice pobývají od narození (24 % a 50 %). Další početnou skupinou úrovně B1 byli žáci pobývající v České republice pět až sedm let (17 %). Úroveň C odpovídající zkušenému uživateli jazyka dosáhli kromě žáků s délkou pobytu osm až jedenáct let a žáků na území České republiky narozených také dva žáci s překvapivou délkou pobytu dva a tři roky.

Z grafu je viditelné, že při kategorizaci délky pobytu žáků v České republice byly použity rozsahy několika let (např. 5–7 let). Z výzkumu vyplynulo, že po delším souvislém pobytu v českém prostředí, jako je pět let, nehraje jeden či dva roky významnější roli. Tato domněnka vychází z toho, že např. dva žáci zde pobývající pět a sedm let dosáhli stejné úrovně. Tento případ nebyl ojedinělý, obdobné to bylo v případě délky pobytu 8–11 let.

5.6.4 Mateřský jazyk žáků

Graf č. 4

Z množství sedmnácti různorodých jazyků, které testovaní žáci považují za jazyk mateřský, byly pro potřeby přehlednosti grafu zvoleny dle početnosti výskytu (s výjimkou slovenštiny, která byla zařazena vzhledem k značné příbuznosti s češtinou) takto vymezené skupiny.²⁷

²⁷ Bližší výčet viz podkapitola Výzkumný vzorek žáků, s. 36n

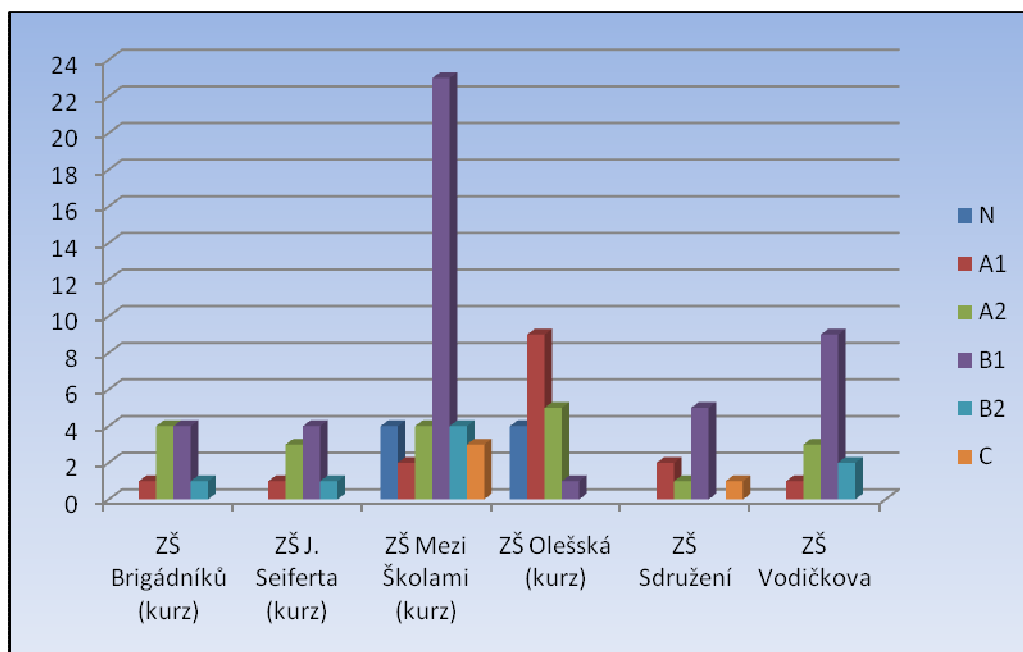
Žáci, kteří užívají vietnamštinu a ukrajinštinu jako svou mateřštinu, dosahovali v jednotlivých úrovních různorodých výsledků. Nejvíce se jich však umístilo na prahové úrovni B1 (24 % z celkového počtu úrovně B1). Zároveň byli žáci těchto národností v testu nejméně úspěšní, tedy dosáhli úrovně C (75 % z celkové úrovně C zaujímal žáci mluvící ukrajinsky a zbylých 25 % žáci mluvící vietnamsky).

Nedostačující úroveň N a úroveň A1 obsadili žáci, jejichž mateřským jazykem je i vietnamština, ale především čínština (téměř 63 % z celkového počtu neúspěšných žáků a téměř 38 % ze všech žáků dosahujících úrovně A1), a dále žáci mluvící ostatními indoevropskými jazyky a ostatními jazyky světa, zejména mongolštinou, arménštinou, moldavštinou, korejštinou či gruzínštinou.

Žáci, kteří za svou mateřštinu uvádějí jiný slovanský jazyk (včetně zmíněné ukrajinštiny), dosahovali většinou úrovně A2, B1 a B2. Překvapivě relativně nízkou úroveň prokázali slovensky mluvící žáci. Ač má slovenština k češtině nejbliže, žáci reprezentovali úroveň A2 a B1.

5.6.5 Realizace výuky češtiny pro cizince

Graf č. 5

Tento faktor hodnocení slouží zároveň k porovnání jednotlivých škol zapojených do výzkumu.

Ze šesti zúčastněných pražských základních škol realizují čtyři výuku češtiny pro cizince, jak v podobě odpoledního kroužku, tak dělené výuky českého jazyka. Žáci jednotlivých škol nejčastěji dosahovali úrovně B1 – ZŠ Brigádníků (40 % žáků-cizinců celé školy), ZŠ Jaroslava Seiferta (45 %), ZŠ Mezi Školami (58 %), ZŠ Sdružení (56 %) a ZŠ Vodičkova (56 %). Pouze žáci základní školy Olešská uspěli hlavně v úrovni A1 (48 %) a A2 (26 %). I ostatní školy dále hojně obsazovali úrovně A2 a A1.

Pokročilou úroveň B2 reprezentovali žáci ZŠ Brigádníků (10 %), ZŠ Jaroslava Seiferta (11 %), ZŠ Mezi Školami (10 %) a ZŠ Vodičkova (13 %). Málo zastoupenou úroveň C dosáhli žáci ZŠ Mezi Školami (7 %) a ZŠ Sdružení (11 %). Naopak nedostatečná úroveň N se promítla ve školách ZŠ Mezi Školami (10 %) a ZŠ Olešská (21 %), které obě realizují dělenou výuku českého jazyka. Zde se však musí vzít v úvahu výše hodnocená kritéria, a to zejména mateřštinu žáků a délka pobytu.

Jednoznačně z testu nelze vyčíst, kteří žáci speciální výuku češtiny pro cizince navštěvují, zejména pokud je realizována v podobě odpoledního dobrovolného kroužku.

5.6.6 Úroveň čtení s porozuměním žáků-cizinců podle hlavních faktorů

Následující tabulka shrnuje zastoupení žáků-cizinců v jednotlivých referenčních úrovních dovednosti čtení s porozuměním podle věku žáka, pohlaví, mateřského jazyka a délky pobytu v českém prostředí. Zastoupení konkrétního jazyka je většinou uvedeno i v celkovém počtu, pouze v případě, kdy daný jazyk nemá více než jednoho zástupce, je uveden dohromady s délkou jeho pobytu.

Tabulka č. 6

Úroveň čtení s porozuměním žáků-cizinců - podle věku, pohlaví, mateřského jazyka a délky pobytu v českém prostředí.												
	Věk žáka											
	10-11 let		12 let		13 let		14 let		15 let		16-17 let	
	celkem	z toho dívky	celkem	z toho dívky	celkem	z toho dívky	celkem	z toho dívky	celkem	z toho dívky	celkem	z toho dívky
Celkem	23	14	14	4	18	8	19	5	18	11	10	4
Mateřský jazyk - celkem	Úroveň N											
Délka pobytu												
Celkem	1	1			1	1	4		1	1	1	
moldavština - 1 rok					1	1						
vietnamština - 1/2-1 rok	1	1					1					
čínština							3		1	1	1	
1/2-1 rok							2		1	1		
2 roky							1				1	

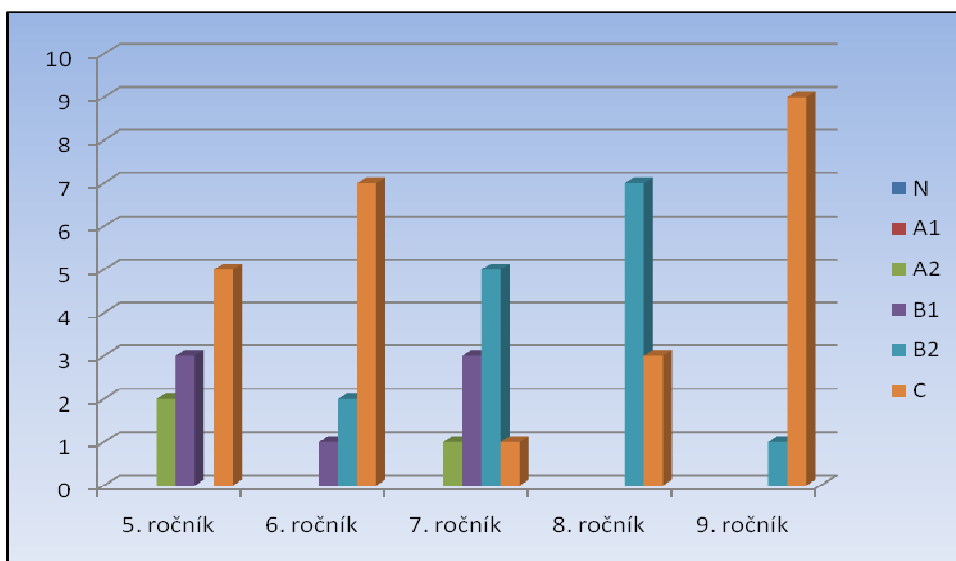
	Věk žáka											
	10-11 let		12 let		13 let		14 let		15 let		16-17 let	
	celkem	z toho dívky	celkem	z toho dívky	celkem	z toho dívky	celkem	z toho dívky	celkem	z toho dívky	celkem	z toho dívky
Mateřský jazyk - celkem	Úroveň A1											
Délka pobytu	Úroveň A1											
Celkem	1	1	3		2	1	4	2	4	2	2	1
ukrajinština			2						1			
1/2-1 rok									1			
1 rok			1									
5 let			1									
arménština - 2 roky					1	1	1	1				
moldavština - 2-5 měsíců											1	
vietnamština - 1/2-1 rok					1							
čínština							3	1	2	2	1	1
1/2-1 rok									1	1	1	1
2 roky							2	1				
4 roky							1		1	1		
korejština - 1 rok			1									
mongolština - 1/2-1 rok									1			
gruzínština - 2-5 měsíců	1	1										
Mateřský jazyk - celkem	Úroveň A2											
Délka pobytu	Úroveň A2											
Celkem	3	1	1	1	3	2	4	1	4	2	5	2
slovenština - 5 let	1	1										
pošština - 1/2-1 rok									1			
ukrajinština	2				1	1	1	1				
2 roky	1											
3 roky							1	1				
4 roky	1											
11 let					1	1						
ruština			1	1	1							
1 rok					1							
3 roky			1	1								
běloruština - 1/2-1 rok					1	1						
makedonština - 1/2-1 rok							1					
arménština - 3 roky									1			
moldavština - 1-2 roky											1	
vietnamština							1		1	1	3	2
1/2-1 rok											1	1
1-2 roky											1	1
3 roky									1	1		
6 let											1	
od narození							1					
čínština							1		1	1	1	
1/2-1 rok									1	1		
2 roky											1	
3 roky							1					

	Věk žáka											
	10-11 let		12 let		13 let		14 let		15 let		16-17 let	
	celkem	z toho dívky	celkem	z toho dívky	celkem	z toho dívky	celkem	z toho dívky	celkem	z toho dívky	celkem	z toho dívky
Mateřský jazyk - celkem	Úroveň B1											
Délka pobytu												
Celkem	13	8	8	2	9	3	6	1	8	6	2	1
slovenština					1		1					
7 let					1							
8 let							1					
ukrajinština	4	3	3	1	1	1	1		1		1	
2 roky			2									
3 roky	1								1			
4 roky			1	1	1	1	1					
6-7 let	1	1										
9 let	1	1										
10 let	1	1									1	
ruština	1		2	1	1	1	1	1	1	1		
1/2-1 rok							1	1	1	1		
2 roky			1	1								
9 let	1				1	1						
od narození			1									
běloruština	1	1			1							
1/2-1 rok					1							
8 let	1	1										
bulharština - 6 let	1											
srbština - 10 let									1	1		
albánština	1		1				1					
10 let			1									
11 let							1					
od narození	1											
arménština - 8-9 let			1									
moldavština					1				1	1		
2-5 měsíců									1	1		
6 let					1				1	1		
vietnamština	3	2	1		3		1		3	3		
3 roky									1	1		
5 let							1					
6 let									1	1		
9 let	1	1										
od narození	2	1	1		3				1	1		
čínština	1	1					1		1		1	1
2 roky									1			
3 roky											1	1
5 let							1					
6 let	1	1										
mongolština - od narození					1	1						
arabština - od narození	1	1										
Mateřský jazyk - celkem	Úroveň B2											
Délka pobytu												
Celkem	5	3	1	1	2							
ruština	2	2										
8 let	1	1							1			
10 let	1	1										
vietnamština	3	1			2							
2 roky					1							
10 let	1	1										
od narození	2				1							
čínština - od narození			1	1								
Mateřský jazyk - celkem	Úroveň C											
Délka pobytu												
Celkem			1		1	1	1	1	1			
ukrajinština					1	1	1	1	1			
2 roky					1	1	1	1	1			
3 roky							1	1				
10 let									1			
vietnamština - od narození			1									

5.6.7 Úroveň čtení s porozuměním žáků – rodilých mluvčí češtiny

Jak již dříve bylo řečeno, výzkum čtení s porozuměním byl pro srovnání zejména mentální vyzrálosti proveden i na vzorku žáků, jejich mateřským jazykem je čeština. Z celkového počtu 69 odevzdaných testů byl vybrán náhodný vzorek 50 žáků (10 žáků z každého ročníku). Vzhledem k tomu, že věkové rozložení ročníků neskýtá žádné markantní rozdíly, je v grafu uvedena kategorie ročníku místo věku.

Graf č. 6

Žáci, jejichž mateřským jazykem je čeština, jsou považováni za zkušené uživatele jazyka, tudíž by měli v plné míře dosahovat referenční úrovně C. Této úrovni odpovídá 50 % českých žáků. Další početně zastoupenou úrovní je úroveň B2 (30 %). Někteří žáci ale také dosáhli pouze úrovně B1 (14 %) a dokonce také základní úrovně A2 (6 %).

5.6.8 Hodnocení testu

Ověřování úrovně dovednosti čtení s porozuměním se uskutečnilo metodou didaktického testu. Test činil žákům-cizincům větší či menší potíže, které jsou rozebrány v následujících řádcích.

V úloze 1 – Formulář se vyskytovalo nejvíce nedostatků v položce Věk, kdy žáci psali datum svého narození, a Národnost, v níž žáci často (i na vyšší úrovni B2 a C)

psali název státu, odkud pocházejí (tedy státní příslušnost), v lepších případech národnost zaměňovali za název obyvatele státu (př. *Ukrajinka*).

V úloze 2 – Ulice měli žáci velké problémy s logickým výběrem ANO/NE (na úrovni B1 dokonce chybovali nejvíce žáci se slovanským mateřským jazykem).

Výběr pravdivé či nepravdivé odpovědi činil obtíže rovněž v úloze 3 – Informativní texty. Žáci nedostačující úrovně chybovali v úkolu 3, v němž místo času, kdy film začíná, opisovali časové rozpětí uvedené ve vstupním textu. Společně s žáky úrovně A1 v úkolu 4 nevycházeli ze vstupního textu (př. *Proč přišel hrdina filmu? Aby hrál film.*) nebo neuváděli všechny náležitosti odpovědi (př. *Proč přišel hrdina filmu? Varoval lidstvo před.*). Úkol 5 činil potíže i žákům úrovně A2. Do položky adresa opisovali z textu často celý prostorový údaj (v *centru Prahy, v ulici K Nádraží 15*), v některých případech s nerozlišením velkých a malých písmen. Dále měli problém s odvozením sloves z vyjmenovaných podstatných jmen (žáci často opisovali nabízená podstatná jména či se uchýlili k vytvoření jednoslovné odpovědi *sportovat* či *cvičit*).

V úloze 4 – Dopis žáci chybovali ve výběru možnosti *pozdrav* (často zvolili možnost *balík* či *sms*) a *předpověď* (častou odpovědí byl *program* a *stupeň*). V případě úkolu 2 žáci vybírali dokonce dvě možnosti a vpisovali je do vstupního textu (př. *Všichni se ptáme na Tebe už moc se těšíme.*). Častou chybou byla také volba možnosti *jeho strýc* v úkolu 4. V úkolu 6 žáci nižších úrovní, ale rovněž žáci úrovní B1 a B2 chybovali ve výběru správné možnosti *nebude přestupovat* (volili možnost *nesmí přestupovat* či *musí přestupovat*). V posledním úkolu úlohy vybírali často žáci úrovně A2 a nižší možnost *děda* v důsledku nesprávné interpretace vstupního textu.

Úloha 5 – Pozvánky a inzeráty již činila značné potíže i jinak velmi úspěšným žákům v dalších úlohách. V hojně míře žáci přiřazovali k textu 1 a 3 jméno *Bára* místo jména *Karel* a *Karolína*. V případě úkolu 1 zaměnili slova *účetní* a *učitelka*. Někteří žáci nižších úrovní v této úloze ani nepochopili zadání a místo přiřazení jmen vlastních vyhledávali v textech jména podstatná (např. *Kolečko, radnice, hrad*).

O konkretizaci přečteného textu v úloze 6 – Encyklopedie se pokoušeli také žáci nižších dosažených úrovní, než pro které byla úloha určena. Tito žáci často vymýšleli v úkolu 6b slova *víkend, narozeniny, neděle, prázdniny*, v úkolu 6c slova *autobus*,

tramvaj, metro a v úkolu 6d slova *krádež, zloděj*, v lepších případech *chamtivost, „lakomnost“* či *žárlivost*. Někdy žáci místo podstatného jména *závist* uváděli podstatné jméno *závidění* nebo sloveso *závidět*.

Poslední úloha 7 – Kniha měla pro výzkum informativní charakter. Na základě odpovědí lze hodnotit čtenářství žáků-cizinců a gramatickou, resp. ortografickou kompetenci žáků-cizinců při užívání jazyka. Téměř 67 % žáků-cizinců přečetlo knihu v češtině. Žáci, kteří odpovídají úrovni A1 a A2, uváděli zejména pohádky a jiné dětské knížky. Žáci a žákyně na úrovni B1, B2 a C (49 % z celkového počtu čtenářů) čtou především dobrodružnou literaturu, dívčí četbu, příběhy s dětským hrdinou, fantasy, ale také povinnou školní četbu (*Máj, Babička, Staré řecké báje a pověsti, Válka s mloky*). Ve většině případů žáci nastínili děj přečtené knihy s dodatkem o dobrém porozumění. Žáci také uváděli, že pokud v knize narazí na nová, neznámá slova, najdou si jejich význam ve slovníku.

Z hlediska gramatické a ortografické správnosti odpovědí všech úloh testu, zvláště pak úlohy 7, žáci nedostatečné úrovně a úrovně A1 a A2 chybovali ve skloňování, v diakritice, zvláště v označování kvantity hlásek (délku neoznačují, a to i při opisování slov ze vstupních textů), v psaní souhláskových skupin *mě/mně*, v psaní *i/y* ve shodě a po obojetných, tvrdých a měkkých souhláskách. Žáci dále v odpovědích vynechávají předložky a spojky a nerozpoznávají hranici slov. Většinou spojovali předložku se jménem (př. *dolesa*), někdy slova nadměrně parcelovali (př. *ne bud' líný*). Z hlediska ortografie dále žáci používají psací a zejména tiskací velká či malá písmena, v ojedinělých případech zaměňují, vynechávají či přidávají hlásky. Tiskací formu užívali především žáci národnosti čínské, což může být způsobeno nízkou znalostí latinské abecedy. Žáci odpovídající úrovni B1 prokázali dobrou gramatickou kompetenci (nechybovali ve skloňování ani v odvozování sloves). V úloze 4 – Dopis často vpisovali do textu možnost *se těšíme* již s uplatněním druhé pozice v české větě, tedy *Všichni se na Tebe už moc těšíme*. Hojně se zde již projevuje vliv obecné češtiny (př. *lízť na stěnu, sem rozuměl*). Na úrovni B2 a C již žáci respektují pravidla pravopisu a spisovnou normu. Z hlediska grafiky písmen používají žáci daných úrovní tiskací i psací písmena. Tiskací formu užívají zejména žáci patnáctiletí a starší.

Pro srovnání byli testováni rovněž žáci, jejichž mateřským jazykem je čeština. Ti nejčastěji chybovali ve výběru variant ANO nebo NE v úloze 2 a 3, ve výběru možnosti *pozdrav* (žáci 5. ročníku volili variantu *sms*), *se těšíme* (žáci 5. a 6. ročníku občas volili dvě možnosti *se ptáme*, *se těšíme*), *můj strýc* a *nebude přestupovat* (žáci 5. a 6. ročníku vybírali variantu *nesmí přestupovat*) v úloze 4, dále přiřazovali jméno *Bára* k textu 3 v úloze 5 a v úloze 6 často zaměňovali hledané slovo *vlak* za slovo *dráha*, *vagón*, *tramvaj* a hledané slovo *závist* za slovo *žárlivost*. V rámci gramatické a ortografické správnosti žáci často chybovali v psaní *i/y* po obojetných souhláskách, a to i při opisování ze vstupního textu, dále chybovali v interpunkci, v diakritice a v rozlišování velkých a malých písmen u názvů knih či adresy.

5.7 Celkové zhodnocení výzkumu

Hlavním cílem výzkumu bylo zjištění referenční úrovně řečové dovednosti čtení s porozuměním u žáků-cizinců v českých základních školách. Předpokládaná úroveň čtení s porozuměním žáků-cizinců byla stanovena jako tzv. prahová úroveň B1 podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky. Z výsledků vyplývá, že průměrně žáci opravdu dosahovali úrovně B1, a to ze 45 % z celkového počtu žáků zapojených do výzkumu bez ohledu na různé faktory ovlivňující zvládnutí českého jazyka. Za tyto faktory lze považovat především věk žáka, délka pobytu žáka v českém prostředí, pohlaví, mateřský jazyk a existenci výuky češtiny pro cizince.

Prahová úroveň B1 je považována za úroveň, jež dosahují samostatní uživatelé jazyka. Dle jednotlivých faktorů jí odpovídají různorodé skupiny žáků – nejčastěji věková kategorie jedenáctiletých žáků (včetně desetiletých), žáci s délkou pobytu 8–11 let v českém prostředí a žáci, jejichž mateřštinou je ukrajinština nebo vietnamština. Oproti většinovým výsledkům uspěli na úrovni B1 také žáci s krátkou dobou pobytu a jiným mateřským jazykem z rodiny indoevropských či tibetočínských jazyků (patnáctiletá Moldavanka pobývající v České republice 2 měsíce a patnáctiletý Číňan s délkou pobytu 2 roky).

Ve výzkumu byli zdaleka nejúspěšnější pouze čtyři žáci (z toho dvě dívky), tj. dosáhli úrovně C, která předpokládá zkušeného uživatele jazyka. V závislosti na kritériích se jedná o žáky věkové kategorie 12–15 let, s ukrajinštinou a vietnamštinou

jako mateřským jazykem a s délkou pobytu 2 a 3 roky, 10 let a od narození. Naopak neúspěšných (nedosáhli ani základní úrovně A1) bylo osm žáků, z toho 3 dívky, většinou ve věku 13–16 let, s délkou pobytu půl roku až dva roky a s moldavštinou, vietnamštinou a zejména čínštinou jako jazykem mateřským.

Bereme-li v úvahu rovněž kritérium pohlaví, výsledky u chlapců a dívek jsou vyrovnané. Co do četnosti nejvíce obě pohlaví dosáhli úrovně B1, pak úrovně A2 a A1. Vyšší úrovně B2 a C obsadili rovnocenně a naopak na nedostačující úrovni se častěji umisťovali chlapci.

Z hlediska faktoru věku žáků výsledky výzkumu prokázaly potvrzení hypotézy č. 1, tedy že žáci-cizinci 5. ročníků dosahují častěji úrovně znalosti jazyka B1 než žáci-cizinci druhého stupně. Žáci 5. ročníků (většinou žáci jedenáctiletí, desetiletí a dva dvanáctiletí) tvořili 53 % z celkového počtu žáků na úrovni B1, zatímco celkem 83 žáků celého druhého stupně představovalo 43 % z úrovně B1.

Potvrzení hypotézy č. 2, že žáci-cizinci, kteří v České republice žijí kratší dobu než 2 roky, dosahují většinou maximálně úrovně A2, vychází z výsledků výzkumu dle kritéria délky pobytu žáků v českém prostředí. Žáci pobývajících na území České republiky kratší dobu než dva roky dosáhli z téměř 76 % maximálně úrovně A2 a z 24 % uspěli na úrovních B1, B2 a C.

Analýza výzkumu dle faktoru mateřského jazyka žáků potvrdily hypotézu č. 3, že žáci-cizinci, jejichž mateřský jazyk patří do rodiny slovanských jazyků, dosahují většinou minimálně úrovně A2 a častěji vyšší úrovně (B1 – C) než žáci-cizinci s jiným mateřským jazykem. Žáci mluvící jiným slovanským jazykem dosahovali z 24 % úrovně A2 (pouze ze 7 % dosáhli úrovně A1) a z 68 % dosáhli vyšších úrovní B1 – C, zatímco žáci s jiným mateřským jazykem uspěli na úrovni A2 z 16 % a na úrovních B1 – C ze 49 %.

Výsledky výzkumu podle kritéria realizace výuky češtiny pro cizince jsou v rozporu s hypotézou č. 4, tedy že žáci-cizinci, kteří navštěvují výuku češtiny pro cizince realizovanou na základní škole, dosahují častěji úrovně B1, resp. B2 a C než žáci-cizinci, kteří výuku češtiny pro cizince nenavštěvují. Vyšší úrovně znalosti jazyka B1, B2 a C dosáhli ze 71 % žáci navštěvující školu, která výuku češtiny pro cizince

nerealizuje. Na daných úrovních uspěli žáci navštěvující kurz češtiny pro cizince z 53 %.

Pro úplnost výzkumu byla zkoumána úroveň čtení s porozuměním i u žáků, jejichž mateřštinou je čeština. Očekávaný výsledek, že by žáci z velké většiny měli být zkušenými uživateli jazyka (tedy odpovídající úrovni C), se nenaplnil. Na nejvyšší úrovni uspělo 50 % českých žáků zapojených do výzkumu. Vzhledem k tomu, že vzorek obsahoval i žáky se specifickými poruchami učení, 6 % žáků dosáhlo pouze úrovně A2. Při posouzení gramatické kompetence však rodilí mluvčí chybovali více než žáci-cizinci.

Z celkového počtu 4 098 žáků-cizinců navštěvujících pražské základní školy, tvoří zkoumaný vzorek pouze 2,5 %, a tudíž nevypovídá o stavu úrovně čtení s porozuměním v celorepublikovém měřítku.

Závěr

V diplomové práci *Úroveň znalosti češtiny žáků-cizinců v českých školách* jsem si stanovila cíl zjistit úroveň řečové dovednosti čtení s porozuměním u žáků-cizinců přibližné věkové kategorie 11–15 let na základě vytvořeného testu, jehož výstupy odkazují na vymezení úrovně znalosti jazyka ve Společném evropském referenčním rámci pro jazyky.

Právě tento dokument přináší do oblasti jazykového vzdělávání jistou revoluci. Cílem výuky už nejsou jen znalosti celého gramatického systému či znalosti slovíček, ale především jsou to jazykové dovednosti, což znamená, že student jazyka v různých situacích umí získané znalosti prakticky používat. S tímto požadavkem se setkáváme i v Rámcových vzdělávacích programech, jež jsou závazným dokumentem pro vzdělávání v České republice.

Výsledky mého výzkumu úrovně čtení s porozuměním žáků-cizinců v českých základních školách přinesly poznatek, že bez ohledu na kritéria ovlivňující začleňování žáků-cizinců do výuky češtiny byla nejvíce zastoupena úroveň B1, tzv. prahová úroveň. Na základě této úrovně lze předpokládat, že žáci rozumí základním instrukcím a pokynům při vyučování a poradí si s psanými texty bezprostředně spjatými se situacemi ve výuce. Obecně řečeno žáci rozumí češtině, jakožto vyučovacímu jazyku, dovedou se v ní vyjadřovat jak při výuce, tak ve společenském styku s ostatními žáky ve třídě i mimo ni, plnohodnotně se zapojí do výuky. Prahová úroveň B1 pro žáky-cizince představuje zvládnutí základů jazyka, na nichž je možné s ohledem na motivaci žáka, přístupu k výuce a mentální vyzrálosti stavět základy pro budoucí život.

Ve výzkumné části práce jsem shrnula výsledky žáků podle jednotlivých úrovní znalosti jazyka, díky nimž se potvrdily tři ze čtyř hypotéz, stanovených podle faktorů ovlivňujících zařazování žáků-cizinců do výuky. Těmito faktory byl věk žáků, délka pobytu v českém prostředí, mateřský jazyk žáků a realizace výuky češtiny pro cizince v dané škole. Právě vliv přítomnosti konkrétní výuky češtiny pro cizince, realizované v podobě dělené výuky českého jazyka nebo odpoledního kroužku, na dosaženou úroveň znalosti jazyka nebyl potvrzen. Tento faktor hodnocení byl tedy spíše použit pro porovnání mezi školami.

Ve své diplomové práci jsem chtěla obrátit pozornost na řečovou dovednost čtení s porozuměním, konkrétně u žáků-cizinců věkové kategorie 11–15 let, jež je v literatuře málo probádanou oblastí. Čtenářská gramotnost je klíčovou kompetencí pro budoucí vzdělávání, uplatnění v pracovním procesu při začlenění do běžného života. Zvládnutí dané dovednosti je jedním z předpokladů úspěchu ve studiu na středních a vysokých školách, proto je důležité žáky danou kompetencí vybavit již v základním stupni vzdělání. Toto tvrzení ale samozřejmě platí všeobecně, nejen pro žáky-cizince.

Avšak při konkrétní výuce češtiny pro cizince, pokud není školou realizována, tak při práci s žáky-cizinci v běžných hodinách českého jazyka i ostatních předmětů, je nutné s texty různého charakteru pracovat již od počáteční fáze výuky. V důsledku chybějících kvalitních učebnic češtiny jako cizího jazyka pro žáky mladšího a staršího školního věku je zařazování práce s textem plně v invenci učitele. Vhodný výběr textů odpovídající úrovni znalosti češtiny, věku žáka, jeho potřebám a zájmům je však velmi náročný, jak na čas, tak na kvalitu učitele. Řešením situace by bylo zpracování souboru učebnic češtiny pro cizince, které by respektovaly vymezení úrovní ve Společném evropském referenčním rámci a také v popisech referenčních úrovní pro češtinu jako cizí jazyk, ale zejména by se rovnocenně věnovaly všem řečovým dovednostem jazykového vzdělávání. Právě respektování vymezených referenčních úrovní umožňuje hodnocení a porovnání žáků celonárodně i mezinárodně a umožňuje odstranění těžko specifikovatelných úrovní, jako je mírně a středně pokročilý student.

Vytvoření testu pro zjištění úrovně čtenářské kompetence žáků-cizinců, který je součástí mé diplomové práce, považuji za jakýsi vzor, jakým je možné ověřovat znalost češtiny u žáků-cizinců navštěvující české základní školy. Takové ověřování by mohlo být pro školy velmi přínosné, jak pro orientaci v úrovních jejich žáků, tak pro posuzování pokroků ve studiu. V současné době samozřejmě existují různé modelové testy, které respektují vymezení úrovní ve Společném evropském referenčním rámci pro jazyky a ověřují danou úroveň v jednotlivých komunikačních dovednostech. Tyto modelové verze jsou však především určeny dospělým studentům češtiny, tudíž musí být pro potřeby žáků základních škol upraveny. Konkrétní zaměření na tuto věkovou kategorii představují projekty katedry bohemistiky Pedagogické fakulty Univerzity Jana

Evangelisty Purkyně v Ústní nad Labem či Střediska integrace menšin, které však také nepostihují jednotlivé řečové dovednosti komplexně.

Na základě získaných poznatků o dané problematice jsem díky vybranému tématu diplomové práce nyní získala ucelenou představu, jak by mohl takový soubor testů ověřující či rozvíjející řečovou dovednost čtení s porozuměním žáků-cizinců věkové kategorie 11–15 let vypadat, a to jak průřezově všemi úrovněmi, tak se zaměřením na jednotlivé vymezené úrovně jazykového vzdělávání.

Seznam použité literatury

- BERANOVÁ, Petra. Legislativa týkající se vzdělávání cizinců. In *Didaktické studie III. Čeština jako cizí jazyk*. Praha: UK, 2006
- BOBYSUDOVÁ, Ludmila; PIKALOVÁ-HERNANDEZOVÁ, Julie. *Cizinec a vzdělávání v České republice*. Praha: Organizace pro pomoc uprchlíkům, 2008
- BYČKOVSKÝ, Petr. *Základy měření výsledků výuky*. Praha: VÚIS ČVUT, 1984
- Certifikovaná zkouška z češtiny pro cizince. Úroveň A2 podle SERR*. Praha: ÚJOP, 2007
- ČADSKÁ, Milada; BIDLAS, V.; CONFORTIOVÁ, H.; TURZÍKOVÁ, M. *Čeština jako cizí jazyk. Úroveň A2*. Praha: MŠMT a Tauris, 2005
- ČECHOVÁ, Marie; ZIMOVÁ, Ludmila. Multietnická komunikace, zvláště ve škole. *Naše řeč* 84, 2001, č. 2
- ČECHOVÁ, Marie; ZIMOVÁ, Ludmila. Začleňování žáků jinojazyčného původu do výuky češtiny. *Český jazyk a literatura*, 1999–2000, roč. 50, č. 9–10
- ČERMÁK, František. *Jazyk a jazykověda*. Praha: Karolinum, 2004
- Čeština jako cizí jazyk III. Materiály z III. mezinárodního symposia Český jazyk a literatura v zahraničí*. Praha: Karolinum, 1990
- DRBOHLAV, Dušan. Evropa a proces mezinárodní migrace. *Integrace*, 2001, roč. 1, č. 4. Dostupné na internetu: http://www.europeum.org/disp_article.php?aid=320
- DRBOHLAV, Dušan. Bez cizinců se neobejdeme. *Legální migrace. Otevřená šance*. 2008. Dostupné na internetu: http://www.imigracecz.org/download/media/cz4313_respekt.pdf
- Evropské jazykové portfolio pro žáky do 11 let v České republice*. Plzeň: Fraus, 2002
- Evropské jazykové portfolio pro žáky a žákyně ve věku 11–15 let v České republice*. Praha: MŠMT, 2001
- Evropské jazykové portfolio pro studenty ve věku 15–19 let v České republice*. Praha: Klett, 2004
- Evropské jazykové portfolio pro dospělé studenty v České republice*. Praha: Scientia, 2004
- FABIÁNKOVÁ, Bohumíra; HAVEL, Jiří; NOVOTNÁ, Miroslava. *Výuka čtení a psaní na 1. stupni základní školy*. Brno: Paido, 1999

- HANZOVÁ, Marie. *Učíme se česky. Jazykový kurs českého jazyka pro cizince 1. díl.* Úvaly: Albra, 2002
- HÁDKOVÁ, Marie. Evropské jazykové portfolio (Společný evropský referenční rámec) a čeština jakožto cizí jazyk. In: *Čeština – jazyk slovanský.* Ostrava: PF, 2001
- HÁDKOVÁ, Marie; LÍNEK, J.; VLASÁKOVÁ, K. *Čeština jako cizí jazyk. Úroveň A1.* Praha: MŠMT a Tauris, 2005
- HÁDKOVÁ, Marie. Popis referenční úrovně A1 pro češtinu – může sloužit učitel? In: *Sborník Asociace učitelů češtiny jako cizího jazyka (AUČČJ).* Praha: AUČČJ, 2006
- HÁDKOVÁ, Marie. *Dítě-cizinec v české škole. Metodika tzv. komunikační integrace.* Praha: SIM SČ, 2007
- HÁDKOVÁ, Marie; CAKIRPALOGLU, Irena. *Manuál pracovní skupiny Čeština pro cizince. Metodický materiál projektu SIM.* Praha: IPPP ČR, 2008
- HÁJKOVÁ, Eva. Žák s cizím mateřským jazykem v české škole. In: *Čeština – jazyk slovanský.* Ostrava: PF, 2001
- HLAVNIČKOVÁ, Petra. *Jak se daří dětem cizinců na českých základních školách?* 2009. Dostupné na internetu: <http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2192660>
- HOLÁ, Lída. *New Czech Step by Step.* Praha: Akropolis, 2006
- HOLUB, J.; ADAMOVIČOVÁ, A.; BISCHOFOVÁ, J.; CVEJNOVÁ, J.; GLADKOVÁ, H.; HASIL, J.; HRDLIČKA, M.; MAREŠ, P.; NEKVAPIL, J.; PALKOVÁ, Z.; ŠÁRA, M. *Čeština jako cizí jazyk. Úroveň B2.* Praha: MŠMT a Tauris, 2005
- HRDLIČKA, Milan. *Cizí jazyk čeština.* Praha: ISV nakladatelství, 2002
- KALÁBOVÁ, Marie. *Sledování a hodnocení průběhu vzdělávání cizinců na území ČR na základních a středních školách.* Praha: Česká školní inspekce, 2003
- KOTYKOVÁ, Světlana; LEJNAROVÁ, Ilona. *Čeština pro malé cizince 1, 2.* Praha: Universum, 2004, 2005
- KRAMPLOVÁ, Iveta a kol. *Netradiční úlohy aneb čteme s porozuměním.* Praha: ÚIV, 2002
- KRAMPLOVÁ, Iveta; POTUŽNÍKOVÁ, Eva. *Jak (se) učí číst.* Praha: ÚIV, 2005
- LITTLE, David; PERCLOVÁ, Radka. *Evropské jazykové portfolio. Příručka pro učitele a školitele.* Praha: MŠMT, 2001

- MATULA, Ondřej. *Český den. Kurz českého jazyka pro azylanty navazující na Manuál pro učitele českého jazyka pro cizince bez znalosti latinky*. Praha: Člověk v tísni, o. p. s., 2007
- NEKVAPIL, Jiří; SLOBODA, M.; WAGNER, P. *Mnohojazyčnost v České republice. Základní informace*. Praha: NLN, 2009
- PAVEL, Jan; TURKOVÁ, Vlasta. *Zaměstnanost cizinců v ČR*. Praha: MFČR, 2007. Dostupné na internetu:
http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Zamestnanost_cizincu_vCR_pdf.pdf
- PELIKÁN, Jiří. *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. Praha: Karolinum, 2004
- PETRÁČKOVÁ, Věra a kol. *Akademický slovník cizích slov*. Praha: Academia, 2001
- Pokyn MŠMT čj. 21 836/2000-11. Dostupné na internetu:
<http://www.msmt.cz/dokumenty/2000-9>
- Metodický pokyn ke školní docházce žadatelů o azyl, čj. 10 149/2000-22. Dostupné na internetu: <http://www.msmt.cz/dokumenty/2002-6>
- Pokyn MŠMT čj. 21 153/2000-35. Dostupné na internetu:
<http://www.msmt.cz/vzdelavani/pokyn-ministra-skolstvi>
- POLDAUF, Ivan; ŠPRUNK, Karel. *Čeština jazyk cizí. Mluvnice češtiny pro cizince*. Praha: SPN, 1968
- PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ Eliška, MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2003
- PRŮCHA, Jan. *Multikulturní výchova. Příručka (nejen) pro učitele*. Praha: Triton, 2006
- Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. Praha: VÚP, 2007
- Sbírka zákonů České republiky, 2005. Vyhláška o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky. Dostupné na internetu:
http://www.msmt.cz/uploads/soubory/sb011_05.pdf
- Sbírka zákonů České republiky, 1993. Dostupné na internetu:
<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1993/sb12-93.pdf>
- Sbírka zákonů České republiky, 1999. Dostupné na internetu:
<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1999/sb065-99.pdf>
- Sbírka zákonů České republiky, 1999. Dostupné na internetu:
<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1999/sb106-99.pdf>

Sbírka zákonů České republiky, 2001. Dostupné na internetu:

<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2001/sb104-01.pdf>

Sbírka zákonů České republiky, 2004. Dostupné na internetu:

<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2004/sb190-04.pdf>

Sbírka zákonů České republiky, 2007. Dostupné na internetu:

<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2007/sb108-07.pdf>

Společný evropský referenční rámec pro jazyky – Jak se učíme jazykům, jak je vyučujeme a jak v jazycích hodnotíme. Olomouc: UP, 2002

Statistická ročenka školství pro rok 2008/2009, Praha: ÚIV. Dostupné na internetu:

<http://toiler.uiv.cz/rocenka/rocenka.asp>

ŠÁRA, Milan; BISCHOFOVÁ, J.; CONFORTIOVÁ, H.; CVEJNOVÁ, J.; ČADSKÁ, M.; HOLUB, J.; LÁNSKÁ, L.; PALKOVÁ, Z.; TURZÍKOVÁ, M. *Prahová úroveň – Čeština jako cizí jazyk.* Strasbourg: Council of Europe, 2001

ŠECL, Vladimír a kol. *Rovnost příležitostí pro vzdělávání cizinců v České republice.*

Praha: Česká školní inspekce, 2008

ŠINDELÁŘOVÁ, Jaromíra. Ústní zkoušky pro žáky-cizince v českých základních školách. In: *Ústní zkoušky z cizího jazyka a Společný evropský referenční rámec.* Praha: ÚJOP UK, 2006

ŠÍŠKOVÁ, Tatjana. *Výchova k toleranci a proti rasismu.* Praha: Portál, 1998, 2008

Úmluva o právech dítěte. 1989. Dostupné na internetu:

<http://www.detskaprava.cz/nactileti/download/umluva.pdf>

Všeobecná deklarace lidských práv. 1948. Dostupné na internetu:

<http://www.detskaprava.cz/nactileti/download/deklarace.pdf>

WILDOVÁ, Radka. *Rozvíjení počáteční čtenářské gramotnosti.* Praha: PedF UK, 2005

Zkouška z českého jazyka na úrovni A1 podle SERR pro trvalý pobyt v ČR. Praha: Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky hlavního města Prahy, 2009

Zpráva o realizaci Konceptu integrace cizinců v roce 2008 a návrh dalšího postupu.

Praha, 2009. Dostupné na internetu:

Život cizinců v ČR. Praha: Český statistický úřad, 2007. Dostupné na internetu:

[http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/AB002E04DC/\\$File/111806.pdf](http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/AB002E04DC/$File/111806.pdf)

Úroveň znalosti češtiny žáků-cizinců v českých školách (se specifikací na čtení s porozuměním)

Diplomová práce se zabývá problematikou češtiny jako cizího, popř. druhého jazyka. Teoretická část se věnuje vymezení pojmu žák-cizinec v české škole, legislativnímu rámci problematiky vzdělávání žáků-cizinců, jazykovému vzdělávání na mezinárodní úrovni se specifikací na češtinu jako cizí jazyk a v neposlední řadě pojednává o významu čtenářské gramotnosti a jejím užití v jazykovém vzdělávání.

Cílem diplomové práce bylo zjištění úrovně dovednosti čtení s porozuměním žáků-cizinců na druhém stupni základních škol na základě didaktického testu vytvořeného v těsné závislosti na vymezení úrovně znalosti jazyka ve Společném evropském referenčním rámci pro jazyky. Výsledky výzkumu byly analyzovány dle různých kritérií, ovlivňujících začlenění žáka-cizince do výuky češtiny, a dále porovnány s výsledky žáků, kteří jsou rodilými mluvčími češtiny.

Czech language competence among foreign pupils in Czech schools (focus on reading comprehension)

The present thesis discusses certain aspects of Czech as a foreign or second language. The theoretical section includes a definition of the term foreign pupil in the context of Czech education, an overview of the legislative framework of foreign pupils' education and a discussion of language education on the international level with a focus on Czech as a foreign language. Last but not least, the significance of reading literacy is assessed with regard to its use in language education.

The thesis aims to establish the level of reading comprehension skills in foreign pupils of primary schools who are in their second stage of basic education. The assessment was carried out by means of a didactic test closely based on the language competence criteria as set out in the Common European Framework of Reference for Languages. The results of the research were analysed according to several criteria influencing the foreign pupil's involvement in Czech language classes, and subsequently compared to the results achieved by pupils who are native speakers of Czech.

Klíčová slova:

čeština jako cizí jazyk

čeština pro cizince

čtení s porozuměním

čtenářská gramotnost

Evropské jazykové portfolio

Společný evropský referenční rámec pro jazyky

žák-cizinec v české základní škole

Přílohy

Pro ilustraci jsou připojeny konkrétní práce žáků-cizinců ověřující úroveň znalosti češtiny, resp. dovednosti čtení s porozuměním. Každá úroveň je reprezentována jedním testem. V případě prvního testu (úroveň N) je z důvodu nevyplnění náročnějších úloh test nekompletní.

Úloha 1 – Formulář

Vyplňte následující formulář.

Jméno: FUJINXIN

Věk: 16

Třída: 7A

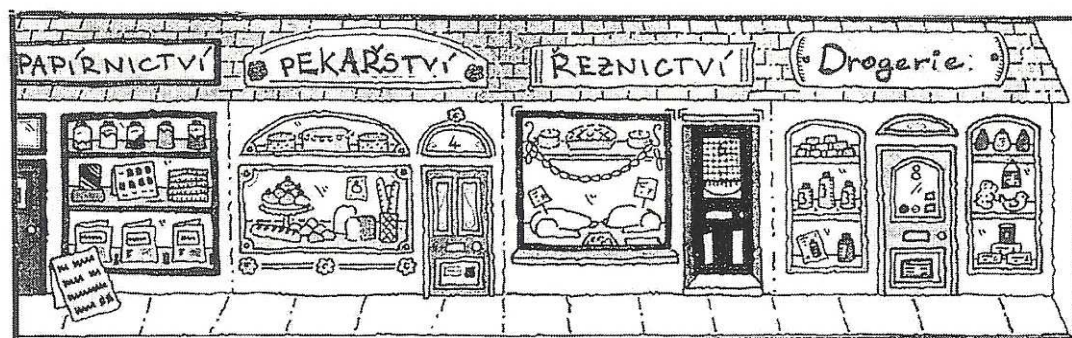
Pohlaví: K Ž

Národnost: Čínsko

Jak dlouho žiješ v České republice? 2 rok

Úloha 2 - Ulice

Prohlédněte si obrázek. Řekněte, je to pravda ANO, nebo není to pravda NE.

Příklad:

V této ulici můžu koupit zubní pastu a kartáček.

ANO

NE

1. V této ulici můžu koupit sešit do školy.

ANO

NE

2. V této ulici můžu koupit nové boty.

ANO

NE

3. V řeznictví můžu koupit čtvrt kila kuřecí šunky.

ANO

NE

4. V této ulici je obchod, kde prodávají čerstvé housky.

ANO

NE

5. V drogerii nemůžu koupit hřeben.

ANO

NE

6. V této ulici nikde nekoupím ovoce ani zeleninu.

ANO

NE

7. V této ulici nikde neseženu novou žehličku.

ANO

NE

Úloha 3 – Informativní texty

Čtete a pracujete s texty. Řekněte, je to pravda ANO, nebo není to pravda NE.

Doplňte věty a odpovídejte na otázky.

1. Počasí:

Předpověď počasí na zítra:
bude oblačno, přeháňky, déšť.
Teplota kolem 15°C.

Zítra bude pršet. ANO NE

2. Jídelní lístek

Pondělí: Hrachová polévka
Hovězí pečeně s bramborem
Jahodový koláč
Ovocný čaj

Petr je vegetarián. Dnes nepůjde na oběd.

ANO NE

3. Plakát:

Studentský filmový klub
uvádí
Rytíř z budoucnosti
Promítání filmu od 16:00 do
18:00 v tělocvičně školy.
Omezený počet míst k sezení!

- a) Film začíná v 11:00
b) Kde hrají film? ve škole
c) Kvůli nedostatku míst bych
měl/měla přijít dřív. ANO NE

4. O filmu:

Rytíř z budoucnosti zachraňuje svět

Hrdina filmu přišel do současnosti z roku 2200, aby varoval lidstvo před rychlým rozvojem umělé inteligence. V budoucnosti totiž svět ovládají roboti a počítačové programy.

- a) Hrdina filmu přišel z ČESKÉ REPUBLIKY
b) Proč přišel hrdina filmu do
současnosti? aby hrál film
c) Kdo řídí svět v budoucnosti?
Bob nebo Ježíšek

5. Noviny:

V centru Prahy, v ulici K Nádraží 15, bylo dne 1. září otevřeno nové sportovní centrum pro děti a mládež. K dispozici jsou dvě tělocvičny, posilovna, bazén a horolezecká stěna. Během pracovního týdne je pro děti a mládež do 18 let vstup zdarma, o víkendu za symbolické vstupné 20 Kč. Sportovní aktivity budou v centru pod dozorem proškolených dospělých pracovníků různých organizací pro volnočasové aktivity.

- a) Jaká je adresa nového centra? Jakože kác ProjeFi
b) Co všechno můžu v centru dělat? hrát fotbal v tělocvičně
c) Děti a mládež jsou v centru bez dozoru dospělých. ANO NE
d) O víkendu návštěvníci nemusí platit. ANO NE

Úloha 4 - Dopis

Přečtete si dopis od Aničky, který napsala své kamarádce Natálce.

Vyberte a zakroužkujte vždy jednu správnou možnost a, b, c nebo d.

Ahoj Natálko,

posílám Ti 1) vlýka z Krkonoš od babičky. Všichni 2) Fate na Tebe už moc 3) čkají. Každý den sleduju 3) vtakerizi počasí a myslím, že příští týden, až přijedeš, bude hezky na výlety a na koupání.

V pátek bude velký den, teta má narozeniny. 4) **Její manžel** bude večer grilovat. Přijedou všichni příbuzní, takže 5) **se seznámíš s celou rodinou**.

Ještě Ti napíšu vlakové spojení. Nejlepší bude, když pojedíš v úterý odpoledne v 16:02. Nemusíš přestupovat, je to rychlík. U nás budeš v 17:40. S dědou na Tebe budu čekat na nádraží.

Měj se moc hezky.

Ahoj Anička

1. a) balík	b) pozdrav	c) sms	d) účet
2. a) se .... ptáme	b) si .... zvykáme	c) se .... těšíme	d) si .... všímáme
3. a) předpověď	b) stanici	c) stupeň	d) program

Vyberte stejný význam, kterým můžete nahradit:

4. její manžel

- a) jeho strýc   b) můj bratr   c) můj strýc   d) jejich bratr

5. se seznámíš s celou rodinou

- a) se rozejdeš s celou rodinou
 b) poznáš celou rodinu
c) vyhledáš celou rodinu
d) se rozloučíš s celou rodinou

Vyhledejte v textu:

6. Až pojedete Natálka vlakem ...

- a) bude přestupovat
 b) nesmí přestupovat
c) nebude přestupovat
d) musí přestupovat

7. Na nádraží bude čekat ...

- a) Anička a děda
 b) děda s babičkou
c) maminka s dědou
d) děda

Úloha 1 – Formulář

Vyplňte následující formulář.

Jméno: Igor

Věk: 15

Třída: 8. B

Pohlaví:

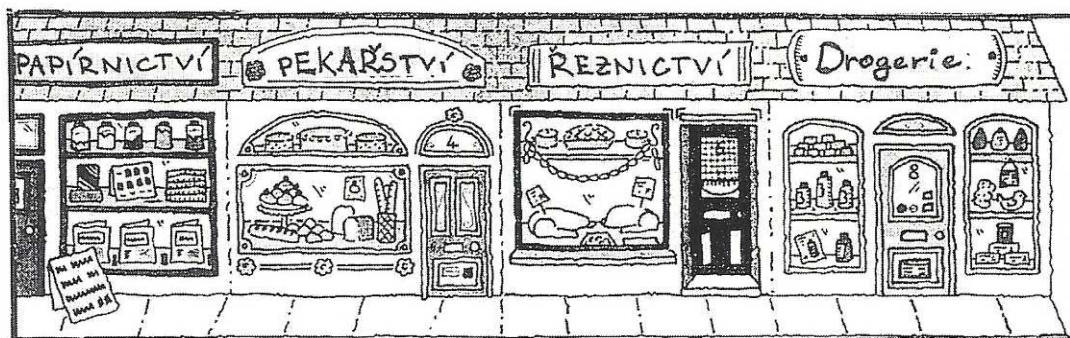

Národnost: Ukrajinec

Jak dlouho žiješ v České republice? půl roku

Úloha 2 - Ulice

Prohlédněte si obrázek. Řekněte, je to pravda ANO, nebo není to pravda NE.

Příklad:

V této ulici můžu koupit zubní pastu a kartáček.

ANO

NE

1. V této ulici můžu koupit sešit do školy.

ANO

NE

2. V této ulici můžu koupit nové boty.

ANO

NE

3. V řeznictví můžu koupit čtvrt kila kuřecí šunky.

ANO

NE

4. V této ulici je obchod, kde prodávají čerstvé housky.

ANO

NE

5. V drogerii nemůžu koupit hřeben.

ANO

NE

6. V této ulici nikde nekoupím ovoce ani zeleninu.

ANO

NE

7. V této ulici nikde neseženu novou žehličku.

ANO

NE

Úloha 3 – Informativní texty

Čtete a pracujete s texty. Řekněte, je to pravda ANO, nebo není to pravda NE.

Doplňte věty a odpovídejte na otázky.

1. Počasí:

Předpověď počasí na zítra:
bude oblačno, přeháňky, déšť.
Teplota kolem 15°C.

Zítra bude pršet. ANO NE

2. Jídelní lístek

Pondělí: Hrachová polévka
Hovězí pečeně s bramborem
Jahodový koláč
Ovocný čaj

Petr je vegetarián. Dnes nepůjde na oběd.
 ANO NE

3. Plakát:

Studentský filmový klub
uvádí
Rytíř z budoucnosti
Promítání filmu od 16:00 do
18:00 v tělocvičně školy.
Omezený počet míst k sezení!

- a) Film začíná v 16:00
b) Kde hrají film? tělocvična školy
c) Kvůli nedostatku míst bych
měl/měla přijít dřív. ANO NE

4. O filmu:

Rytíř z budoucnosti zachraňuje svět
Hrdina filmu přišel do současnosti
z roku 2200, aby varoval lidstvo před
rychlým rozvojem umělé inteligence.
V budoucnosti totiž svět ovládají
roboti a počítačové programy.

- a) Hrdina filmu přišel z současnosti
b) Proč přišel hrdina filmu do
současnosti? varoval lidstvo
c) Kdo řídí svět v budoucnosti?
2200

5. Noviny:

V centru Prahy, v ulici K Nádraží 15, bylo dne 1. září otevřeno nové sportovní centrum pro děti a mládež. K dispozici jsou dvě tělocvičny, posilovna, bazén a horolezecká stěna. Během pracovního týdne je pro děti a mládež do 18 let vstup zdarma, o víkendu za symbolické vstupné 20 Kč. Sportovní aktivity budou v centru pod dozorem proškolených dospělých pracovníků různých organizací pro volnočasové aktivity.

- a) Jaká je adresa nového centra? K Nádraží 15
b) Co všechno můžu v centru dělat? tělocvičny, posilování
c) Děti a mládež jsou v centru bez dozoru dospělých. ANO NE
d) O víkendu návštěvníci nemusí platit. ANO NE

Úloha 4 – Dopis

Přečtěte si dopis od Aničky, který napsala své kamarádce Natálce.

Vyberte a zakroužkujte vždy jednu správnou možnost a, b, c nebo d.

Ahoj Natálko,

posílám Ti 1) _____ z Krkonoš od babičky. Všichni 2) _____ na Tebe už moc 2) _____. Každý den sleduju 3) _____ počasí a myslím, že příští týden, až přijedeš, bude hezky na výlety a na koupání.

V pátek bude velký den, teta má narozeniny. 4) **Její manžel** bude večer grilovat. Přijedou všichni příbuzní, takže 5) **se seznámíš s celou rodinou**.

Ještě Ti napíšu vlakové spojení. Nejlepší bude, když pojedíš v úterý odpoledne v 16:02. Nemusíš přestupovat, je to rychlík. U nás budeš v 17:40. S dědou na Tebe budu čekat na nádraží.

Měj se moc hezky.

Ahoj

Anička

1. ☒ a) balík	b) pozdrav	c) sms	d) účet
2. a) se .... ptáme	b) si .... zvykáme	☒ c) se .... těšíme	d) si .... všímáme
3. a) předpověď	b) stanici	c) stupeň	☒ d) program

Vyberte stejný význam, kterým můžete nahradit:

4. její manžel

☒ a) jeho strýc	b) můj bratr	c) můj strýc	d) jejich bratr

5. se seznámíš s celou rodinou

- a) se rozejdeš s celou rodinou
 b) poznáš celou rodinu
c) vyhledáš celou rodinu
d) se rozloučíš s celou rodinou

Vyhledejte v textu:

6. Až pojedí Natálka vlakem ...

- a) bude přestupovat
b) nesmí přestupovat
c) nebude přestupovat
 d) musí přestupovat

7. Na nádraží bude čekat ...

- a) Anička a děda
b) děda s babičkou
c) maminka s dědou
 d) děda

Úloha 5 – Pozvánky a inzeráty

Přečtěte si informace o Báře, Honzovi a dalších. Potom přiřadte jméno k textu v rámečku, které k němu nejlépe patří. Jedno jméno nikam nepatří.

Příklad: Kryštof každý den sedí u videa. Zná všechno ze života slavných herců a hereček. → V sobotu kino Praha pořádá filmový maratón. → Kryštof

Bára je učitelka a hledá práci, nejlépe v Praze 10, kde bydlí. Ráda tancuje a zajímá se o historii.

Honza se zajímá o historii. Rád navštěvuje staré hrady a zámky a různé historické výstavy v muzeu.

Kamila pracuje jako účetní. Se svou kamarádkou pravidelně chodí na koncerty klasické hudby.

Karel hledá práci, ale protože nebydlí v Praze, musel by do práce dojíždět autem.

Karolína pracuje jako učitelka na základní škole. Učí hudební výchovu. Ráda sportuje a jezdí na různé vzdělávací pobyty.

1. Inzerát

Firma Kolečko přijme zaměstnance na pozici účetního do pobočky v Praze 10.
Pro mimopražské zaměstnance firma nabízí možnost parkování na firemním parkovišti.
Životopisy zasílejte do 30. září.

jméno: Bára

2. Večer v muzeu

Srdečně vás zveme na klavírní koncert, který se bude konat 1. června v 19:00 hodin ve vstupní hale muzea.
Na programu jsou skladby starých klasických mistrů - A. W. Mozart a J. S. Bach.

jméno: Karel

3. Víkend pro učitele

Radnice Prahy 10 organizuje zážitkový víkend pro učitele základních škol. Na programu jsou různé tematické přednášky, sportovní aktivity a večerní posezení s hudbou a tancem.

jméno: Karolína

4. Noční prohlídka

Náš hrad zve všechny zájemce o historii, mystiku a tajemství na netradiční noční prohlídku nově otevřených místností. K vidění bude i Bílá paní tančící za tónů středověké hudby.

jméno: _____

Úloha 6 – Encyklopedie

Přečtěte si následující úryvky z encyklopedie a řekněte jedním slovem, o čem text mluví.

Příklad: Je to zařízení koupelny, které se používá k mytí rukou. Může být zabudováno do různých desek nebo skříněk. Nejčastějším materiálem je keramika. Napojení na kanalizaci je přes zápachovou uzávěrku, která se usazuje hned za odtokovým otvorem.

Umyvadlo

- a) Titul, kterým se označuje vedoucí organizace, obchodní společnosti nebo nejčastěji hlava státu v republice. Hlava státu je volena parlamentem, nepřímo či přímo obyvateli státu. V parlamentní republice je reprezentantem a symbolem státu navenek.

_____

- b) Den pracovního klidu, neděle nebo den věnovaný památce něčeho nebo někoho. Obecně slavnostní den. Jsou tak označovány také jmeniny.

_____

- c) Jedno nebo několik pevně spojených vozidel, která se společně pohybují po železniční trati nebo jiné pevné dráze podle jízdního řádu nebo podle pokynů odborně způsobilé osoby. Dopravní prostředek pro přepravu lidí i nákladu s pravidelnými zastávkami na nádraží.

Vlak

- d) Jedna z lidských vlastností, která spočívá v touze po něčem, co má někdo jiný, a snaze získat předmět této touhy, někdy i za cenu zavrženíhodných činů. Opačem je přejícnost.

_____

Úloha 7 - Kniha

Napiš, jakou knihu v češtině jsi četl/četla naposledy a jestli jsi jí dobře rozuměl/rozuměla. Krátce popiš, o co v knize šlo.

Úloha 1 – Formulář

Vyplňte následující formulář.

Jméno: *Laura Tran*

Věk: *19.7.1994*

Třída: *8.A*

Pohlaví:

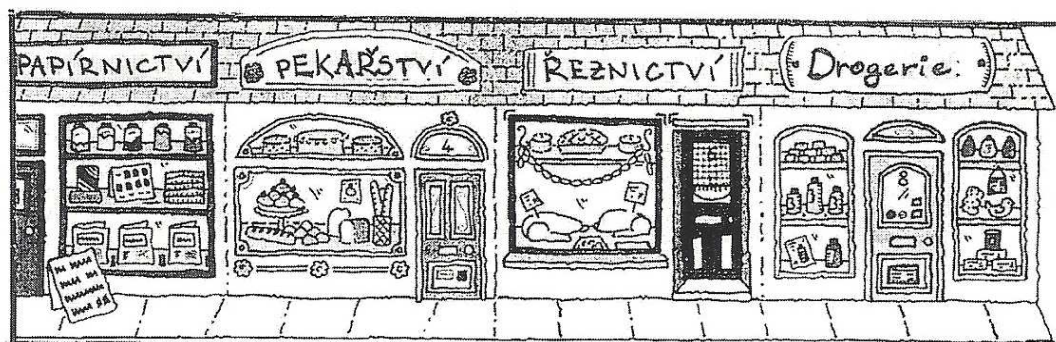

Národnost: *Vietnam*

Jak dlouho žiješ v České republice? *jeden a půl rok*

Úloha 2 - Ulice

Prohlédněte si obrázek. Řekněte, je to pravda ANO, nebo není to pravda NE.

Příklad:

V této ulici můžu koupit zubní pastu a kartáček.

ANO

NE

1. V této ulici můžu koupit sešit do školy.

ANO

NE

2. V této ulici můžu koupit nové boty.

ANO

NE

3. V řeznictví můžu koupit čtvrt kila kuřecí šunky.

ANO

NE

4. V této ulici je obchod, kde prodávají čerstvé housky.

ANO

NE

5. V drogerii nemůžu koupit hřebec.

ANO

NE

6. V této ulici nikde nekoupím ovoce ani zeleninu.

ANO

NE

7. V této ulici nikde neseženu novou žehličku.

ANO

NE

Úloha 3 – Informativní texty

Čtete a pracujete s texty. Řekněte, je to pravda ANO, nebo není to pravda NE.

Doplňte věty a odpovídejte na otázky.

1. Počasí:

Předpověď počasí na zítra:
bude oblačno, přeháňky, déšť.
Teplota kolem 15°C.

Zítra bude pršet. ANO NE

2. Jídelní lístek

Pondělí: Hrachová polévka
Hovězí pečeně s bramborem
Jahodový koláč
Ovocný čaj

Petr je vegetarián. Dnes nepůjde na oběd.

ANO NE

3. Plakát:

Studentský filmový klub
uvádí
Rytíř z budoucnosti
Promítání filmu od 16:00 do
18:00 v tělocvičně školy.
Omezený počet míst k sezení!

- a) Film začíná v 16:00
b) Kde hrají film? tělocvičně školy
c) Kvůli nedostatku míst bych
měl/měla přijít dřív. ANO NE

4. O filmu:

Rytíř z budoucnosti zachraňuje svět

Hrdina filmu přišel do současnosti z roku 2200, aby varoval lidstvo před rychlým rozvojem umělé inteligence. V budoucnosti totiž svět ovládají roboti a počítačové programy.

- a) Hrdina filmu přišel z roku 2200
b) Proč přišel hrdina filmu do
současnosti? protože varoval lidstvo
c) Kdo řídí svět v budoucnosti?
ovládají roboti a počítačové programy

5. Noviny:

V centru Prahy, v ulici K Nádraží 15, bylo dne 1. září otevřeno nové sportovní centrum pro děti a mládež. K dispozici jsou dvě tělocvičny, posilovna, bazén a horolezecká stěna. Během pracovního týdne je pro děti a mládež do 18 let vstup zdarma, o víkendu za symbolické vstupné 20 Kč. Sportovní aktivity budou v centru pod dozorem proškolených dospělých pracovníků různých organizací pro volnočasové aktivity.

- a) Jaká je adresa nového centra? K Nádraží 15
b) Co všechno můžu v centru dělat? sportovat
c) Děti a mládež jsou v centru bez dozoru dospělých. ANO NE
d) O víkendu návštěvníci nemusí platit. ANO NE

Úloha 4 - Dopis

Přečtěte si dopis od Aničky, který napsala své kamarádce Natálce.

Vyberte a zakroužkujte vždy jednu správnou možnost a, b, c nebo d.

Ahoj Natálko,
posílám Ti 1) _____ z Krkonoš od babičky. Všichni 2) _____ na Tebe už moc 2) _____. Každý den sleduju 3) _____ počasí a myslím, že příští týden, až přijedeš, bude hezky na výlety a na koupání.

V pátek bude velký den, teta má narozeniny. 4) **Její manžel** bude večer grilovat. Přijedou všichni příbuzní, takže 5) **se seznámíš s celou rodinou**.

Ještě Ti napíšu vlakové spojení. Nejlepší bude, když pojedíš v úterý odpoledne v 16:02. Nemusíš přestupovat, je to rychlík. U nás budeš v 17:40. S dědou na Tebe budu čekat na nádraží.

Měj se moc hezky.

Ahoj Anička

1. a) balík   b) pozdrav   c) sms   d) účet
2. a) se .... ptáme   b) si .... zvykáme   c) se .... těšíme   d) si .... všímáme
3. a) předpověď   b) stanici   c) stupeň   d) program

Vyberte stejný význam, kterým můžete nahradit:

4. její manžel

- a) jeho strýc   b) můj bratr   c) můj strýc   d) jejich bratr

5. se seznámíš s celou rodinou

- a) se rozejdeš s celou rodinou
b) poznáš celou rodinu
c) vyhledáš celou rodinu
d) se rozloučíš s celou rodinou

Vyhledejte v textu:

6. Až pojedí Natálka vlakem ...

- a) bude přestupovat
b) nesmí přestupovat
c) nebude přestupovat
d) musí přestupovat

7. Na nádraží bude čekat ...

- a) Anička a děda
b) děda s babičkou
c) maminka s dědou
d) děda

Úloha 5 – Pozvánky a inzeráty

Přečtěte si informace o Báře, Honzovi a dalších. Potom přiřaďte jméno k textu v rámečku, které k němu nejlépe patří. Jedno jméno nikam nepatří.

Příklad: Kryštof každý den sedí u videa. Zná všechno ze života slavných herců a hereček. → V sobotu kino Praha pořádá filmový maratón. → Kryštof

Bára je učitelka a hledá práci, nejlépe v Praze 10, kde bydlí. Ráda tancuje a zajímá se o historii.

Honza se zajímá o historii. Rád navštěvuje staré hrady a zámky a různé historické výstavy v muzeu.

Kamila pracuje jako účetní. Se svou kamarádkou pravidelně chodí na koncerty klasické hudby.

Karel hledá práci, ale protože nebydlí v Praze, musel by do práce dojíždět autem.

Karolína pracuje jako učitelka na základní škole. Učí hudební výchovu. Ráda sportuje a jezdí na různé vzdělávací pobyty.

1. Inzerát

Firma Kolečko přijme zaměstnance na pozici účetního do pobočky v Praze 10.
Pro mimopražské zaměstnance firma nabízí možnost parkování na firemním parkovišti.
Životopisy zasílejte do 30. září.

jméno: firma Kolečko

2. Večer v muzeu

Srdečně vás zveme na klavírní koncert, který se bude konat 1. června v 19:00 hodin ve vstupní hale muzea.
Na programu jsou skladby starých klasických mistrů - A. W. Mozart a J. S. Bach.

jméno: A. W. Mozart a J. S. Bach

3. Víkend pro učitele

Radnice Prahy 10 organizuje zážitkový víkend pro učitele základních škol. Na programu jsou různé tematické přednášky, sportovní aktivity a večerní posezení s hudbou a tancem.

jméno: Radnice Prahy 10

4. Noční prohlídka

Náš hrad zve všechny zájemce o historii, mystiku a tajemství na netradiční noční prohlídku nově otevřených místností. K vidění bude i Bílá paní tančící za tónů středověké hudby.

jméno: Netradiční

Úloha 6 – Encyklopedie

Přečtěte si následující úryvky z encyklopedie a řekněte jedním slovem, o čem text mluví.

Příklad: Je to zařízení koupelny, které se používá k mytí rukou. Může být zabudováno do různých desek nebo skříněk. Nejčastějším materiálem je keramika. Napojení na kanalizaci je přes zápachovou uzávěrku, která se usazuje hned za odtokovým otvorem.

Umyvadlo

- a) Titul, kterým se označuje vedoucí organizace, obchodní společnosti nebo nejčastěji hlava státu v republice. Hlava státu je volena parlamentem, nepřímo či přímo obyvateli státu. V parlamentní republice je reprezentantem a symbolem státu navenek.

Prezident

- b) Den pracovního klidu, neděle nebo den věnovaný památce něčeho nebo někoho. Obecně slavnostní den. Jsou tak označovány také jmeniny.

prázdniny

- c) Jedno nebo několik pevně spojených vozidel, která se společně pohybují po železniční trati nebo jiné pevné dráze podle jízdního řádu nebo podle pokynů odborně způsobilé osoby. Dopravní prostředek pro přepravu lidí i nákladu s pravidelnými zastávkami na nádraží.

_____

- d) Jedna z lidských vlastností, která spočívá v touze po něčem, co má někdo jiný, a snaze získat předmět této touhy, někdy i za cenu zavrženíhodných činů. Opakem je přejícnost.

_____

Úloha 7 - Kniha

Napiš, jakou knihu v češtině jsi četl/četla naposledy a jestli jsi jí dobře rozuměl/rozuměla. Krátce popiš, o co v knize šlo.

- četla jsem knihu v češtině jako literaturu

- rozuměla jsem trochu (ale musím se učit hodně)

Úloha 1 – Formulář

Vyplňte následující formulář.

Jméno: Linda Tranová

Věk: 15

Třída: 8. B

Pohlaví:

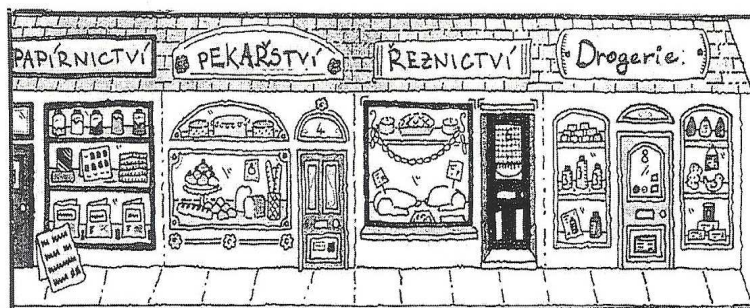

Národnost: Vietnam

Jak dlouho žiješ v České republice? 6 let

Úloha 2 - Ulice

Prohlédněte si obrázek. Řekněte, je to pravda ANO, nebo není to pravda NE.

Příklad:

V této ulici můžu koupit zubní pastu a kartáček.

ANO

NE

1. V této ulici můžu koupit sešit do školy.

ANO

NE

2. V této ulici můžu koupit nové boty.

ANO

NE

3. V řeznictví můžu koupit čtvrt kila kuřecí šunky.

ANO

NE

4. V této ulici je obchod, kde prodávají čerstvé housky.

ANO

NE

5. V drogerii nemůžu koupit hřeben.

ANO

NE

6. V této ulici nikde nekoupím ovoce ani zeleninu.

ANO

NE

7. V této ulici nikde neseženu novou žehličku.

ANO

NE

Úloha 3 – Informativní texty

Čtete a pracujete s texty. Řekněte, je to pravda ANO, nebo není to pravda NE.

Doplňte věty a odpovídejte na otázky.

1. Počasí:

Předpověď počasí na zítra:
bude oblačno, přeháňky, déšť.
Teplota kolem 15°C.

Zítra bude pršet. ANO NE

2. Jídelní lístek

Pondělí: Hrachová polévka
Hovězí pečeně s bramborem
Jahodový koláč
Ovocný čaj

Petr je vegetarián. Dnes nepůjde na oběd.
 ANO NE

3. Plakát:

Studentský filmový klub
uvádí
Rytíř z budoucnosti
Promítání filmu od 16:00 do
18:00 v tělocvičně školy.
Omezený počet míst k sezení!

- a) Film začíná v 16:00 hodin
b) Kde hrají film? Studentský filmový klub.
c) Kvůli nedostatku míst bych
měl/měla přijít dřív. ANO NE

4. O filmu:

Rytíř z budoucnosti zachraňuje svět

Hrdina filmu přišel do současnosti z roku 2200, aby varoval lidstvo před rychlým rozvojem umělé inteligence. V budoucnosti totiž svět ovládají roboti a počítačové programy.

- a) Hrdina filmu přišel z budoucnosti
b) Proč přišel hrdina filmu do
současnosti? Aby varoval lidstvo
před rychlým rozvojem umělé inteligence
c) Kdo řídí svět v budoucnosti?
roboti a počítačové programy

5. Noviny:

V centru Prahy, v ulici K Nádraží 15, bylo dne 1. září otevřeno nové sportovní centrum pro děti a mládež. K dispozici jsou dvě tělocvičny, posilovna, bazén a horolezecká stěna. Během pracovního týdne je pro děti a mládež do 18 let vstup zdarma, o víkendu za symbolické vstupné 20 Kč. Sportovní aktivity budou v centru pod dozorem proškolených dospělých pracovníků různých organizací pro volnočasové aktivity.

- a) Jaká je adresa nového centra? ulice K Nádraží 15
b) Co všechno můžu v centru dělat? Cvičit, posilovat, plavat, lézt po horolezecké stěně
c) Děti a mládež jsou v centru bez dozoru dospělých. ANO NE
d) O víkendu návštěvníci nemusí platit. ANO NE

Úloha 4 – Dopis

Přečtěte si dopis od Aničky, který napsala své kamarádce Natálce.

Vyberte a zakroužkujte vždy jednu správnou možnost a, b, c nebo d.

Ahoj Natálko,

posílám Ti 1) _____ z Krkonoš od babičky. Všichni 2) _____ na Tebe už moc 2) _____. Každý den sleduju 3) _____ počasí a myslím, že příští týden, až přijedeš, bude hezky na výlety a na koupání.

V pátek bude velký den, teta má narozeniny. 4) **Její manžel** bude večer grilovat. Přijedou všichni příbuzní, takže 5) **se seznámíš s celou rodinou**.

Ještě Ti napíšu vlakové spojení. Nejlepší bude, když pojedíš v úterý odpoledne v 16:02. Nemusíš přestupovat, je to rychlík. U nás budeš v 17:40. S dědou na Tebe budu čekat na nádraží.

Měj se moc hezky.

Ahoj Anička

1. a) balík   b) pozdrav   c) sms   d) účet
2. a) se .... ptáme   b) si .... zvykáme   c) se .... těšíme   d) si .... všímáme
3. a) předpověď   b) stanici   c) stupeň   d) program

Vyberte stejný význam, kterým můžete nahradit:

4. její manžel

- a) jeho strýc   b) můj bratr   c) můj strýc   d) jejich bratr

5. se seznámíš s celou rodinou

- a) se rozejdeš s celou rodinou
 b) poznáš celou rodinu
c) vyhledáš celou rodinu
d) se rozloučíš s celou rodinou

Vyhledejte v textu:

6. Až pojedete Natálka vlakem ...

- a) bude přestupovat
b) nesmí přestupovat
 c) nebude přestupovat
d) musí přestupovat

7. Na nádraží bude čekat ...

- a) Anička a děda
b) děda s babičkou
c) maminka s dědou
d) děda

Úloha 5 – Pozvánky a inzeráty

Přečtěte si informace o Báře, Honzovi a dalších. Potom přiřaďte jméno k textu v rámečku, které k němu nejlépe patří. Jedno jméno nikam nepatří.

Příklad: Kryštof každý den sedí u videa. Zná všechno ze života slavných herců a hereček. → V sobotu kino Praha pořádá filmový maratón. → Kryštof

✓ **Bára** je učitelka a hledá práci, nejlépe v Praze 10, kde bydlí. Ráda tancuje a zajímá se o historii.

✓ **Honza** se zajímá o historii. Rád navštěvuje staré hrady a zámky a různé historické výstavy v muzeu.

Kamila pracuje jako účetní. Se svou kamarádkou pravidelně chodí na koncerty klasické hudby.

Karel hledá práci, ale protože nebydlí v Praze, musel by do práce dojíždět autem.

✓ **Karolína** pracuje jako učitelka na základní škole. Učí hudební výchovu. Ráda sportuje a jezdí na různé vzdělávací pobyty.

1. Inzerát

Firma Kolečko přijme zaměstnance na pozici účetního do pobočky v Praze 10.
Pro mimopražské zaměstnance firma nabízí možnost parkování na firemním parkovišti.
Životopisy zasílejte do 30. září.

jméno: Karel

2. Večer v muzeu

Srdečně vás zveme na klavírní koncert, který se bude konat 1. června v 19:00 hodin ve vstupní hale muzea.
Na programu jsou skladby starých klasických mistrů - A. W. Mozart a J. S. Bach.

jméno: Karolína

3. Víkend pro učitele

Radnice Prahy 10 organizuje zážitkový víkend pro učitele základních škol. Na programu jsou různé tematické přednášky, sportovní aktivity a večerní posezení s hudbou a tancem.

jméno: Bára

4. Noční prohlídka

Náš hrad zve všechny zájemce o historii, mystiku a tajemství na netradiční noční prohlídku nově otevřených místností. K vidění bude i Bílá paní tančící za tónů středověké hudby.

jméno: Honza

do různých desek nebo skříněk. Nejčastějším materiálem je keramika. Napojení na kanalizaci je přes zápachovou uzávěrku, která se usazuje hned za odtokovým otvorem.

Umyvadlo

- a) Titul, kterým se označuje vedoucí organizace, obchodní společnosti nebo nejčastěji hlava státu v republice. Hlava státu je volena parlamentem, nepřímo či přímo obyvateli státu. V parlamentní republice je reprezentantem a symbolem státu navenek.

Prezident

- b) Den pracovního klidu, neděle nebo den věnovaný památce něčeho nebo někoho. Obecně slavnostní den. Jsou tak označovány také jmeniny.

- c) Jedno nebo několik pevně spojených vozidel, která se společně pohybují po železniční trati nebo jiné pevné dráze podle jízdního řádu nebo podle pokynů odborně způsobilé osoby. Dopravní prostředek pro přepravu lidí i nákladu s pravidelnými zastávkami na nádraží.

Tramvaj

- d) Jedna z lidských vlastností, která spočívá v touze po něčem, co má někdo jiný, a snaze získat předmět této touhy, někdy i za cenu zvržených činů. Opakem je přejícnost.

Žárlivost

Úloha 7 - Kniha

* Vzhledem je to krasavec

Napiš, jakou knihu v češtině jsi četl/četla naposledy a jestli jsi jí dobře rozuměl/rozuměla. Krátce popiš, o co v knize šlo.

knížka Sána a Klára
Kniha vypráví o 2 ~~kláre~~ dívkách, které byly zamilovány do 1 chlapce. Seznámily se na internetu a až pak se dozvěděly, že chodějí do stejné vysoké školy. A po nějaké době zjistily, že kluk do kterého se zamilovaly byl zloděj, který utekl z vězení. Takže ihned ohlásily policii účas. A plynulo z toho poučení. Na člověku nezáleží jak vypadá, ale to co spočívá uvnitř.

Pohlaví:

Národnost: *Ruská*

Jak dlouho žiješ v České republice? *8 let*

Úloha 2 - Ulice

Prohlédněte si obrázek. Řekněte, je to pravda ANO, nebo není to pravda NE.

Příklad:

V této ulici můžu koupit zubní pastu a kartáček.

ANO

NE

1. V této ulici můžu koupit sešit do školy.

ANO

NE

2. V této ulici můžu koupit nové boty.

ANO

NE

3. V řeznictví můžu koupit čtvrt kila kuřecí šunky.

ANO

NE

4. V této ulici je obchod, kde prodávají čerstvé housky.

ANO

NE

5. V drogerii nemůžu koupit hřeben.

ANO

NE

6. V této ulici nikde nekoupím ovoce ani zeleninu.

ANO

NE

7. V této ulici nikde neseženu novou žehličku.

ANO

NE

Úloha 3 – Informativní texty

Čtete a pracujete s texty. Řekněte, je to pravda ANO, nebo není to pravda NE.

Doplňte věty a odpovídejte na otázky.

1. Počasí:

Předpověď počasí na zítra:
bude oblačno, přeháňky, déšť.
Teplota kolem 15°C.

Zítra bude pršet. ANO NE

2. Jídelní lístek

Pondělí: Hrachová polévka
Hovězí pečeně s bramborem
Jahodový koláč
Ovocný čaj

Petr je vegetarián. Dnes nepůjde na oběd.
 ANO NE

3. Plakát:

Studentský filmový klub
uvádí
Rytíř z budoucnosti
Promítání filmu od 16:00 do
18:00 v tělocvičně školy.
Omezený počet míst k sezení!

- a) Film začíná v 16:00
b) Kde hrají film? v tělocvičně
c) Kvůli nedostatku míst bych
měl/měla přijít dřív. ANO NE

4. O filmu:

Rytíř z budoucnosti zachraňuje svět

Hrdina filmu přišel do současnosti z roku 2200, aby varoval lidstvo před rychlým rozvojem umělé inteligence. V budoucnosti totiž svět ovládají roboti a počítačové programy.

- a) Hrdina filmu přišel z roku 2200
b) Proč přišel hrdina filmu do současnosti? Abych varoval lidi před rychlým rozvojem *
c) Kdo řídí svět v budoucnosti?
Roboti a počítačové programy.

5. Noviny:

V centru Prahy, v ulici K Nádraží 15, bylo dne 1. září otevřeno nové sportovní centrum pro děti a mládež. K dispozici jsou dvě tělocvičny, posilovna, bazén a horolezecká stěna. Během pracovního týdne je pro děti a mládež do 18 let vstup zdarma, o víkendu za symbolické vstupné 20 Kč. Sportovní aktivity budou v centru pod dozorem proškolených dospělých pracovníků různých organizací pro volnočasové aktivity.

- a) Jaká je adresa nového centra? K Nádraží 15
b) Co všechno můžu v centru dělat? cvičit, posilovat, plavat, lézt
c) Děti a mládež jsou v centru bez dozoru dospělých. ANO NE
d) O víkendu návštěvníci nemusí platit. ANO NE

umělé inteligence.

posílám Ti 1) pozdrav z Krkonoš od babičky. Všichni 2) se na Tebe už moc 2) těšíme. Každý den sleduju 3) předpověď počasí a myslím, že příští týden, až přijedeš, bude hezky na výlety a na koupání.

V pátek bude velký den, teta má narozeniny. 4) **Její manžel** bude večer grilovat. Přijedou všichni příbuzní, takže 5) **se seznámíš s celou rodinou**.

Ještě Ti napíšu vlakové spojení. Nejlepší bude, když pojedíš v úterý odpoledne v 16:02. Nemusíš přestupovat, je to rychlík. U nás budeš v 17:40. S dědou na Tebe budu čekat na nádraží.

Měj se moc hezky.

Ahoj Anička

1. a) balík   b) pozdrav   c) sms   d) účet
2. a) se .... ptáme   b) si .... zvykáme   c) se .... těšíme   d) si .... všímáme
3. a) předpověď   b) stanici   c) stupeň   d) program

Vyberte stejný význam, kterým můžete nahradit:

4. **její manžel**

- a) jeho strýc   b) můj bratr   c) můj strýc   d) jejich bratr

5. **se seznámíš s celou rodinou**

- a) se rozejdeš s celou rodinou
 b) poznáš celou rodinu
c) vyhledáš celou rodinu
d) se rozloučíš s celou rodinou

Vyhledejte v textu:

6. **Až pojedí Natálka vlakem ...**

- a) bude přestupovat
b) nesmí přestupovat
 c) nebude přestupovat
d) musí přestupovat

7. **Na nádraží bude čekat ...**

- a) Anička a děda
b) děda s babičkou
c) maminka s dědou
d) děda

Úloha 5 – Pozvánky a inzeráty

Přečtěte si informace o **Báře, Honzovi a dalších**. Potom přiřaďte jméno k textu v rámečku, které k němu nejlépe patří. Jedno jméno nikam nepatří.

Příklad: Kryštof každý den sedí u videa. Zná všechno ze života slavných herců a hereček. → V sobotu kino Praha pořádá filmový maratón. → Kryštof

Bára je učitelka a hledá práci, nejlépe v Praze 10, kde bydlí. Ráda tancuje a zajímá se o historii.

Honza se zajímá o historii. Rád navštěvuje staré hrady a zámky a různé historické výstavy v muzeu.

Kamila pracuje jako účetní. Se svou kamarádkou pravidelně chodí na koncerty klasické hudby.

Karel hledá práci, ale protože nebydlí v Praze, musel by do práce dojíždět autem.

Karolína pracuje jako učitelka na základní škole. Učí hudební výchovu. Ráda sportuje a jezdí na různé vzdělávací pobyty.

Firma Kolečko přijme zaměstnance na pozici účetního do pobočky v Praze 10.
Pro mimopražské zaměstnance firma nabízí možnost parkování na firemním parkovišti.
Životopisy zasílejte do 30. září.

jméno: Karel

3. Víkend pro učitele

Radnice Prahy 10 organizuje zážitkový víkend pro učitele základních škol. Na programu jsou různé tematické přednášky, sportovní aktivity a večerní posezení s hudbou a tancem.

jméno: Karolína

Srdečně vás zveme na klavírní koncert, který se bude konat 1. června v 19:00 hodin ve vstupní hale muzea.
Na programu jsou skladby starých klasických mistrů - A. W. Mozart a J. S. Bach.

jméno: Kamila

4. Noční prohlídka

Náš hrad zve všechny zájemce o historii, mystiku a tajemství na netradiční noční prohlídku nově otevřených místností. K vidění bude i Bílá paní tančící za tónů středověké hudby.

jméno: Honza

Úloha 6 – Encyklopedie

Přečtěte si následující úryvky z encyklopedie a řekněte jedním slovem, o čem text mluví.

Příklad: Je to zařízení koupelny, které se používá k mytí rukou. Může být zabudováno do různých desek nebo skříněk. Nejčastějším materiálem je keramika. Napojení na kanalizaci je přes zápachovou uzávěrku, která se usazuje hned za odtokovým otvorem.

Umyvadlo

- a) Titul, kterým se označuje vedoucí organizace, obchodní společnosti nebo nejčastěji hlava státu v republice. Hlava státu je volena parlamentem, nepřímou či přímo obyvateli státu. V parlamentní republice je reprezentantem a symbolem státu navenek.

prezident

- b) Den pracovního klidu, neděle nebo den věnovaný památce něčeho nebo někoho. Obecně slavnostní den. Jsou tak označovány také jmeniny.

28. srpna Sv. Václav

- c) Jedno nebo několik pevně spojených vozidel, která se společně pohybují po železniční trati nebo jiné pevné dráze podle jízdního řádu nebo podle pokynů odborně způsobilé osoby. Dopravní prostředek pro přepravu lidí i nákladu s pravidelnými zastávkami na nádraží.

vlak

- d) Jedna z lidských vlastností, která spočívá v touze po něčem, co má někdo jiný, a snaze získat předmět této touhy, někdy i za cenu zavrženíhodných činů. Opakem je přejícnost.

Úloha 7 - Kniha

Napiš, jakou knihu v češtině jsi četl/četla naposledy a jestli jsi jí dobře rozuměl/rozuměla. Krátce popiš, o co v knize šlo.

Pohlaví:

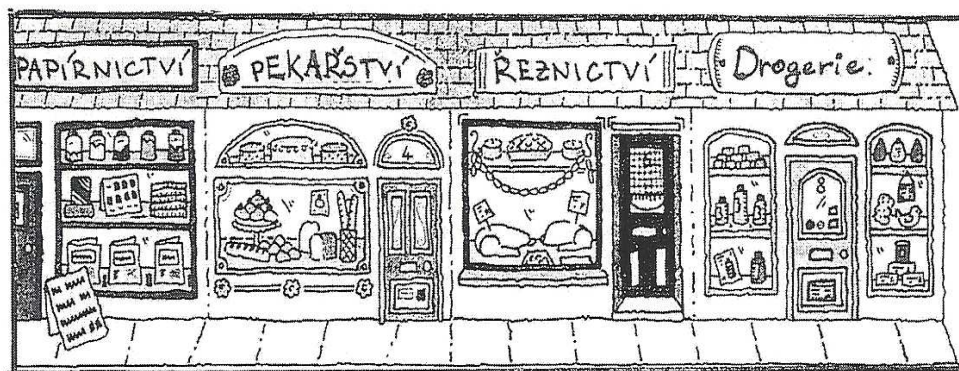

Národnost: Ukrajinská

Jak dlouho žiješ v České republice? 3 roky

Úloha 2 - Ulice

Prohlédněte si obrázek. Řekněte, je to pravda ANO, nebo není to pravda NE.

Příklad:

V této ulici můžu koupit zubní pastu a kartáček.

ANO

NE

1. V této ulici můžu koupit sešit do školy.

ANO

NE

2. V této ulici můžu koupit nové boty.

ANO

NE

3. V řeznictví můžu koupit čtvrt kila kuřecí šunky.

ANO

NE

4. V této ulici je obchod, kde prodávají čerstvé housky.

ANO

NE

5. V drogerii nemůžu koupit hřeben.

ANO

NE

6. V této ulici nikde nekoupím ovoce ani zeleninu.

ANO

NE

7. V této ulici nikde neseženu novou žehličku.

ANO

NE

Úloha 3 – Informativní texty

Čtete a pracujete s texty. Řekněte, je to pravda ANO, nebo není to pravda NE.

Doplňte věty a odpovídejte na otázky.

1. Počasí:

Předpověď počasí na zítra:
bude oblačno, přeháňky, déšť.
Teplota kolem 15°C.

Zítra bude pršet. ANO NE

2. Jídelní lístek

Pondělí: Hrachová polévka
Hovězí pečeně s bramborem
Jahodový koláč
Ovocný čaj

Petr je vegetarián. Dnes nepůjde na oběd.
 ANO NE

3. Plakát:

Studentský filmový klub
uvádí
Rytíř z budoucnosti
Promítání filmu od 16:00 do
18:00 v tělocvičně školy.
Omezený počet míst k sezení!

- a) Film začíná v 16:00
b) Kde hrají film? v tělocvičně školy
c) Kvůli nedostatku míst bych
měl/měla přijít dřív. ANO NE

4. O filmu:

Rytíř z budoucnosti zachraňuje svět

Hrdina filmu přišel do současnosti z roku 2200, aby varoval lidstvo před rychlým rozvojem umělé inteligence. V budoucnosti totiž svět ovládají roboti a počítačové programy.

- a) Hrdina filmu přišel z budoucnosti
b) Proč přišel hrdina filmu do současnosti? Aby varoval lidstvo
c) Kdo řídí svět v budoucnosti?
roboti a počítačové programy

5. Noviny:

V centru Prahy, v ulici K Nádraží 15, bylo dne 1. září otevřeno nové sportovní centrum pro děti a mládež. K dispozici jsou dvě tělocvičny, posilovna, bazén a horolezecká stěna. Během pracovního týdne je pro děti a mládež do 18 let vstup zdarma, o víkendu za symbolické vstupné 20 Kč. Sportovní aktivity budou v centru pod dozorem proškolených dospělých pracovníků různých organizací pro volnočasové aktivity.

- a) Jaká je adresa nového centra? K Nádraží 15, Praha
b) Co všechno můžu v centru dělat? posilovat, plavat, cvičit...
c) Děti a mládež jsou v centru bez dozoru dospělých. ANO NE
d) O víkendu návštěvníci nemusí platit. ANO NE

Úloha 4 – Dopis

Přečtěte si dopis od Aničky, který napsala své kamarádce Natálce.

Vyberte a zakroužkujte vždy jednu správnou možnost a, b, c nebo d.

Ahoj Natálko,

posílám Ti 1) _____ z Krkonoš od babičky. Všichni 2) _____ na Tebe už moc 2) _____. Každý den sleduju 3) _____ počasí a myslím, že příští týden, až přijedeš, bude hezky na výlety a na koupání.

V pátek bude velký den, teta má narozeniny. 4) **Její manžel** bude večer grilovat. Přijedou všichni příbuzní, takže 5) **se seznámíš s celou rodinou**.

Ještě Ti napíšu vlakové spojení. Nejlepší bude, když pojeděš v úterý odpoledne v 16:02. Nemusíš přestupovat, je to rychlík. U nás budeš v 17:40. S dědou na Tebe budu čekat na nádraží.

Měj se moc hezky.

Ahoj

Anička

1. a) balík   b) pozdrav   c) sms   d) účet
2. a) se .... ptáme   b) si .... zvykáme   c) se .... těšíme   d) si .... všímáme
3. a) předpověď   b) stanici   c) stupeň   d) program

Vyberte stejný význam, kterým můžete nahradit:

4. její manžel

- a) jeho strýc   b) můj bratr   c) můj strýc   d) jejich bratr

5. se seznámíš s celou rodinou

- a) se rozejdeš s celou rodinou
 b) poznáš celou rodinu
c) vyhledáš celou rodinu
d) se rozloučíš s celou rodinou

Vyhledejte v textu:

6. Až pojedje Natálka vlakem ...

- a) bude přestupovat
b) nesmí přestupovat
 c) nebude přestupovat
d) musí přestupovat

7. Na nádraží bude čekat ...

- a) Anička a děda
b) děda s babičkou
c) maminka s dědou
d) děda

Úloha 5 – Pozvánky a inzeráty

Přčtete si informace o Báře, Honzovi a dalších. Potom přiřadte jméno k textu v rámečku, které k němu nejlépe patří. Jedno jméno nikam nepatří.

Příklad: Kryštof každý den sedí u videa. Zná všechno ze života slavných herců a hereček. → V sobotu kino Praha pořádá filmový maratón. → Kryštof

Bára je učitelka a hledá práci, nejlépe v Praze 10, kde bydlí. Ráda tancuje a zajímá se o historii.

Honza se zajímá o historii. Rád navštívuje staré hrady a zámky a různé historické výstavy v muzeu.

Kamila pracuje jako účetní. Se svou kamarádkou pravidelně chodí na koncerty klasické hudby.

Karel hledá práci, ale protože nebydlí v Praze, musel by do práce dojíždět autem.

Karolína pracuje jako učitelka na základní škole. Učí hudební výchovu. Ráda sportuje a jezdí na různé vzdělávací pobyty.

1. Inzerát

Firma Kolečko přijme zaměstnance na pozici účetního do pobočky v Praze 10.

Pro mimopražské zaměstnance firma nabízí možnost parkování na firemním parkovišti.
Životopisy zasílejte do 30. září.

jméno: Karel

2. Večer v muzeu

Srdečně vás zveme na klavírní koncert, který se bude konat 1. června v 19:00 hodin ve vstupní hale muzea.

Na programu jsou skladby starých klasických mistrů - A. W. Mozart a J. S. Bach.

jméno: Kamila

3. Víkend pro učitele

Radnice Prahy 10 organizuje zážitkový víkend pro učitele základních škol. Na programu jsou různé tematické přednášky, sportovní aktivity a večerní posezení s hudbou a tancem.

jméno: Karolína

4. Noční prohlídka

Náš hrad zve všechny zájemce o historii, mystiku a tajemství na netradiční noční prohlídku nově otevřených místností. K vidění bude i Bílá paní tančící za tónů středověké hudby.

jméno: Honza

mluví.

Příklad: Je to zařízení koupelny, které se používá k mytí rukou. Může být zabudováno do různých desek nebo skříněk. Nejčastějším materiálem je keramika. Napojení na kanalizaci je přes zápachovou uzávěrku, která se usazuje hned za odtokovým otvorem.

Umyvadlo

- a) Titul, kterým se označuje vedoucí organizace, obchodní společnosti nebo nejčastěji hlava státu v republice. Hlava státu je volena parlamentem, nepřímo či přímo obyvateli státu. V parlamentní republice je reprezentantem a symbolem státu navenek.

Prezident

- b) Den pracovního klidu, neděle nebo den věnovaný památce něčeho nebo někoho. Obecně slavnostní den. Jsou tak označovány také jmeniny.

svátek

- c) Jedno nebo několik pevně spojených vozidel, která se společně pohybují po železniční trati nebo jiné pevné dráze podle jízdního řádu nebo podle pokynů odborně způsobilé osoby. Dopravní prostředek pro přepravu lidí i nákladu s pravidelnými zastávkami na nádraží.

vlak

- d) Jedna z lidských vlastností, která spočívá v touze po něčem, co má někdo jiný, a snaze získat předmět této touhy, někdy i za cenu zavrženíhodných činů. Opakem je přejícnost.

závist

Úloha 7 - Kniha

Napiš, jakou knihu v češtině jsi četl/četla naposledy a jestli jsi jí dobře rozuměl/rozuměla. Krátce popiš, o co v knize šlo.

*Upíří Derriky - Ano rozuměla jsem jí dobře.
Dva nesmrtelní upíří bojují o krásnou Elenou.*